

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tomaž Kvas

POMEN POSLUŠANJA GLASBE V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

diplomsko delo

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tomaž Kvas

Mentor: asist. dr. Gregor Bulc

Somentorica: doc. dr. Blanka Tivadar

POMEN POSLUŠANJA GLASBE V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

diplomsko delo

Ljubljana 2007

Iskrena zahvala gre vsem zaslužnim.

Pomen poslušanja glasbe v vsakdanjem življenju

Pričujoče diplomsko delo je namenjeno preučevanju vsakodnevnih rab in družbenih funkcij praks poslušanja glasbe. Za teoretično izhodišče je uporabljena Merriamova klasifikacija funkcij glasbe, dopolnjena s prispevki drugih avtorjev. S pomočjo glasbe izražamo čustva, uživamo ob njeni estetski dovršenosti, se zabavamo, komuniciramo, iz nje črpamo globlje simbolne pomene in se nanjo odzivamo s celim telesom. Glasba ima pomen tudi na širši družbeni ravni, saj ima moč vplivati na posameznike, da se ti podrejajo družbenim normam, v njihovih očeh naredi družbene institucije in verske obrede legitimne, posameznike združuje in s prenosom znanja prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture, v kateri živijo. V empiričnem delu naloge s kvalitativno metodo intervjuja preverjam prisotnost omenjenih funkcij v vsakodnevem življenju, pri čemer ugotavljam, da sta najbolj prisotni funkcija zabave in izražanja čustev. Velja omeniti še jasno razvidno podobnost nekaterih odzivov intervjuvancev na simbolne reprezentacije, prisotne v glasbi, in odsotnost povezovanja doživljanja duhovnosti s poslušanjem glasbe.

Ključne besede: poslušanje glasbe, vsakdan, funkcija.

Meaning of music listening in everyday life

The objective of this thesis is the investigation into everyday uses and social functions of music listening. Merriam's classification of musical functions serves as theoretical starting point which is supplemented with contributions of other authors. Music helps us to express our feelings, enjoy its aesthetic perfection, have fun, communicate, find its underlying symbolic meanings and respond to it with the whole body. Music is also meaningful on a broader social scope, as it has the power to persuade individuals to conform to social norms, legitimise social institutions and religious rituals in their eyes, unite them and contributes to continuity and stability of the culture they live in. Interview as a form of qualitative research method is used in the empirical part of the thesis to assess the presence of abovementioned functions in everyday life. It is discovered that functions of having fun and expressing feelings are the most prevalent. Also evident are the likeness between some of interviewees' responses to symbolic representations in music and the absence of connecting spiritual experiences to music listening.

Key words: music listening, everyday life, function.

KAZALO

1. UVOD.....	10
1.1 IZBIRA IN RELEVANTNOST TEME.....	10
1.2 CILJI.....	10
2. TEORETIČNI DEL.....	12
2.1 VSAKDANJE ŽIVLJENJE.....	12
2.1.1 <i>Glasba v vsakdanu</i>	12
2.2 FUNKCIJE GLASBE.....	13
2.2.1 <i>Funkcija izražanja čustev</i>	13
2.2.1.1 Izražanje pri posamezniku.....	13
2.2.1.2 Skupinsko izražanje čustev.....	14
2.2.2 <i>Funkcija estetskega užitka</i>	15
2.2.2.1 Estetska izkušnja.....	15
2.2.2.2 Okus in merila.....	16
2.2.2.3 Estetsko v zahodni kulturi.....	16
2.2.3 <i>Funkcija zabave</i>	17
2.2.3.1 Zabava.....	17
2.2.3.2 Sprostitev in ustvarjanje razpoloženja.....	18
2.2.3.3 Eskapizem.....	18
2.2.3.4 Adornova kritika popularne glasbe.....	19
2.2.3.5 V prostem času.....	20
2.2.3.6 Ob delu.....	20
2.2.4 <i>Funkcija komunikacije</i>	21
2.2.4.1 Univerzalnost glasbenega jezika.....	22
2.2.4.2 Melodija proti glasbi.....	23
2.2.4.3 Glasba kot oblika prepričevalne komunikacije.....	24
2.2.4.3.1 Glasba in oglaševanje.....	24
2.2.4.3.2 Glasba na točki nakupa.....	25
2.2.4.4 Primer glasbene komunikacije.....	25

2.2.5	<i>Funkcija simbolne reprezentacije</i>	28
2.2.5.1	Glasba kot simbol	28
2.2.5.2	Manifestacije simbolnega v glasbi	29
2.2.6	<i>Funkcija telesnega odziva</i>	31
2.2.6.1	Fiziološki odziv	31
2.2.6.2	Možganska dejavnost	31
2.2.6.3	Gibanje	32
2.2.6.4	Telo in čustva	33
2.2.7	<i>Funkcija vplivanja na posameznike, da se podrejajo družbenim normam</i>	33
2.2.7.1	Konformnost	33
2.2.7.2	Glas upora	34
2.2.7.2.1	Impotenca sodobnega glasbenega revolta	35
2.2.8	<i>Funkcija legitimiziranja družbenih institucij in verskih obredov</i>	35
2.2.8.1	Legitimizacija družbenih institucij	35
2.2.8.1.1	Primeri	36
2.2.8.2	Legitimizacija verskih obredov	36
2.2.8.2.1	Primeri	37
2.2.9	<i>Funkcija glasbe, da prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture</i>	38
2.2.9.1	Prenos kulture iz roda v rod	38
2.2.9.2	Primeri	38
2.2.10	<i>Funkcija družbene integracije</i>	39
2.2.10.1	Glasba kot solidarnostna točka	39
2.2.10.1.1	Ugovor	40
2.2.10.2	Mladinske subkulture	40
2.2.11	<i>Zaključek</i>	41
3.	EMPIRIČNI DEL	42
3.1	CILJI	42
3.1.1	<i>Raziskovalna vprašanja</i>	42
3.2	RAZISKAVA	43
3.2.1	<i>Izbor metode</i>	43
3.2.2	<i>Izbor intervjuvancev</i>	43

3.2.3 Vsebinski sklopi vodil za intervju.....	44
3.2.4 Zbiranje podatkov.....	45
3.2.5 Analiza podatkov.....	46
3.2.5.1 Kodiranje podatkov.....	46
3.2.5.2 Interpretacija podatkov	47
3.3 ANALIZA INTERVJUJEV PO FUNKCIJAH	48
3.3.1 Funkcija izražanja čustev	48
3.3.2 Estetska funkcija	49
3.3.3 Funkcija zabave	50
3.3.4 Funkcija komunikacije.....	52
3.3.5 Funkcija simbolne reprezentacije.....	53
3.3.6 Funkcija telesnega odziva.....	54
3.3.7 Funkcija vplivanja na posameznike, da se podrejajo družbenim normam.....	55
3.3.8 Funkcija legitimiziranja družbenih institucij in verskih obredov.....	56
3.3.9 Funkcija glasbe, da prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture.....	57
3.3.10 Funkcija družbene integracije	58
4. SKLEP	59
4.1 POVZETEK UGOTOVITEV.....	59
4.2 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	60
4.3 SKLEPNA UGOTOVITEV.....	61
4.4 OMEJITVE IN NADALJNJE RAZISKOVANJE	61
4.4.1 Omejitve raziskave.....	61
4.4.2 Nadaljnje raziskovanje.....	61
5. SEZNAM LITERATURE.....	63
5.1 MONOGRAFIJE IN ČLANKI.....	63
5.2 SPLETNI VIRI	64
5.2.1 Članki z avtorjem	64
5.2.2 Spletni viri brez navedenega avtorja	66
PRILOGA A: VPRAŠALNIK.....	68

PRILOGA B: TRANSKRIPCIJE POGOVOROV..... 72

KAZALO TABEL

Tabela 2.2.4.4.1: Primeri komuniciranja z glasbo v okviru Lasswellovega modela komuniciranja.....	26
Tabela 3.2.2.1: Značilnosti intervjuvancev.....	43
Tabela 3.2.5.1.1: Kodiranje tematskih sklopov po funkcijah.....	46

1. UVOD

1.1 Izbira in relevantnost teme

»Writing about music is like dancing about architecture - it's a really stupid thing to want to do.« (Pisati o glasbi je kot plesati o arhitekturi - to početi je neumno).

Zgornji citat pripisujejo glasbeniku Elvisu Costellu (glej Talking about music is like dancing about architecture.) in v grobem pomeni, da je glasbo bolje doživljati, kot pa o njej razpravljati. Kljub njegovemu opozorilu bom pisal ravno o vlogi, ki jo ima poslušanje glasbe v našem vsakdanu.

Glasba nas skoraj na vsakem koraku spremlja vse življenje. Zjutraj, ko jemo zajtrk, nas prebuja melodija, ki prihaja iz radia; ko nakupujemo v trgovini, glasba doni izpod stropov; ko se rekreiramo, jo vsrkavamo po slušalkah; ko prebolevamo nesrečno ljubezen, se prepuščamo otožnim skladbam; zvečer se gremo »zdivjat« na koncert. Ko smo majhni, nam mame pojejo uspavanke, in nenazadnje na pogrebih igra Tišina.

Kljub njeni vseprisotnosti – mogoče pa prav zaradi nje – ne zmoremo povsem razumeti ter izraziti, kako in zakaj glasba vpliva na nas, kot je bistro opazil Costello. Ravno zato sem si poslušanje glasbe izbral kot predmet svoje diplomske naloge: da bi zase in morebiti še za koga vsaj malo osvetlil, kako vpliva na naša življenja.

1.2 Cilji

Kot je razvidno iz prej naštetih primerov, poslušanje glasbe uporabljamo na več načinov; zanimalo me bo predvsem, katere funkcije te rabe opravljajo. Predmet preučevanja bosta tako posameznik kot družba: na ravni prvega se bom ukvarjal z vprašanji kot: kako uporabljamo glasbo za sproščanje, zvočno kuliso ali izražanje čustev. Ukvarjal se bom s pomenom, ki ga ima glasba za posameznika, in ne glasbo *per se*, zato me ne bodo zanimale glasbene zvrsti, razen v primeru, ko jih ljudje uporabljajo za povsem določen namen.

Na družbeni ravni me bo zanimalo, katere funkcije ima poslušanje glasbe za ljudi kot pripadnike družbenih skupin oziroma družbe kot celote; skušal bom odgovoriti na vprašanja, ali se ljudje s pomočjo glasbe identificirajo in integrirajo z določenimi skupinami, ali nas glasba socializira itn.

Odločil sem se za dvodelno strukturo diplome: v prvem delu bom preučil funkcije poslušanja glasbe s teoretskega vidika, pri čemer bom za izhodišče uporabil Merriamovo klasifikacijo funkcij. Zanj sem se odločil, ker mi, kljub nekaterim zadržkom¹, omogoča jasno pregledno obdelavo teme. Seveda jo bom razširil in dopolnil s prispevki drugih avtorjev, pri čemer si bom pomagal z multidisciplinarnim pristopom: zanimala me bodo spoznanja iz razširjenega družboslovnega oziroma humanističnega področja kulturologije, sociologije, psihologije, socialne psihologije, antropologije, filozofije in še bi lahko našteval.

V drugem, empiričnem delu pa bom skušal teoretična spoznanja preveriti v praksi² oziroma ugotoviti, kako so funkcije glasbe prisotne v vsakdanjem življenju, katere prevladujejo, kakšni so odnosi med njimi, kakšen pomen jim ljudje pripisujejo itd.

¹ Tipičnemu funkcionalnemu pristopu lahko včasih očitamo, da obravnava posledico kot vzrok, ko skuša razložiti, katere koristne posledice imajo deli sistema na njegovo delovanje (glej Haralambos in Holborn 2001: 884). Osebnostno tudi menim, da se preveč ilustracij funkcij, ki jih ponuja Merriam, nanaša na t. i. »primitivne« družbe.

² Odločil sem se za kvalitativno obliko raziskave, in sicer za polstrukturirani intervju.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Vsakdanje življenje

S poslušanjem glasbe se bom ukvarjal predvsem kot z nepogrešljivim delom vsakdanjega življenja. Tega Felskijeva opredeli kot »nujen in samoumeven kontinuum tuzemskih dejavnosti, ki so podlaga za naše izlete v bolj ezoterične in eksotične svetove« (Felski v Hesmondhalgh 2002: 120). Vsakdan zajema naše najbolj konkretne dejavnosti in se v sociologiji često nanaša na običajne človeške izkušnje (kot sta delo in preživljanje prostega časa), katerih preučevanje pa lahko ponudi razumevanje širših strukturalnih procesov v družbi (Hesmondhalgh 2002: 120).

Marksistična tradicija po drugi strani ne išče globljega pomena vsakdana, ampak nanj gleda kot na historični produkt družbenih in kulturnih pogojev. Za predstavnika te, Lefebvra, je vsakdan protisloven: po eni strani je v okovih kapitalizma, po drugi pa ima potencial zaradi nenamerne uporabe proti nadzoru (Hesmondhalgh 2002: 120).

2.1.1 Glasba v vsakdanu

Kako se v okvir vsakdanjega življenja prilega poslušanje glasbe? Hesmondhalgh opaža, da ostaja ta povezava v sociologiji do danes zanemarjena (Hesmondhalgh 2002: 121).

DeNorejeva, ki zagovarja tezo, da ima glasba znaten vpliv na vsakdanje življenje, je s pomočjo empiričnih podatkov in intervjujev ugotovila, da ljudje z glasbo vplivajo na svoja razpoloženja in dožemanje samega sebe ter da jim glasba daje občutek varnosti (Hesmondhalgh 2002: 122).

Bull, ki je preučeval vpliv prenosnih predvajalnikov na čutno izkušnjo življenja v mestu, ugotavlja, da z uporabo glasbe esteticiziramo urbano izkušnjo; mesto lahko poljubno spremenimo, bodisi v objekt občudovanja bodisi odpora (Hesmondhalgh 2002: 123). Bull (Bull v Hesmondhalgh 2002: 124) tako meni: »Če glasba ni prava, potem ženska, ki jo srečamo na ulici, kljub temu, da je dejansko tam, ni prav prisotna.« S tem namiguje, da zvočno ozadje osvetljuje pomen vsakodnevnih dogodkov in jim daje dodaten smisel.

2.2 Funkcije glasbe

Pri preučevanju vloge poslušanja glasbe v vsakdanu si bom pomagal z modelom desetih funkcij glasbe, ki ga je oblikoval Merriam (glej Merriam 2000: 167). Uporabil ga bom kot gradbeni temelj, na katerega bom nanašal spoznanja drugih avtorjev. Po Merriamu se funkcije za razliko od deskripcije rab nanašajo na vzroke, zakaj ljudje uporabljajo glasbo, in kakšen je njen širši namen (glej Merriam 2000: 168).

2.2.1 Funkcija izražanja čustev

2.2.1.1 Izražanje pri posamezniku

Glasba deluje predvsem kot sredstvo za izražanje oziroma sproščanje čustev (Merriam 2000: 175). Še več, glasba je logični izraz čustev (glej Muršič 1993: 25). Kadar smo veseli, načeloma poslušamo veselo glasbo, kadar pa potrti, mogoče raje prisluhnemo otožni. Z glasbo lahko uživamo v lastnih občutkih, ne da bi se pri tem neposredno izrazila narcisoidna komponenta³ (de la Motte – Haber 1990: 151).

Že Descartes je menil, da je namen tona razveseljevati in v nas vzbuditi različna razpoloženja (Muršič 1993: 35). Seveda pa lahko z glasbo tudi ustvarimo razpoloženje, ki morebiti ne ustreza povsem trenutnemu. Izsledki raziskave *Nemci in glasba* kažejo, da so najpomembnejše lastnosti glasbe, zaradi katere jo ljudje poslušajo, prav funkcija ustvarjanja razpoloženja in spomini, ki jih vzbuja (glej de la Motte-Haber 1990: 151). A več o tem pri funkcijah zabave in komunikacije.

V zvezi s tem McAllester (McAllester v Merriam 2000: 175–76) za zahodno glasbo trdi:

»Pri nas je glavna vloga glasbe, da nam pomaga vzbuditi določeno razpoloženje. Nekateri pesmi nas pomirijo, druge v nas vzbujajo hrepenenje, sentimentalnost, občutek pripadnosti, verska čustva, strankarsko solidarnost in patriotizem, če jih omenim le nekaj. Pojemo, da bi uspavali otroke, da bi lažje opravljali delo, da bi prepričali ljudi, naj si za zajtrk kupijo nekatera živila, ali da se posmehujemo sovražnikom.«

³ Če posežem po lastnem primeru: poslušanje glasba mi omogoča užitek, ne le, kadar sem vesel, ampak tudi, kadar sem žalosten, saj da potrtosti nekakšen estetski in vzvišen pridih, ki ga ne kviri pretirana slaba vest zaradi samopomilovanja.

Z glasbo lahko razkrijemo celo misli in čustva, ki jih v navadnem pogovoru ne moremo, ker to ni dovoljeno ali jih pogovor ne zna prenesti (Merriam 2000: 175). Da besedno komuniciranje vedno ne zaleže, se strinja tudi Nastran Uletova, ki pravi, da z besedami ne moremo izraziti vsega bogastva čustev in njihovih nians, povrh pa je besedno izražanje čustev »kulturno določeno in natančno regulirano s številnimi pravili (kdo, komu, kdaj, kako, v kakšnih okoliščinah sme verbalno izraziti svoja čustva« (Nastran Ule v Nastran Ule in Kline 1996: 45). V takšnih primerih večino nalog sporočanja res prevzame neverbalno komuniciranje (govorica telesa), a tudi glasba lahko v nekaterih okoliščinah služi temu namenu⁴. Ali, kot pravi Merriam (Merriam 2000: 178), »Pomembna funkcija glasbe je potemtakem ta, da lahko z njo na različne načine izražamo čustva, misli in predstave, ki jih sicer ne bi mogli izraziti.«

Glasba torej omogoča varno izražanje čustev. S tem bi se najbrž strinjal tudi Devereux, ki z obilo freudovskega izrazoslovja želi povedati, da ima umetnost nasploh funkcijo varnostnega ventila za »prikrito« izražanje čustev, ki so v družbi tabuizirana (omenja potlačene spolne želje, incest, umor idr.) (Merriam 2000: 177).

2.2.1.2 Skupinsko izražanje čustev

Zgoraj povedano ne velja le za posameznike, temveč tudi za družbene skupine: ko široko paleto čustev povežemo z ustrezno glasbo, se razbremenimo in morda razrešimo družbene konflikte; glasba pomaga že s tem, da spodbuja ustvarjalnost in omogoča skupinsko izražanje sovražnosti (Merriam 2000: 178).⁵

Množično doživljanje čustev ob poslušanju glasbe je značilno predvsem za obiskovalce koncertov. Množica je velika, spontano nastala socialna tvorba, katere vedenje je impulzivno, neorganizirano in nenapovedljivo, privlači pa nas ravno zaradi močnih afektov, ki jih sprošča, če nas že odbija zaradi nenadzorovanosti in pritiska na

⁴ Če se znova vrnem v zakladnico lastnih doživljajev: kot človek, ki je prepričan, da je pretirano izražanje čustev neprimerno, agresivnost veliko lažje izrazim, oziroma si jo sploh priznam, prek t.i. »nadomestne dejavnosti« (glej Musek Pečjak 1997: 263), ki pa pri meni nima denimo oblike športnega udejstvovanja, ampak poslušanja grobe kitarске glasbe.

⁵ Tukaj seveda ne moremo mimo različnih navijaških pesmi; na spletni strani nogometne navijaške skupine mariborskih Viol tako najdemo mnoge nasilne »cvetke«, očitno namenjene glasnemu skandiranju na tribunah, kot je denimo tale z naslovom Žabari roke gor: »Žabari roke gor, jebo vas Maribor, jebo vas jebo, jebo vas jebo, jebo vas Maribor!« (http://www.violemaribor.com/multimedia/pesmi/zabari_roke_gor.html).

posameznika (Nastran Ule 2000: 435). Po Brownovi taksonomiji množic obiskovalci koncertov spadajo med namerno zbrane, a pasivne množice (Nastran Ule 2000: 436).

Po Freudovi razlagi se v množicah sprožijo afektivne vezi; ljudje popustijo pred navalom čustev, kar jim prepreči podajanje neodvisnih sodb in avtonomno intelektualno dejavnost⁶. Še več, mešati se začno nasprotujoča čustva, ljubezen in sovraštvo; duševnost regresira na nižjo stopnjo in ljudje začno iskati nekoga, na katerega bi lahko usmerili svoje libidinozne fantazme⁷, ki so v osnovi narcistične, saj je ta oseba le reprezentant našega idealnega jaza (Nastran Ule 2000: 445).

2.2.2 Funkcija estetskega užitka

2.2.2.1 Estetska izkušnja

Ta funkcija se nanaša na užitek ob lepem⁸. Santayan je trdil, da umetnost obstaja zgolj zaradi užitka (Merriam 2000: 182), po večini filozofskih razprav o umetnosti in lepoti, od Platonove v antiki do Heideggerjeve v dvajsetem stoletju, pa je estetska izkušnja glavna na višjih ravneh življenja, je ločena od njegovih materialnih vidikov in nepogrešljiva pri razvoju človeka (Meamber in Venkatesh 2006: 20).

Za Schopenhauerja (Schopenhauer v Dahlhaus 1986: 9) estetski užitek izhaja iz nesebičnega opazovanja idej, ki so opazne v različnih pojavih, kot je npr. glasba: »Zato je estetsko ugodje v bistvu eno in isto, pa naj ga vzbudi umetniško delo ali neposredno opazovanje narave in življenja.« Čeprav so v to »opazovanje idej« vključeni čuti, pa je estetska izkušnja v osnovi simbolne narave in se nanjo odzivamo drugače, kot na vsakdanje predmete (Meamber in Venkatesh 2006: 20). Po Levi – Straussu glasba deluje tako na duha kot čute in pretresa ideje ter emocije in jih zliva v en tok. Deluje prek zunanjega (neomejena serija fizikalnih zvokov) in notranjega (psiho-fiziološki čas poslušalca glasbe) kontinuuma (Muršič 1993: 44). Človek kot »animal symbolicum«, kreativno bitje v nenehnem iskanju samega sebe, s pomočjo dela, jezika, mitov, religije, umetnosti (torej tudi glasbe), znanosti ali katerekoli druge dejavnosti neprestano raziskuje

⁶ Dober primer tega je na koncertih papagajsko ponavljanje in poslušnost v slogu: »Zdaj pa vsi roke v zrak in se zaderite na ves glas hej, hoj«

⁷ Le kdo je primernejši za to vlogo kot kričeči kitarški bog na odru?

⁸ V Slovarju slovenskega knjižnega jezika se lahko poučimo, da je estetsko, kar izvira iz estetike, torej filozofske discipline, ki proučuje lepo in človekov odnos do lepega, oziroma se nanaša na nekaj, kar je lepo (http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=ge%3Destetika&hs=1)

uganko svojega obstoja. Zanj je estetska izkušnja oblika opazovanja in razumevanja sveta (glej Cassirer v Meamber in Venkatesh 2006: 22). Kljub tako kompleksni nalogi pa »naša vsakdanja izkušnja glasbe ni abstraktni pojem, ampak je predvsem nekaj konkretnega, izkustvenega« (Muršič 1993: 51).

Nekateri avtorji, kot so: Lash, Urry in Giddens, povrh opazajo, da je v družbah visoke moderne prisotna sposobnost reflektiranja in mobiliziranja umetnostnih oblik kot vrhunca obstoja; estetizacija življenja postaja strategija za ohranjanje identitete in socialnih meja v sicer anonimnih in pogosto prenaseljenih pogojih bivanja (DeNora 2000: 51).

2.2.2.2 Okus in merila

Predpogoj za estetske užitke je kongruentnost med estetskimi merili ustvarjalca in poslušalca (Merriam 2000: 178). Tako poslušanje opere kot popačenih kitarskih zvokov je lahko vir estetskega užitka, dokler je poslušalec prve ljubitelj klasične glasbe, poslušalec drugih pa oboževalec punka.

Estetski užitek je odvisen od glasbenega okusa, torej od predstave o tem, katera glasba je kakovostna, lepa itn. Psihološko gledano je vsaka estetska teorija »izdelan sistem glasbenih prepričanj (beliefs), ki dopušča, da predmete izkustev na določen način doumevamo, vrednotimo in obravnavamo« (de la Motte-Haber 1990: 130). Sodbo, ali je nekaj dobro, izpeljemo iz estetskih norm (prav tam).

2.2.2.3 Estetsko v zahodni kulturi

Merriam podvomi, ali spada estetski užitek ob glasbi med krog glavnih (univerzalnih) funkcij, saj naj bi po njegovem pojemu estetike v določenih nepismenih kulturah ne bi bil nujno povezan z glasbo, kot to velja v večini sveta (zahodni kultura, kulture Arabije, Indije, Kitajske, Japonske, Koreje in Indonezije) (Merriam 2000: 178). Za zahodnjaško opredelitev pojma estetskega je po njegovem značilnih šest dejavnikov.

1. Psihični odmik: se nanaša na objektivnost, odsotnost uporabnosti oziroma namena; na sposobnost osebe, ki jo zanima glasba, da se od nje oddalji, jo ohrani na razdalji in preučuje, jo vzame iz njenega konteksta in jo obravnava objektivno ali subjektivno, kot nekaj, kar obstaja samo zase (Merriam 2000: 208).

Za tovrstno preučevanje je značilna uporaba kategorije racionalnega, ki se razvije v meščanski družbi 18. stoletja in razvrednoti okus kot zanesljiv kriterij za lepo; zadnji ostaja na ravni subjektivnega spoznanja, ki razkriva manj resnice. Okus seveda ostaja, le da je percipiran kot zasebna stvar posameznika (glej de la Motte-Haber 1990: 131).

2. Poudarjanje oblike zaradi nje same: je logična posledica dejstva, da glasbo obravnavamo kot abstraktno stvar samo na sebi. Razumevamo jo s pojmi, ki jih uporabljamo za kriterije, kot so intervali, melodija, ritem itn. (Merriam 2000: 209).

3. Glasbi, ki jo dojemamo strogo kot zvok, pripisujemo lastnosti, ki vzbujajo čustva: v zahodni kulturi velja prepričanje, da lahko zvok sam po sebi vzbudi čustva, ker lahko glasbo vzamemo iz konteksta in nanjo gledamo kot na objektivno entiteto, npr. vse molovske skladbe naj bi bile otožne (Merriam 2000: 211).

4. Umetniškemu izdelku oziroma postopku pripisujemo lepoto: v zahodni estetiki je po Merriamovem mnenju pojem lepega nepreklicno povezan z umetnostjo (Merriam 2000: 212).

5. Zavestni namen, da bi ustvarili nekaj lepega: verjamemo, da umetnik ustvarja z zavestnim namenom, da bi ustvaril zvok, ki ga bodo poslušalci občudovali v estetskem smislu (Merriam 2000: 214). Ko poslušamo glasbo, »vemo«, da je bila ustvarjena z namenom, da jo presojava.

6. Filozofija estetike: vsi prejšnji dejavniki so povzeti v samostojen filozofski sistem, zahodni je zlasti beseden (Merriam 2000: 214).

2.2.3 Funkcija zabave

2.2.3.1 Zabava

Glasba je za večino ljudi predvsem vir zabave, če za izhodišče vzamem slovarsko definicijo glagola zabavati se, ki zajema od doseganja duševne sproščenosti, dobrega razpoloženja in kratkočasenja do doživljanja ugodja in zadovoljstva (glej spletno verzijo SSKJ). S poslušanjem radia lahko, denimo, zgolj preganjamo dolgčas med vožnjo na vlaku ali pa na koncertu doživljamo pravo ekstazo.

Merriam poudarja kulturno univerzalnost te funkcije in opozarja, da moramo ločevati med »čisto« zabavo, ki je značilna za zahodne družbe,⁹ in med mešanjem zabave z drugimi glasbenimi funkcijami, ki prevladuje v nepismenih družbah (Merriam 2000: 178).

2.2.3.2 Sprostitev in ustvarjanje razpoloženja

Večina avtorjev se strinja, da je čustvena izkušnja ob poslušanju in regulacija čustev (to smo omenili že pri prvi funkciji), osrednjega pomena za potrošnjo glasbe (glej de Nora, Laiho in Roe v Erkillä in Saarikallio 2007: 88). Glasba je »globoko vkoreninjena v emocionalni sistem«, ne poslušamo je zaradi nje same, »temveč zaradi njenega sproščujočega in vznemirljivega učinkovanja« (de la Motte-Haber 1990: 151).

Razpoloženje je šibko, a dolgotrajno čustveno stanje, ki ima kljub relativni šibkosti močan vpliv na vedenje (Musek in Pečjak 1997: 115). Pod reguliranje razpoloženja razumemo vse načine, s katerimi skušamo spremeniti ali ohranjati navzočnost, trajanje in moč razpoloženj, tako negativnih kot pozitivnih. Ti načini niso vedno zavestni in se lahko nanašajo na različne vidike čustvovanja: na vedenje, notranjo izkušnjo ali na psihološki odziv (Erkillä in Saarikallio 2007: 89).

Intervjuji z adolescenti so pokazali, da uporabo glasbe za regulacijo razpoloženja determinirajo specifične potrebe, tudi obstoječe razpoloženje. Čeprav menijo, da vrsto glasbe niso izbrali s specifičnim namenom doseganja določenega cilja, vseeno vedo, kakšno glasbo kdaj potrebujejo (Erkillä in Saarikallio 2007: 93).

2.2.3.3 Eskapizem

Z glasbo često želimo tudi pobegniti pusti vsakdanjosti,¹⁰ glasba pomaga zadovoljiti naše želje po akciji, pustolovščinah in napetosti (de la Motte-Haber 1990: 148).

⁹ Avtorju lahko pritrdimo, da se glasba kot vir zabave v zahodni kulturi izrablja do skrajnih meja, skoraj kot mamilo. Spomnimo se samo brezperspektivne delavske mladine v filmu Vročica sobotne noči, ki je živela zgolj za disko ritme ob koncu tedna. Za primere se ne rabimo zatekati v fikcijo: večina slovenskih najstnikov komaj čaka petke in sobote, ko glasba (v kombinaciji z alkoholom) poskrbi za zabavo.

¹⁰ Primer iz književnosti: »Počutil se je utrujenega in zmedenega, stara podoba glasbe kot sladke reke, v katero se je mogoče potopiti in pri tem vse pozabiti, se mu ni še nikoli zdela tako resnična kot zdaj. »Glasba,« je mislil in zaprl oči, »in naj gre k vragu vsa siromaščina... Dobra glasba.« (Moravia 2004: 122).

Glasba olajša beg od realnosti tudi zaradi neoprijemljivosti in drugačnosti od vsega drugega in vsakdana nasploh. Glasba nam »odpira neznani svet, ki nima ničesar skupnega z zunanjim, čutnim svetom, ki nas obdaja, in v katerem zapuščamo vsa s pojmi določena občutja, da bi se predali neizgovorljivemu« (Hoffmann v Muršič 1993: 37).

2.2.3.4 Adornova kritika popularne glasbe

Adorno na zabavno funkcijo glasbe gleda kritično; potrošnja glasbe v industrializiranih kapitalističnih družbah je zanj pasivno sprejemanje standardiziranih glasbenih oblik, ki so le navidezno individualizirane. Za poslušanje so značilni pasivno sprejemanje, raztresenost in potrjevanje obstoječih kapitalističnih družbenih odnosov (Korczynski 2007: 256). S tem se strinja tudi Hesmondhalgh, ki postavlja nekoliko cinično tezo, da je sodobna vsakodnevna izkušnja glasbe večinoma preveč priložnostna in raztresena, da bi vključevala poslušalčevo aktivno interpretacijo pomena; glasbo dojemamo predvsem kot zvočno ozadje. To izjavo omili z opazko, da je bližje, manj zmedeno doživljanje glasbe kljub temu vsakodnevna izkušnja milijonov ljudi, ki npr. plešejo ali poslušajo prenosni stereo (Hesmondhalgh 2002: 125). Doživljanje lahko torej variira od nepozornosti do »strasti, popolne vsrkanosti v glasbo in navezanosti« (Hesmondhalgh 2002: 125).

Najprej se moramo seznaniti z nekaj splošnimi Adornovimi ugotovitvami (Adorno 1996: 231) o družbi, v kateri živimo: življenje v njej temelji na proizvodnji dobrin, kjer ne gre toliko za zadovoljevanje človeških potreb, ampak za ustvarjanje dobička, kar zaznamuje dobrine in tudi človeške odnose. Koncentracija kapitala povzroča krčenje prostega trga na račun monopolizirane množične proizvodnje standardiziranih dobrin. Ta standardizacija je po drugi strani tudi sredstvo ohranjanja statusa quo v družbi.

Adorno (Adorno 1996: 232–236) pravi, da tudi glasba nastopa kot potrošno blago, to je postala v drugi polovici 18. stoletja, ko je bila iz sfere zasebnih mecenov prisiljena stopiti na trg. Ta jo je usodno zaznamoval, saj se je proizvajala, bodisi da bi se prodajala bodisi kot upor proti tržnim zahtevam. Glasba je torej podvržena standardizaciji in množični proizvodnji, to pomeni, da ni izbire in, čeprav jo dojemamo kot nekaj eteričnega in veličastnega, v resnici kot izdelek ti dve lastnosti uporablja zgolj kot blagovno znamko, postala je fetiš. Takšna glasba zahteva tudi »potrošniško poslušanje«, za katerega je pri poslušalcu značilna odsotnost truda po razumevanju; potrošnik med poslušanje ustavi vse

intelektualne dejavnosti in glasbo uživa kot hrano. Povrhu mu glasba daje občutek lastne pomembnosti in ga odvrča od kritiziranja socialne resničnosti.

Do neke mere je njegova kritika utemeljena, oporekamo pa lahko njegovi tezi o povsem pasivnem sprejemanju glasbe. Posameznik ima izbiro, kot pravi Middleton, čeprav omejeno, kako bo poslušal glasbo (Korczynski 2007: 256).

2.2.3.5 V prostem času

Glasbo poslušamo predvsem v prostem času; na to misel naletimo že pri antičnih grških filozofih: Demokrit denimo trdi, da glasba temelji na preobilju, podobno nadaljuje Aristotel, ki meni, da je glasba nastala šele, ko so ljudje imeli več prostega časa (Blaukopf 1993: 28).

Glasba je med prostočasnimi dejavnostmi ena izmed najbolj priljubljenih. Iz izsledkov raziskave *Splošna raziskava gospodinjstev* (General household survey) iz leta 1990 je razvidno, da sta po deležu namenjenega časa pri preživljanju prostega časa na domu dejavnosti poslušanja radia in poslušanja plošč oziroma kaset takoj za gledanjem televizije in obiskovanjem prijateljev (Haralambos in Holborn 2001: 269).

2.2.3.6 Ob delu

Pred industrijsko revolucijo sta glasba in delo bivala v sožitju: delo je pogosto spremljala pesem, po industrializaciji pa pride do razkola na strogo ločena delo in prosti čas (kamor se uvršča tudi glasba), pri čemer je prvi območje razumnega in discipline, drugi pa neracionalnega in svobode (Korczynski 2007: 255). Glasba je s temeljnimi sporočili zabave, zadoščenja in sprostitve pravzaprav kritika dela, meni Frith (Korczynski 2007: 255).

Kljub temu pa je glasba tudi na delu del vsakdana, bodisi če za (nadzorovano) predvajanje poskrbi uprava podjetja (Korczynski 2007: 255) bodisi si delavci pomagajo sami, redkeje s petjem, pogosteje pa s prenosnimi radijskimi sprejemniki, zadnje čase tudi z mp3 predvajalniki. Ne smemo pozabiti niti del, ki jih opravljamo doma in jih prav tako popestrimo z glasbo.

Glasba pri delu nima le vloge krajšanja časa:¹¹ čeprav se besedila redko eksplicitno nanašajo na delo, jih delavci prilagodijo v lasten sistem pomenov, s pomočjo katerega izražajo nezadovoljstvo in celo upor¹² (Korczynski 2007: 253).

Kapitalistom je poslušanje glasbe pri zaposlenih tolerirano ali celo zaželeno, kadar prispeva k produktivnosti. To naj bi počela z dvigom razpoloženja, blaga dobra volja naj bi med drugim vplivala na človekovo predelovanje kognitivnega materiala, predvsem na večjo sposobnost iskanja povezav med zaznanimi dražljaji in posledično ustvarjalnost (Lesiuk 2005: 177). Lesiukova je v raziskavi, ki je vključevala 56 programerjev, ugotovila, da glasba vpliva na razpoloženje, kakovost opravljenega dela in na njegovo hitrost (Lesiuk 2005: 173).

Po drugi strani pa je glasba, ali vsaj prezapletena, po obdobjih napornega dela odveč, odveč je tudi, kadar se je treba nadpovprečno koncentrirati na delo (de la Motte-Haber 1990: 149).

2.2.4 Funkcija komunikacije

Na glasbo često gledamo kot na obliko govora ali, kot pravi dela Motte-Haberjeva (1990: 16):

»Metaforo, da je glasba govor, upravičuje vtis, da glasbo razumemo, in sicer v nekem govoru analognem smislu. To pomeni, da jo razumemo tako, kakor da ima v zvokih ali onstran njih pomen, ki ga je treba razkriti, kakor da gre, kot pri govoru, za neko mnenje. V glasbeni umetnosti torej ne gre le za občudovanje njene lepote, temveč tudi za razumevanje tega, kar izraža.«

Nastran Uletova meni, da lahko o komunikaciji govorimo, »ko med partnerji v socialni interakciji teče kontinuiran tok sporočil«, ki so »podana v nekem kodu, v znakovnem sistemu, ki omogoča prenašanje pomena« (Nastran Ule v Nastran Ule in Kline 1996: 24).

¹¹ Korczynskemu je med trimesečno entnografsko študijo opazovanja z udeležbo v neki tovarni ena izmed delavk zaupala, da potrebuje živo glasbo pri delu, ki jo žene naprej in preganja tišino (Korczynski 2007: 261).

¹² Korczynski je med taisto študijo opazil, da so delavci v neki tovarni pesem skupine Animals z naslovom »We've got to get out of this place« (pomeni: moramo stran od tod) posvojili kot nekakšno himno in so prepevali refren (ki je enak naslovu), da so izražali svoj nezadovoljstvo (Korczynski 2007: 274).

Kod je lahko tudi glasba; ta je pomembno komunikacijsko sredstvo, ki komunicira na dva načina: neposredno prek jezikovnih sredstev (besedila) in posredno, z zvočnim izrazom razkriva čustva in občutke (Merriam 2000: 178). Muršič meni, da je med instrumentalno in vokalno glasbo nepremostljiva razpoka, ker zadnja »ne more premagati okov besedišča«, instrumentalna pa je »zavezana predvsem sama sebi in svojemu lastnemu prvinskemu in čistemu zvočnemu izrazu« (Muršič 1993: 36–37). Pri zvočnem izrazu čustev gre za očitno prekrivanje s prvo funkcijo glasbe, funkcijo izražanja čustev. Mimo njih ne more niti Lull, ta gleda na glasbo kot na edinstveno obliko komunikacije, ki pomeni izjemno izkušnjo tako za njene ustvarjalce kot poslušalce, ko čustva spremeni v reflektiven tempo, ki ga lahko izkusimo sami ali delimo z drugimi (Lull 1992: 1).

Komunikacija v glasbi se uresničuje prek simbolnih pomenov, ki jih člani neke skupnosti pripisujejo glasbi, pa tudi z govorjenjem o glasbi (Merriam 2000: 9). Vsi udeleženci v komunikaciji, ki se odvija s pomočjo glasbe, delujejo prostovoljno in uporabljajo domišljijo (kodiranje in dekodiranje služita številnim namenom), pri čemer je potencial za izrabo komunikacijskih kapacitet omejen s strukturnimi razmerami (odnosi med ljudmi, tehnologija) (Lull 1992: 2).

2.2.4.1 Univerzalnost glasbenega jezika

Merriam ugotavlja, da je ta funkcija izmed vseh najmanj znana in razumljena, prav tako pa je težko vedeti, kaj natančno glasba sporoča, komu in kako. Kakor imajo vse kulture svoj jezik, tako se tudi glasbeni kod in nabor pravil za komuniciranje z glasbo od kulture do kulture po svetu razlikuje (Merriam 2000: 178). Jezik glasbe kot sredstva za sporazumevanje torej ni univerzalen, ali, kot je dejal Seeger (Seeger v Merriam 2000: 9): »Na svetu je veliko glasbenih skupnosti, čeprav morda ne toliko kot jezikovnih, vendar so številne druga drugi nerazumljive.« Podobno Herzog opaža, da je glasba »sestavljena iz številnih narečij, od katerih so si nekatera tako različna, kakor so si jezikovna narečja« (Herzog v Merriam 2000: 9). Še korak naprej naredi Fiske, ki zavrača tezo, da je glasba jezik čustev in da jih lahko učinkovito prenaša med poslušalci na podlagi njihovega skupnega kulturnega znanja. Po njegovem to znanje ne upošteva osebnih izkušenj posameznikov, zaradi česar je vsako »razumevanje« glasbe rezultat edinstvenih posameznikovih izkušenj in prepričanj, ki jih projicira na glasbo (Lesiuk 2005: 174).

2.2.4.2 Melodija proti glasbi

Glasba komunicira prek jezika (besedil) in glasbenega izraza. Zadnji se nanaša na odnose med različnimi glasbenimi variablami, kot so melodija in ritem (Ali in Peynircioglu 2006: 511). Izsledki nekaterih raziskav so pokazali, da ljudje počasno glasbo prej ocenijo kot žalostno, hitro pa kot veselo (Ali in Peynircioglu 2006: 511). Podobno velja, da preproste melodije z malo variacijami in veliko ponavljanja zaznavajo kot vesele in mirne, po drugi strani pa kompleksnim melodijam z manj ponavljanja in več variacij pripišejo žalost in jezo (Ali in Peynircioglu 2006: 511).

Besedila lahko izražajo bolj kompleksna sporočila, kot je zgolj neko temeljno čustveno razpoloženje. In katere so najpogostejše teme? Glasba je od nekdaj, bolj kot katerakoli druga kulturna oblika, bila zmožna zagotoviti enoten in široko razširjen glas upora (Lull 1992: 5). V zgodovini je često služila kot sredstvo izražanja protesta: temnopolti Američani so denimo protestirali najprej, še v suženjstvu, z duhovnimi pesmim, kasneje z bluesom, jazzom, soulom, funkcom in še pozneje z rapom. Glasba kot protest in upor proti opresiji je združevala tudi hipijevsko subkulturo in kasneje punkerje (Lull 1992: 6). Drugače je v t. i. pop glasbi, ki ne prikazuje družbenih konfliktov, ampak je konflikt omejen na probleme adolescentov z institucijami oblasti in na težave s spolnostjo ter ljubeznijo (Lull 1992: 3).

V pop glasbi stojita tako glasba kot melodija skupaj in ju zaznavamo kot integrirani in dopolnjujoči komponenti (Ali in Peynircioglu 2006: 512). Izsledki raziskav o njunem sovplivanju so nasprotujoči. Stratton in Zalanowski sta ugotovila, da ima besedilo večji vpliv na razpoloženje kot melodija: v njuni raziskavi je počasi zaigrana žalostna melodija, ki jo je spremljalo »pozitivno« besedilo, bila percipirana kot vesela (Ali in Peynircioglu 2006: 513). Nasprotno je Sousou ugotovil, da ima melodija večji vpliv na razpoloženje kot besedilo: udeleženci v študiji, ki so poslušali žalostno ali veselo melodijo, so ocenili njeno vzdušje kot žalostno ali veselo ne glede na to, ali jo je spremljalo žalostno ali veselo besedilo, ali pa ga sploh ni bilo (Ali in Peynircioglu 2006: 513).

2.2.4.3 Glasba kot oblika prepričevalne komunikacije

Kot študent tržnega komuniciranja ne morem, vsaj na kratko, mimo vloge glasbe kot oblike prepričevalne komunikacije,¹³ ki jo ima v sodobni tržni družbi.

2.2.4.3.1 Glasba in oglaševanje

Z glasbo kot nepogrešljivim zvočnim ozadjem se često srečamo v oglaševanju. Njena naloga je pritegniti pozornost, prenesti implicitna in eksplicitna sporočila, ustvariti čustven odnos do izdelka in prispevati k zapomnljivosti informacij v oglasu (Zander 2006: 465).

Njeno delovanje je mogoče razlagati s klasičnim pogojevanjem: če ob izdelek (nevtralni dražljaj) postavimo všečno glasbo (brezpogojni dražljaj), bo med njima nastala povezava in všečnost izdelka (pogojni dražljaj)¹⁴ (Zander 2006: 466).

Bolj poglobljeno razlago ponujata MacInnis in Park: zanju ima glasba, ki se ujema s tonom in osnovnim sporočilom oglasa, pozitiven učinek na visoko vpletene potrošnike. Če se glasba ujema z drugimi elementi oglasa, potrošniki lažje razberejo in ohranijo njegov pomen (Zander 2006: 467). Če damo primer: v oglasu za avtomobil bo rock glasba poudarjala njegovo moč in hitrost, klasična glasba pa luksuznost in eleganco (Zander 2006: 468).

Glasbo v oglasih lahko pomenijo posebej napisane melodije¹⁵ in jingli (zasvojljivi kosci melodij) ali pa glasba znanih izvajalcev. Glasbeniki¹⁶ so že v najnežnejših letih radia prepevali oglasne pesmice in podpisovali sponzorske pogodbe, slavna glasbena podlaga pa je še danes priljubljena, npr. Fat Boy Slim v oglasih za Nike in Eric Clapton v oglasih za pivo (Klein 2004: 59).

¹³ Pri njej skuša sporočevalec prejemnika (potencialnega potrošnika) bodisi motivirati (okrepiti njegova obstoječa stališča, da pride do namere in zelenega vedenja) bodisi prepričati (pri njem sprožiti vedenje, ki je v nasprotju z obstoječimi prepričanji ali pa ta še niso izdelana) (glej Nastran Ule v Nastran Ule in Kline 1996: 170).

¹⁴ Gorn je eksperimentalno ponudil prostovoljcem izdelek (nalivno pero); bodisi ob spremljavi prijetne ali neprijetne glasbe. Kar 97 odstotkov subjektov se je odločilo za izdelek, ki ga je spremljala všečna glasba. Kakorkoli, replikacija eksperimenta pri drugih avtorjih ni prinesla takšnih rezultatov (Zander 2006: 466).

¹⁵ Večina mojih vrstnikov ne bo nikoli pozabila oglasa za Frutek iz leta 1988 in kuharjev v njem, ki prepevajo: »Lupimo in čistimo, ribamo, sekljamo; strgamo, pasiramo, kuhano vam damo.« (glej Frutek – Kuharji).

¹⁶ Seveda se je v tem primeru potrebno vprašati, ali nas v nakup izdelka prepriča le glasba, ali tudi znan obraz zvezdnika, ki stoji za njo.

2.2.4.3.2 Glasba na točki nakupa

Glasbi smo izpostavljeni tudi neposredno v komercialnih okoljih (trgovine, restavracije idr.), kjer je njena naloga predvsem ustvarjanje atmosfere. North in Hargreaves sta na primeru univerzitetne kantine pokazala, da ljudje všečnost glasbe, ki se igra na nekem kraju, miselno prenesejo na sam kraj (Wilson 2003: 94), to pa ustreza tudi modelu Mehrabiana in Russela, katerega temeljna predpostavka je, da ljudje v prijetnih okoljih pogosteje izkazujejo »vedenja približevanja« (approach behaviours) (Wilson 2003: 95). V trgovinah glasba lahko vpliva na izbiro izdelka in odločitev za nakup, saj izdelkom daje določen kontekst; Spangenberg ugotavlja, da klasično glasbo povezujemo z dražjimi izdelki (Wilson 2003: 94), Milliman pa je odkril, da počasnejša glasba upočasni proces nakupovanja in poveča količino prodanega (Wilson 2003: 94). Podobno je Wilsonova ugotovila, da so gosti neke restavracije zapravili več denarja ob spremljavi lahkotne glasbe, kot v tišini (Wilson 2003: 93).

2.2.4.4 Primer glasbene komunikacije

Različne možnosti glasbenega komuniciranja bom skušal prikazati na primeru enega izmed številnih modelov komuniciranja. Za ilustracijo bom uporabil znameniti Lasswellov model komuniciranja »5 K« - ta je temelj za kasnejše in bolj elaborirane modele (njegova velika pomanjkljivost je odsotnost povratne zanke) - saj je zaradi preprostosti kot nalašč za nazoren prikaz (Models of communication process 2007).

Ta komunikacijski model zajema pet elementov: pošiljatelja (kdo), sporočilo (kaj), kanal (na kakšen način), prejemnika (komu) in povratno informacijo (s kakšnim učinkom), če povzamemo: kdo sporoča kaj, na kakšen način, komu in s kakšnim učinkom to počne (Kline v Nastran Ule in Kline 1996: 56).

Skupen imenovalec primerov, prikazanih v Tabeli 2.2.4.4.1, je kanal, torej glasba. Raznolikost ostalih elementov (predvsem množstvo interpretacij) kaže na že prej omenjeno Merriamovo dilemo, da je težko vedeti, kaj natančno glasba sporoča, komu in kako. Tabela, ki je moja ilustracija že povedanega, je, seveda, poenostavljen in shematičen prikaz resnične komunikacije. Treba se je, denimo, zavedati, da v proces komunikacije niso vpleteni zgolj poslušalci in glasbeniki, ampak tudi založniška

industrija, ki ima velik vpliv na izbiro glasbenikov, s katerimi bodo podpisali pogodbe in jih izstrelili v orbito slave, na produkcijo njihovo glasbe, promocijo, distribucijo itd. (Lull 1992: 4). Prav tako pri zasebnem uživanju v glasbi (poslušanje posnetka doma), v komunikaciji med poslušalcem in glasbenikom kot medij posreduje tehnologija (Lull 1992: 19).

Tabela 2.2.4.4.1: Primeri komuniciranja z glasbo v okviru Lasswellovega modela komuniciranja.

KDO	SPOROČAKAJ	NA KAKŠEN NAČIN	KOMU	S KAKŠNIM UČINKOM
zaljubljenec	ljubim jo	pesem Whitney Houston I will always love you (Večno te bom ljubila), predvajana kot glasbena želja na radiu	sebi	zaljubljenec spoznava svoja čustva do objekta ljubezni
	ljubim te		objektu ljubezni	objekt spozna zaljubljenčevo stanje, ker so občutki obojestranski, pade v njegov objem
sin	rad te imam		mami	mama ne razume angleško, ji je pa vseč melodija
	ljubezen je vredna bolečine		poslušalcem	mnoštvo interpretacij, podvrženih individualnim izkušnjam poslušalcev
izvajalka nehote, kot pripadnik družbe	koncept romantične ljubezni kot prevladujoči način razumevanja ljubezni v zahodnih družbah		pripadnikom družbe	utrjevanje kulturnih norm in ohranjanje njihove nepretrganosti

2.2.5 Funkcija simbolne reprezentacije

Ta funkcija se navezuje na prejšnjo: glasba v njej deluje kot sistem simbolov, glasba v vseh družbah nastopa kot simbolna reprezentacija drugih stvari, misli in vedenja (Merriam 2000: 178). Umetnost je simbolni jezik, ki je več kot posnetek našega notranjega življenja, afektov in čustev, skrbi »za red v dožemanju vidnih, tipnih in slišnih podob« (Cassirer v Merriam 2000: 182). Langerjeva (Langer v Merriam 2000: 183) podobno pravi, da je »glasba 'pomenska oblika', njen pomen je pomen simbola, visoko artikuliranega, čutnega objekta, ki lahko z dinamično strukturo izraža oblike življenjsko pomembnih izkušenj, ki jih jezik ne more izraziti. Njen prispevek so občutki, življenje, gibanje in čustva.«

2.2.5.1 Glasba kot simbol

Kaj sploh je simbol? Za Morrisa (Morris v Merriam 2000: 184) je vrsta znaka:

»Opisujoči znak pripisuje lastnosti tistemu, kar lahko označuje. Tak znak lahko to naredi tako, da v sebi prikaže lastnosti, ki jih mora imeti predmet, da bi ga lahko označeval, v tem primeru pa je znak, ki opisuje lastnosti ikona; če to ni, ga lahko imenujemo simbol. Fotografija, zvezdna karta, vzorec, kemični diagram so ikone, beseda 'fotografija', imena zvezd in kemičnih elementov pa so simboli.«

White opredeli simbol kot abstraktni pojem, ki ga človek pripiše neki stvari in ne izhaja iz fizičnih lastnosti nekega predmeta ali vedenja, ki ga pojmuje kot simbol (Merriam 2000: 184). Ali preprosteje povedano, med simbolom in predmetom, na katerega se nanaša, ni neposredne povezave. Simbol vključuje abstraktnost predmeta ali vedenja, ki bi ga radi opredelili kot simbol, kot znak na prvi pogled ne kaže lastnosti označenega (Merriam 2000: 184).

Glasba deluje simbolno predvsem na ravni čustev. Langerjeva tako trdi, da funkcija glasbe ni »spodbujanje občutkov, temveč izražanje občutkov, in da ni simptomatičen izraz občutkov, ki obsedajo skladatelja, temveč je simbolni izraz oblik občutenja, kot jih razume skladatelj« (Langer v Merriam 2000: 185). Glasba ni v celoti simbolna, ker ni

strogega dogovora med izvajalcem in poslušalcem, kaj natančno neka glasbena oblika simbolizira; zato glasba izraža bolj čustva in splošne pomenske nize (Merriam 2000: 185). Morris podobno navaja primer, v katerem skladba Stravinskega Pomladno obredje ljudem označuje od črede podivjanih slonov, geološkega nastajanja gora do dionizijske orgije, vsem podobam pa v grobem skupen pomen predstavljajo »primitivne sile in elementarni spopadi« (Morris v Merriam 2000: 185).

2.2.5.2 Manifestacije simbolnega v glasbi

Za glasbo lahko rečemo, da ima funkcijo simbolnega, in sicer v pomenu, da zastopa druge stvari. Po Merriamu se to manifestira na štiri načine; pri vsakem ima glasba v različni meri vlogo simbola, pri tem pa moramo odmisлити še besedila v glasbi, ki so že sama po sebi kot jezik simbolni sistem (Merriam 2000: 188):

1. Raven sporazumevanja z znaki – v tem primeru je glasbeni zvok neposredna reprezentacija nečesa in odraža njegove lastnosti, je mimetičen in razkriva nek neposreden pomen. Ti primeri so zelo redki, razen če pod glasbo priznamo tudi zvoke, ki posnemajo naravne zvoke, če pa že, je pomen, ki ga ima glasba, kulturno opredeljen (Merriam 2000: 188). Če ponazorim: ko poslušam Debussyjevo tridelno orkestralno delo *La mer* (morje), v njem »slišim« bučanje valov, žvižganje vetra itd. Ali je takšno zaznavanje posledica naslova dela ali bi se porodilo tudi sicer?

2. Glasba je simbolna v tem, da odraža čustva in pomen – v čustvenem in kulturnem pomenu je simbolizem veliko bolj izrazit in kulturno opredeljen. Tako v zahodni glasbi npr. molovska lestvica simbolizira občutja žalosti (Merriam 2000: 188). Skladatelj Rimski-Korsakov gre celo tako daleč, da posameznim glasbenim inštrumentom pripiše zmožnost izražanja nekaterih čustev: oboe so npr. preproste in vesele v duru ter ranjene in žalostne v molu, fagot v duru izraža cinični posmeh, v molu pa žalostno bolečino (Merriam 2000: 189).

Glasba lahko v družbi in kulturi prevzame tudi širše simbolne vloge in simbolizira najznačilnejše vrednote družbe. Merriam navaja primer jazz glasbe, na katero so na začetku prejšnjega stoletja gledali kot na psihično in fizično škodljivo zlo (Merriam 2000: 192). Podobno se je kasneje govorilo za rock, punk, metal in elektronsko glasbo; primerov, kjer glasba postane simbol nečesa škodljivega, je še več.

3. Glasba odraža kulturno vedenje, organizacijo in vrednote – glasbeni vidik kulture odraža tudi njene druge dele, ker so kulturni elementi med seboj povezani, spremembe v enem izzovejo tudi spremembe v drugem, saj kultura deluje kot sistem (Merriam 2000: 196).

Iz glasbe lahko tako izvemo marsikaj o družbenih vlogah (otroci proti odraslim, ženske proti moškim, vsi imajo svoje pesmi, imajo pa jih tudi društva, politične in vojaške organizacije). Merriam (Merriam 2000: 197) o tem pravi: »Glasba torej odraža družbeno in politično organizacijo, gospodarsko vedenje, verske dejavnosti in druge strukturne razlike v družbi, in je v tem pomenu simbol za formalne vidike kulture.«

Na širši ravni glasba, kot sestavni del kulture, odraža splošna in temeljna načela in vrednote, ki navdihujejo kulturo kot celoto (Merriam 2000: 199). Zanimiv primer odražanja družbenih vrednot v glasbi (če ne upoštevamo besedil) je krajšanje dolžine rock pesmi v skladu z vse hitrejšim tempom življenja, tržnim pritiskom in zahtevami po takojšnji zadovoljitvi.¹⁷ Podobno meni Lull, da današnja popularna glasba s hitro spremenljivostjo odraža hiter ritem in negotovost sodobnega življenja (Lull 1992:11).

4. Na zadnji ravni glasba ni le odraz vedenja v posamezni kulturi, ampak univerzalnih načel – gre za ujemanje glasbenih in občečloveških lastnosti, za iskanje odgovora na vprašanje, ali glasba simbolizira univerzalna človekova vedenja (glej Merriam 2000: 201).

Več avtorjev je poskušalo poiskati takšne obče zakone. Sachs npr. postavlja freudovsko navdihnjeno formulacijo, da »cevasti pihalni instrumenti, ravni in podolgovati kot moški organ, sodijo k moškemu...« in da imajo ti »grob, agresiven, pravzaprav grd ton...« (Sachs v Merriam 2000: 203). Ta trditev se ne ujema povsem z izsledki raziskave, ki kažejo, da imajo deklice raje flavto in violino, fantki pa kitaro in bobne; čeprav je možno, da je tovrstna izbira posledica zunanjih ter notranjih omejitev (izpostavljenost spolnim stereotipom v družini) in ni skladna s pravimi željami (Harrison in O'Neill 2000: 81). Takšna izbira se bolj ujema z ugotovitvami Tillyjeve, ki meni, da lahko glasba odraža bodisi moško bodisi žensko načelo, prvega naj bi prepoznali v glasbi po poudarku na

¹⁷ Kje so zlati časi glasbene svobode, ko si je bobnar lahko privoščil triminutni solo vložek na sredini skladbe? Iz lastnih izkušenj lahko tudi potrdim, da je skoraj nemogoče doseči predvajanje daljših skladb, kot je denimo legendarna, več kot 23 minut trajajoča *Echoes* skupine *Pink Floyd*, v okviru glasbenih želja na radijskih postajah.

obliki, energičnosti, ritmični moči in velikopoteznosti, drugega pa po poudarku na načinu, čustvenosti, ritmu podrejenemu melodiji in harmoniji in ljubezni do dekoracije (Merriam 2000: 204).

2.2.6 Funkcija telesnega odziva

2.2.6.1 Fiziološki odziv

Na glasbo se ne odzovemo le duševno, marveč z vsem telesom: Lull denimo med fizične odzive poslušalcev na glasbo uvršča plesanje, petje, ploskanje in celo spolno vzburjenje¹⁸ (Lull 1992: 19).

Poslušanje glasbe nas predvsem vznemirja, primarne fiziološke reakcije nanjo so sprememba telesnih stanj, kot so frekvenca srčnega utripa (se pospeši), dihanje (se prav tako pospeši), krvni tlak (se zviša) in kožni refleks (se zniža) (de la Motte-Haber 1990: 57), prav tako se nam napnejo mišice (Dogantan-Dack 2006: 450). Kadar nas glasba pomirja, so lahko naštetih fiziološki odzivi ravno nasprotni, vendar to ni nujno, saj »poročajo tudi o sprostitvenem učinkovanju glasbe, a so takšne domneve manj enotne, ker je mogoče dokazati, da pogosto tudi mirna glasba povzroči motorično vznemirjenje« (de la Motte-Haber 1990: 57).

2.2.6.2 Možganska dejavnost

Različne meritve možganskih aktivnosti kažejo, da je pri poslušanju glasbe dejavna predvsem desna možganska polobla, za razliko npr. od razumevanja jezika, katerega možganski sedež je v levi polovici.¹⁹ Pri bolj izobrazjenih posameznikih je pri poslušanju glasbe tudi leva hemisfera bolj dejavna. A za poslušanje glasbe sta pomembni obe, vsaka s specifičnimi načini delovanja: desna polovica privede do bolj celostne zaznave dognanj, za levo pa je zanjilno analitično pojmovno mišljenje v zaporedjih (de la Motte-Haber 1990: 20-21).

¹⁸ Pevka Alenka Pinterič tako v svoji avtobiografiji zapiše: »Nato sem nekega popoldneva na avstrijski TV videla The Beatles Show. Čisto se mi je strgalo. Ob hysteriji množice v publiku ... sem tudi sama padla v trans in se neumno kotalila po kavču sem ter tja...« (Pinterič 2006: 7).

¹⁹ V levi možganski polovici so sicer središča za zavest, govor, pisanje, branje, računanje, logiko, mišljenje, razum, kritičnost, sklepanje, znanost in prevlado nad desno polovico telesa, medtem ko so v desni hemisferi središča za nezavedno, glasbo, ples, umetnost, obliko in prostorsko presojanje, čustva, intuicijo, domišljijo in prevlado nad levo polovico telesa (Musek in Pečjak, 1997: 79).

Katero funkcijo opravlja možganska aktivnost ob poslušanju glasbe? Z nevrobiološkega vidika je glasba že v najzgodnejših letih otroštva pomembna za razvoj povezav med sinapsami v možganih (Gruhn 2005: 98). Glasba pri otrocih, denimo, aktivira občutek za ritem: izkušnja prostora in časa je pri otrocih drugačna kot pri odraslih, raziskujejo ju s telesom in gibanjem, medtem ko ju odrasli merijo in štejejo. S pomočjo glasbe se otroci tudi naučijo ritmičnega ponavljanja in strukturiranega poteka (Gruhn 2005: 99). Povrhu glasba vzpodbuja rast nekaterih možganskih struktur in povezav med možganskimi središči (prav tam).

2.2.6.3 Gibanje

Glasbo si težko predstavljamo brez gibanja telesa, v nekaterih kulturah je pojem glasbe celo neločljivo povezan s plesom (Dogantan-Dack 2006: 449). Pravzaprav, če povzamemo enciklopedično poenostavitev, zahodnjaško razumevanje glasbe oziroma *muzike* izhaja iz grškega koncepta *mousike techne*, ki dobesedno pomeni večščino Muz in je v antični Grčiji ob glasbi zajemala še ples in poezijo (Evans 2005: 187).

Glasba nas s tem, ko nas spodbuja k plesu, telesno osvobaja. Telo postane medij, ki dramatizira melodijo in poudarja ritem. Glasba daje telesu nadzor nad samim sabo, zagotavlja osebno svobodo in razkriva spolni potencial (Lull 1992: 30).

Poleg tako strukturiranega gibanja, kot je ples, se telo na glasbo odzove še z zibanjem in potrkavanjem ritma (glej Dogantan-Dack 2006: 450). Na vprašanje, kako sta povezana glasba in ples, ponuja zanimiv odgovor t.i. teorija shem telesne podobe (Dogantan-Deck 2006: 450). Po njej razumevanje nekaterih glasbenih elementov metaforično prevedemo v ustrezen telesni odziv. Izsledki nekaterih študij tako kažejo, da so gibi, ki jih izvajamo, kadar dojamemo glasbo kot npr. žalostno, veselo ali jezno, podobni oziroma simbolno izpeljani iz tistih, ki jih izvajamo ob doživljanju enakih čustev v neglasbenih kontekstih. To ne velja zgolj za čustva: ritmične in tonalne strukture glasbe prevedemo v »telesne sile«, kot so npr. hitrost in milina gibanja (prav tam). Kljub navidezni spontanosti pa so ti načini družbeno pogojeni oziroma priučeni ali, kot poudarja Frith, ni pomembno le, kaj glasba naredi telesu, ampak, kaj se je telo naučilo pustiti glasbi, da mu naredi (Saldanha 2002: 54).

Zakaj nas prav ob glasbi zasrbijo pete? Deleuze in Guattari menita, da ima glasba večjo sposobnost mobilizacije telesa, kot npr. likovna umetnost, ker je bolj zmožna izpostaviti telo organiziranosti stvarnega sveta. Ta je namreč organiziran podobno, kot je glasba z refreni, ritmom, ponavljajočimi se motivi, stili itd. (Saldanha 2002: 58). Povrhu ima glasba tudi prostorsko dimenzijo; kot zvok ima zmožnost zapolniti prostor in oblititi telo, kar še prispeva k njenemu vplivu nanj (Saldanha 2002: 55). Preprostojšo razlago ponuja Lull (Lull 1992: 23): »Za razliko od televizije, časopisov in knjig glasba ne zahteva vizualne pozornosti, zaradi česar ni potrebno sedeče, mirno konzumiranje.«

2.2.6.4 Telo in čustva

Merriam telesne odzive z zadržkom uvršča med funkcije glasbe, saj zanje ni zanesljivo, ali spadajo med večinoma družbene funkcije ali gre preprosto za biološki odziv. Sam izbere srednjo pot: glasba po njegovem nedvomno vzbuja biološki telesni odziv, obliko in način tega odziva pa oblikujejo kulturne konvencije, kot velja npr. pri plesu (Merriam 2000: 179). Vznemirjenje je torej biološki odziv, ali ga bomo prevedli v poskakovanje, ples ali ploskanje, pa je odvisno od kulturnih konvencij za specifično situacijo.

Poraja se tudi vprašanje, koliko telesni odziv kroji čustvenega in, ali sta oba pravzaprav dve plati istega kovanca. Našteti telesni odzivi po vsej verjetnosti niso vzrok za čustvo, a so vseeno neposredno pomembni, saj je od njih odvisna moč doživetja (de la Motte-Haber 1990: 60).

2.2.7 Funkcija vplivanja na posameznike, da se podrejajo družbenim normam

2.2.7.1 Konformnost

Glasba lahko po Merriamu neposredno opozarja kršitelje družbenih norm,²⁰ da so delali napak in jim (ter ostalim, ki bi lahko pomislili na to) sporoča, kakšno je pravilno vedenje, kar je po njegovem ena izmed najpomembnejših funkcij glasbe (Merriam 2000: 179).

²⁰ »Socialne norme so eksplicitna ali implicitna pričakovanja in standardi socialnega delovanja, pa tudi standardi govorjenja, razmišljanja, čustvovanja posameznikov v različnih situacijah.« (Nastran Ule 2000: 297).

Čeprav Merriam ne govori neposredno o besedilih, si za primer pogledjmo košček besedila pesmi Saj te prime – pa te mine, kantavtorja Adija Smolarja, kjer pevec izdatno deli nasvete: »Pa na zabavo je pršu še en tip, ponuju nam je travo, ponuju nam je trip, ves čas mi je govoru: še lepše se boš mel, me skoraj nagovoru, da bi kaj vzela. A pamet mi je rekla: merki se!«, in na drugem mestu: »Čeprav pri sebi kondom nisem imel, je bila za to, da z njo vseeno vse bi počel. Pa mi je taprava glava djala je, nkol se ne ve! Zato sem reku: hvala, ne!«²¹.

Po eni strani gre tu za pritisk h konformizmu, ko posameznik ima svoja lastna mnenja in stališča, a se jim zaradi socialnih pritiskov (v tem primeru glasbe) *odpove* (Nastran Ule 2000: 338), po drugi strani pa za socializacijo, oziroma *oblikovanje* stališč kot posledico pripadnosti referenčnim skupinam (skupine, katerih vrednostni sistem posameznik najbolj sprejema in se z njimi najbolj identificira). Te referenčne skupine so lahko npr. družina, vrstniki, ipd. (Nastran Ule 2000: 122).

2.2.7.2 Glas upora

Seveda so lahko nabori vrednot, na katere igra glasba, različni; glasba, ki je za neko družbeno skupino zgled idealov, je lahko za drugo deviantna (Merriam 2000: 179), zaradi česar je glasba pogosto medij izražanja upora, kar velja zlasti za glasbo subkultur, etničnih manjšin ipd. Pankrti, začetniki slovenskega punk gibanja, so tako v pesmi Bratje in sestre razglašali uporniški odnos: »Bratje in sestre, zato vas svarim, od danes naprej se sam še prot drugim borim. Razglašam spravo s sabo, pa tud če prekinem odnose z državo.« Popoln odklon od prevladujočih družbenih norm zagovarjajo tudi Ramones v pesmi I wanna be sedated (hočem biti zadet), kjer med drugim prepevajo: »Ničesar ni za počet, nikamor za it, hočem biti zadet.« (Nothin' to do nowhere to go, I wanna be sedated.)

²¹Zgolj kot zanimivost naj omenim Smolarjev vrednotni obrat od »grešenja« k moraliziranju: v zgodnejših pesmih, kot je npr. Dvajset ljubic, je prepeval drugače kot v prej opisani: »V ognju mam železja dost, ker nočem sam ostat, in zato kar dvajset ljubic jest mam naenkrat.« Podobno je tudi v pesmi Svinja pijana: »Ležal sem pod mizo, preživlu sem krizo, hotel sem vstati in it drugam, a sem bil preveč pijan«.

Po Freemanu lahko pesmi družbenega nasprotovanja pomagajo doseči družbene spremembe, »tako da mobilizirajo skupinske občutke«, ki vodijo k delovanju (Merriam 2000: 181). Punk scena se je npr. v Sloveniji s svojimi ustvarjalci in javnostjo aktivno borila za svoboda izražanja. Pomen punka v okovih socializma jugoslovanske družbe je tako bil v širjenju avtonomnega javnega prostora za delovanje in ustvarjanje mimo države ter njenih institucij, krepil pa je tudi civilno družbo (Tomc 1985: 10).

2.2.7.2.1 Impotenca sodobnega glasbenega revolta

Paradoksalno je tudi, da lahko ravno »uporniška« glasba povečuje konformnost, saj deluje kot neškodljiv ventil za izražanje nezadovoljstva z družbo, ta prepreči morebitno deviantno vedenje, ki bi bilo posledica akumulacije frustracij. V zvezi s tem Freeman trdi, da lahko pesmi družbenega nasprotovanja omogočijo posamezniku, da si da duška in se »tako prilagodi družbenim razmeram, kakršne so« (Freeman v Merriam 2000: 180).

Današnja mladina se na zgoraj opisan način upira »komercialnosti« glasbe, ne da bi ji bilo treba zavrniti udobnosti potrošniške kulture: niso politično dejavni, ne zavračajo potrošnje, ampak svojo težnjo po uporabi izrazijo zgolj s poslušanjem glasbe, ki se glasno, pogosto nasilno norčuje iz glavnih glasbenih tokov in krši veliko družbenih pravil, nanašajočih se na vedenje, dober okus, avtoriteto in moralno. Glasbeniki to dosegajo s pomočjo obscenih besedil,²² ki vsebujejo grožnje, žalitve in dramatiziranje (ter celo poveličevanje) odtujenosti in deviantnih vedenj, kot so umori, prostitucija, posilstvo, jemanje drog idr. (Bettez Halnon 2005: 441).

2.2.8 Funkcija legitimiziranja družbenih institucij in verskih obredov

2.2.8.1 Legitimizacija družbenih institucij

Na splošno sodobni sociologi opredeljujejo družbene institucije kot kompleksne socialne oblike, ki so sposobne reprodukcije, kot so denimo vlada, družina, jezik, šole, podjetja,

²² Na začetku pohoda nu-metala v srednješolskih časih me je naravnost osupnilo (neprijetno) besedilo pesmi Break stuff (Razbijanje stvari) skupine Limp bizkit z nasilnimi izjavami: »but you want justify rippin' someone's head off« (rad bi imel razlog, da nekomu odtrgaš glavo), »first one to complain, leaves with a blood stain (prvi, ki se bo pritožil, bo odšel krvav), »I hope you know I pack a chain saw« (upam, da veš, da imam pri sebi motorno žago) in »and if my day keeps goin' this way I just might break your fuckin' face tonight« (če bo dan šel tako naprej, ti mogoče zvečer razbijem pojebani obraz).

policija in pravni sistem (glej Social institutions 2007). Turner (Social institutions 2007) družbeno institucijo definira kot »kompleks položajev, vlog, norm in vrednot v partikularnih tipih socialnih struktur, ki organizira relativno stabilne vzorce človeške dejavnosti v odnosu do problemov s proizvodnjo dobrin, pri reprodukciji posameznikov in pri vzdrževanju življenja zagotavljajočih socialnih struktur v danem okolju.« Mead opredeljuje družbene institucije v smislu družbenih vlog, ki so nanje navezane, institucija družine tako npr. sestoji iz družbenih vlog matere, očeta, hčere idr. (Haralambos in Holborn 1999: 900).

Funkcija legitimizacije družbenih institucij se močno naslanja na prejšnjo obravnavano funkcijo, saj glasba, ki poudarja, kakšno je primerno vedenje in kaj bi morali ljudje početi, že avtomatsko legitimizira družbene institucije, vezane na priporočena vedenja (Merriam 2000: 179). Zato se pri njej ne bom podrobneje ustavljal.

2.2.8.1.1 Primeri

Poglejmo si nekaj bolj očitnih glasbenih primerov predstavljanja norm, ki težijo k ohranjanju institucij. Institucijo zakona (ta omogoča reprodukcijo ljudi in posledično družbe) s svojim žametnim glasom malce hudomušno legitimizira v pesmi Love and marriage (Ljubezen in poroka) pevec Frank Sinatra: »Love and marriage go together like a horse and carriage.« (Ljubezen in poroka gresta skupaj kot konj in kočija). Otis Redding je prepeval o pomembnosti šolanja: »Without an education you could only be a tramp.« (Brez izobrazbe si lahko le potepuh.) Raper Faithless opeva družinske vrednote: »Yes, I'm gonna be OK. I guess, I'm gonna be all right, with my family here beside me. My family is here to guide me.« (Da, z mano bo vse okej. Mislim, da bo z mano vse v redu, z družino ob moji strani. Moja družina je tukaj, da me vodi.)

2.2.8.2 Legitimizacija verskih obredov

Z glasbo, ki izraža verske nauke, se legitimizirajo obstoječe religiozne ureditve in prakse (Merriam 2000: 179). Večina organiziranih verskih skupin na takšen ali drugačen način uporablja glasbo. Sloboda meni, da glasba pomaga ustvarjati pozornost, potrebno za globokoumno čaščenje (Shutter-Dyson 2000: 190). V cerkvah naj bi glasba prispevala k

moči verskih izkušenj in komunikaciji z bogom, predvsem z močjo vzbujanja čustev (Miller in Strongman 2002: 9). Millerjeva in Strongman sta v dveh različnih raziskavah ugotovila, da se pripadnikom neke verske ločine razpoloženje močno izboljša med petjem nabožnih pesmi med mašo in da ti verniki močneje čustveno reagirajo na versko glasbo, kot neverni ljudje (Miller in Strongman 2002: 8).

A religiozne interpretacije ni deležna le glasba, ki je bila napisana v takšnem duhu (Shutter-Dyson 2000: 190), kot »nebeška« se denimo često dojema Beethovnova glasba. Da zaznavanje »božje prisotnosti« v resni glasbi niti ni povsem naključno, pa kažejo izsledki raziskave religioznosti študentov glasbe Shutter-Dysonove, ki povedo, da so moški študenti glasbe v povprečju bolj verni kot splošna populacija (Shutter-Dyson 2000: 194). Iz tega lahko sklepamo, da je delež vernih nadpovprečen tudi pri skladateljih, to pa se posledično izraža tudi pri njihovem delu.

2.2.8.2.1 Primeri

Z verskimi nauki je seveda nabita verska glasba; priljubljena angleška otroška pesem iz začetka prejšnjega stoletja takole poučuje verno mladino »Jesus wants me for a sunbeam, to shine for Him each day; In every way try to please Him, at home, at school, at play.« (Jezus hoče, da sem sončni žarek, da sijem Zanj vsak dan, Mu skušam ugoditi na vsak način, doma, v šoli in pri igri.)

Primere zlahka najdemo tudi v sodobni glasbi: nu-metal skupina P.O.D., ki jo označujejo kot pripadnike t.i. krščanskega rocka, je pred leti zaslovela s hitom Alive (živ), v katerem prepevajo: »Now that I know you, I could never turn my back away, now that I see you, I believe no matter what they say.« (Zdaj ko te poznam, ti ne morem več obrniti hrbta, zdaj ko te vidim, verjamem, ne glede na to, kaj drugi pravijo.)

Menim, da pri duhovni komponenti popularne glasbe ne gre nujno le za podajanje vrednot iz besedila, ampak med drugim tudi za posredni vpliv osebnosti glasbenika, ki se je javno opredelil za to ali ono vero oziroma duhovnost, na zveste oboževalce.²³

²³ Tudi sicer glasbeniki radi izkoristijo svoj status slavne osebnosti za deljenje takšnih ali drugačnih modrosti, prepričanj in nasvetov, tako v svoji glasbi kot na odru in izven njega. Med izjavami najdemo banalnosti kot »ne jejte mesa«, »droge so slabe«, »volite demokrate« ipd. Aprila 2007 je bila medijsko odmevna izjava pevke Sheryl Crow, ki je priporočala manjšo porabo papirja na stranišču kot sredstvo za reševanje svetovnih gozdov (glej Sheryl o varčnem brisanju zadnjice 2007). Bolj resna so prizadevanja

Popzvezdnica Madonna je denimo poskrbela za naraščanje priljubljenosti kabale (glej Madonna je obiskala Šimona Peresa 2007).

2.2.9 Funkcija glasbe, da prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture

2.2.9.1 Prenos kulture iz roda v rod

Ta funkcija ni ločena od ostalih, temveč je bolj posledica njihovega delovanja, ali če strnemo doslej povedano: glasba z omogočanjem izražanja čustev, estetskih užitkov, zabave, komunikacije in fizičnih odzivov vpliva na prilagajanje družbenim normam in legitimizira družbene institucije ter verske obrede, s čimer prispeva k trdnosti kulture. Merriam priznava, da glasba ne prispeva k temu ne več ne manj kot katerikoli drug vidik kulture, priznava pa ji, da razkriva srž psihologije neke kulture brez zaščitnih mehanizmov, ki jih imajo druge kulturne dejavnosti. Glasba pomaga iz roda v rod prenašati zgodovino, mitologijo in legende ter tako prispeva k nadaljevanju in stalnosti kulture (Merriam 2000: 179).

A vprašanje je, koliko nas glasba danes uči, koliko pa v postmodernem kotlu slogov, ki prevladuje v popularni kulturi, le še ustvarja dodatno zmedo: bo današnji najstnik, ki bo pesem Beatlesov Revolution, eno izmed himen šestdesetih, slišal v oglasu za Nike (glej Klein 2004: 60) vedel, o čem ta govori? Lennon je trdil, da govori o dogodkih maja 1968, ko so francoski študenti s stavko poskusili spremeniti svet. Bo sodobni najstnik vedel, da se vrstica »But if you go carrying pictures of chairman Mao, you ain't going to make it with anyone anyhow« (če prenašaš sliko predsednika Maa, ne boš nikogar zapeljal) nanaša na pariške komunistične prevratnike?

2.2.9.2 Primeri

Primer ohranjanja kulture s pomočjo glasbe je mehiška mariachi glasba, ki je bila prvotno prisotna v Mehiki kot podeželska praznična glasba, kasneje je postala glavna glasbena reprezentacija mehiškega nacionalizma, ki se je z migracijami prebivalstva prenesla v Združene države Amerike, danes pa je prisotna celo v učnih načrtih in skrbi za

glasbenikov, kot je dobredelni koncert Live Aid ali Bonovo dolgoletno javno opozarjanje na številne pereče probleme, kot sta AIDS in lakota v Afriki (glej Bono apelira na človeško plat EU 2007).

transmisijo mehiške kulture na mlade generacije Američanov hispanskega izvora (glej Clark 2005: 227).

Menim, da se je tudi na zahodu mogoče kaj naučiti o zgodovini iz glasbe, te gobe, ki vsrkava zeitgeist določenega zgodovinskega obdobja in ga še po desetletjih ohranja svežega. Sam sem se denimo marsikaj naučil o hipijevski kulturi, Vietnamski vojni, političnih prevratih itd. s poslušanjem glasbe iz določenega zgodovinskega obdobja oziroma o njem. Še več, glasba mi je vzbudila žejo po iskanju dodatnih informacij iz drugih virov. Irska skupina U2 je s pesmijo Sunday Bloody Sunday iz leta 1983 za večno vtisnila v kolektivni spomin svetovne javnosti dogodek Krvava nedelja iz leta 1972, ko so britanski vojaki ustrelili 26 protestantov na Severnem Irskem. Besedilo med drugim poje: »Broken bottles under childrens feet, bodies strewn across the dead end street.« (Črepinje steklenic pod stopali otrok, trupla posejana po slepi ulici.)

2.2.10 Funkcija družbene integracije

2.2.10.1 Glasba kot solidarnostna točka

Glasba deluje tudi kot solidarnostna točka, okrog katere se zbirajo člani družbe, ker zahteva njihovo sodelovanje (v najslabšem primeru zgolj prisotnost) in posledično prispeva k njihovi integraciji v družbeno tkivo²⁴ (Merriam 2000: 180). Preprosteje povedano: poslušanje glasbe je priložnost za zbiranje, druženje, debatiranje, obiskovanje glasbenih klubov, koncertov idr., ki nas povezujejo.²⁵ Najbrž tudi za zahodnjake velja podobno kot za afriško narodnostno skupino Jorube (Nketia v Merriam 2000: 180): »Jorubom iz Akre izvajanje jorubske glasbe ... prinaša zadovoljstvo, ker so udeleženi pri nečem znanem, in potrditev, da pripadajo skupini s podobnimi vrednotami, podobnim načinom življenja, skupini, ki ohranja podobne umetniške oblike.« Še več, menim, da lahko glasba oziroma skupen glasbeni okus kot stična točka pomaga pri navezovanju družbenih stikov.

²⁴ Izvrsten primer se mi zdijo slovenski izseljenci v Južni Ameriki; ti tudi s pomočjo sodelovanja v folklornih skupinah, ki ohranjajo slovensko kulturno dediščino, ohranjajo pripadnost matičnemu narodu.

²⁵ Zame je koncert nekaj neverjetnega: dogodek, ki lahko poveže popolne neznance, zbrane z vseh vetrov in jih za par uric spremeni v nekakšno skupnost, ki deli podobna čustva. Ko lepila – glasbe – ni več, dobimo anonimno množico, ki se kmalu razkropi.

2.2.10.1.1 Ugovor

Toda prav tako menim, da lahko glasba deluje tudi nasprotno, kot sredstvo osamljenosti in odtujenosti, ki omogoča, da postavimo pregrade med sebe in svet: poslušamo jo lahko fizično sami oziroma zasebno (sodobna tehnologija prenosnih predvajalnikov omogoča to celo v množici), povrh nas glasba često ponese v lasten svet. Tudi glasba najbrž prispeva k dehumanizirajočim učinkom medijskega spektakla, produkciji umetne (ne)resničnosti, ki je v sodobnih potrošniških družbah dominantna sila za odtujenostjo (glej Bettez Halnon 2005: 445).

2.2.10.2 Mladinske subkulture

Kako pomembna je glasba za združevanje, kažejo primeri mladinskih subkultur: te so avtorji kar tri desetletja²⁶ definirali predvsem prek poslušanja določene zvrsti glasbe, participacije na lokalni glasbeni sceni in sloga oblačenja (Williams 2006: 173).

Jordaan in Jordaan pravita, da je subkulturalna skupina socialno-kulturalna formacija, ki obstaja kot otok sredi širše družbe s svojimi lastnimi vrednotami, ki se često upirajo prevladujočim v družbi (Youth subcultures 2007).

Pripadnikom mladinske subkulture daje deljen estetski okus občutek skupinske identitete in moč za upor proti prevladujočim vrednotam (Youth subcultures 2007). Podobno pravi Cushman (Cushman v Williams 2006: 174), ki trdi, da glasba »ni zgolj statični kulturni objekt, ki je sproduciran in konzumiran, ampak je aktivni kod upora in predloga za ustvarjanje novih oblik individualnih in kolektivne identitete.« Lastna identiteta predstavlja problem za posameznika, ker si mora »zagotavljati občutek in zavest kontinuitete in identitete kljub spremembam v lastnem življenjskem poteku« (Nastran Ule 2000: 473).

Benett meni, da o mladinskih subkulturah v zgoraj opisanem smislu skoraj ne moremo govoriti: te skupine naj bi v resnici bile veliko manj koherentne ter fiksne, in, prav nasprotno, njihovi pripadniki hitro spreminjajo svoj estetski okus, kot odraz vrednot poznih potrošniške družbe, v kateri živijo. Zanje je glasba del nenehnega prilagajanja

²⁶ Danes se poraja nov tip pripadnikov mladinskih subkultur, ki so vezani predvsem na tehnologijo svetovnega spleta (Williams 2006: 173).

življenjskega stila, eden izmed načinov, kako oblikovati številne obraze umetno skreirane dramtizirajoče persone (glej Bennett 1999: 605-608).

Izhajajoč iz zgoraj povedanega menim, da danes za večino mladostnikov velja, da niso pripadniki neke glasbene subkulture, ampak oboževalci določene glasbene zvrsti²⁷ ali izvajalca, ki s svojo glasbeno usmeritvijo ohranjajo določen »image«.²⁸

2.2.11 Zaključek

Kot je razvidno iz doslej napisanega, ima poslušanje glasbe več funkcij. Z njeno pomočjo ljudje izražamo čustva, uživamo ob njeni estetski dovršenosti, se zabavamo, komuniciramo, iz nje črpamo globlje simbolne pomene in se nanjo odzivamo s celim telesom.

Glasba ima pomen tudi na širši družbeni ravni, saj ima moč vplivati na posameznike, da se podrejajo družbenim normam, v njihovih očeh naredi družbene institucije in verske obrede legitimne, posameznike združuje, s prenosom znanja pa tudi prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture, v kateri živijo.

V nadaljevanju bom skušal opisane funkcije poslušanja glasbe v vsakdanjem življenju osvetliti z izsledki kvalitativne raziskave, ki sem jo v ta namen opravil.

²⁷ Odnosi med oboževalci različnih zvrsti so zelo kompleksni: nekdan sem, kot grunger, spadal v večjo skupino rockerjev, kamor so se uvrščali še pankerji, metalci in hipiji. Razen poslušanja sorodne glasbe nas je družilo še zaničevanje raverjev, šminkerjev in narodnjakov.

²⁸ Zame osebno je v srednji šoli poslušanje grungea (in seveda nošnja karirastih srajc ter All star copat) pomenilo nekakšno posestnico, ki naj bi drugim sporočala, da sem depresiven, odtujen, čustveno občutljiv, notranje konflikten, nerazumljen ipd.

3. EMPIRIČNI DEL

3.1 Cilji

V empiričnem delu diplomske naloge želim preučiti prisotnost teoretskih konceptov o funkcijah poslušanja glasbe, te sem obdelal v teoretičnem delu, v vsakdanjem življenju. Ugotoviti želim, na katere načine se funkcije izražajo v praksi, katere prevladujejo, katere so manj opazne, kakšen pomen jim ljudje pripisujejo in kakšen odnos imajo na splošno do poslušanja glasbe. Izražena mnenja želim primerjati med sabo, ugotoviti podobnosti in razlike, predlagati morebitne vzroke zanje in postaviti vprašanja, ki bi bila vredna nadaljnega raziskovanja. Čeprav mi izbrana metoda (intervju) ne omogoča ugotavljanja splošnih značilnosti, bom rezultate vseeno skušal ovrednotiti tudi v luči demografskih lastnosti intervjuvancev.

3.1.1 Raziskovalna vprašanja

Prej našteje cilje ob upoštevanju teoretičnega dela diplomske naloge prevajam v naslednja konkretna raziskovalna vprašanja:

1. Zanima me, ali v praksi prevladujeta funkciji izražanja čustev in zabave.
2. Zanima me, ali so najmanj izražene funkcije, ki delujejo na širši družbeni ravni (funkcije vplivanja na posameznika, da se podreja družbenim normam, legitimiziranja družbenih institucij in verskih obredov, prispevanja k nepretrganosti in stalnosti kulture ter družbene integracije), in, ali se jih posameznik, kot najmanjša družbena enota, niti povsem ne zaveda.
3. Zanima me, ali bodo tudi v praksi, podobno kot v teoretičnem delu, meje med nekaterimi funkcijami nejasne in zabrisane, predvsem med izražanjem čustev in komuniciranjem ter med vplivanjem na posameznika, da se podreja normam, in legitimiziranjem družbenih institucij.
4. Zanima me, ali bodo intervjuvanci z višjo izobrazbo imeli bolj izdelane in elaborirane poglede na poslušanje glasbe.

3.2 Raziskava

3.2.1 Izbor metode

Ker me zanima osebno doživljanje glasbe, sem se odločil za kvalitativno raziskavo, in sicer za intervju, pri katerem lahko ljudje v polnem izrazijo svoje poglede, mnenja in čustva ter razloge in pomen svojih vedenj in vsakdanjih dejavnosti (Jones 1988: 46 ali Arksey in Knight 1999: 3).

Kot začetnik v družboslovnem raziskovanju sem se odločil za delno strukturiran intervju, pri katerem so bila točno določena le glavna vprašanja in možna podvprašanja, od katerih pa je bilo možno odstopiti, kadar je intervjuvanec imel povedati kaj zanimivega izven njihovega okvira; intervjuvanci prav tako niso bili omejeni pri odgovarjanju (glej Haralambos in Holborn 1999: 848).

3.2.2 Izbor intervjuvancev

Za intervju velja, da se načeloma ne opravlja na naključno izbranih subjektih, ampak da se vključi ljudi, ki kompetentno poznajo obravnavano tematiko, imajo z njo konkretne izkušnje in so zmožni svoje poglede jasno artikulirati. Prav tako je pomembno, da se vključi ljudi z različnimi pogledi na tematiko (glej Churchill 1999: 106).

Ker poslušanje glasbe zadeva praktično vsakogar, sta bila temeljna kriterija za izbiro intervjuvancev raznolikost njihovih profilov in jezikovna fluentnost, s predpogojem, da imajo do neke mere poseben, »izvedenski« odnos do glasbe. Izbor, razlogi zanj in demografske značilnosti intervjuvancev so razvidni iz Tabele 3.2.2.1 (zaradi varovanja anonimnosti so namesto imen uporabljeni psevdonimi).

Tabela 3.2.2.1: Značilnosti intervjuvancev

psevdonim	spol	starost	dosežena stopnja izobrazbe	poklic	razlog za izbor
UREDNIK	moški	38	magisterij (VII.)	glasbeni urednik	njegovo delo je izbiranje glasbe, ki jo posluša radijsko občinstvo
PANKER	moški	44	doktorat (VIII.)	projektna statistična analiza	v mladosti je bil polično angažiran kot pripravnik prvega vala slovenskega punk gibanja
GLASBENIK	moški	34	osnovna šola (I.)	»tour manager«	nekoč je igral v priznani glasbeni skupini, danes dela s skupinami kot »roadie«, tonski tehnik, ipd.
PLESALKA	ženska	27	končana gimnazija (V.)	študentka	pleše orientalske plese

3.2.3 Vsebinski sklopi vodil za intervju

Da bi si olajšal kasnejšo analizo podatkov, so bila vprašanja, ki so služila kot vodila za intervju, strukturirana po tematskih sklopih, ki ustrezajo desetim funkcijam glasbe po Merriamu. Pripravil sem jih s pomočjo pregleda literature in opravljenega pilotskega nestrukturiranega intervjuja. Seznam z vodili je zajemal naslednja glavna vprašanja po funkcijah in dodatno uvodno vprašanje, s katerim sem ugotavljal demografske značilnosti intervjuvancev (podvprašanja si je možno ogledati v prilogi A):

- **Demografske značilnosti:** Katerega leta ste se rodili? Kakšno izobrazbo imate? S kakšnim delom se ukvarjate?
- **Funkcija izražanja čustev:** Kako so pri vas povezana čustva in poslušanje glasbe?
- **Estetska funkcija:** Nekateri ljudje prepoznajo in tudi ločeno ocenjujejo posamezne elemente skladb, s tem mislim na izvajalčev glas, melodijo, ritem, tehnično izvedbo, drugi pa skladbo dojemajo v »paketu«. Kakšen poslušalec pa ste vi?

- **Funkcija zabave:** Na kakšen način je poslušanje glasbe za vas vir zabave, kdaj v njem najbolj uživate?
- **Funkcija komunikacije:** Za nekatere je poslušanje glasbe lahko način komuniciranja z drugimi ljudmi, medtem ko je za nekatere to vedno zelo zasebno početje, ki ga ne delijo z nikomer. Kako pa je pri vas?
- **Funkcija simbolne reprezentacije:** Ali vam glasba, ki jo poslušate, kdaj predstavlja določene abstraktne pojme? Kakšne predstave vam npr. vzbuja v glavi?
- **Funkcija telesnega odziva:** Kako poslušanje glasbe vpliva na vas na telesni ravni?
- **Funkcija vplivanja na posameznike, da se podrejajo družbenim normam:** Ali menite, da nam glasba, ki jo poslušamo, včasih skuša govoriti, kaj naj bi počeli ali bi morali početi?
- **Funkcija legitimiziranja družbenih institucij in verskih obredov:** Se vam kdaj zdi, da vam glasba, ki jo poslušate, »prodaja« verske nauke? Če da, kako?
- **Funkcija glasbe, da prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture:** Kaj lahko s poslušanjem starejše glasbe izveste o družbi in kulturi, v katerih živite?
- **Funkcija družbene integracije:** Ali mislite, da poslušanje glasbe združuje ljudi?

3.2.4 Zbiranje podatkov

Posamezni intervjuji, ki sem jih začel z predstavitvenim nagovorom,²⁹ so potekali od ene do poldruge ure v pisarnah intervjuvancev ali na drugih krajih, ki so omogočali nemoten pogovor v dvoje.

Intervjuje sem z dovoljenjem udeležencev posnel, pri pogovorih pa sem si pomagal tudi z natiskanim seznamom vodil, beležnico in pisalom. Posnete intervjuje sem kasneje pretipkal v besedilne datoteke.

²⁹ Predstavljal sem se tako: »Pozdravljeni, moje ime je Tomaž Kvas, sem absolvent študija komunikologije, smeri Trženje in tržno komuniciranje na Fakulteti za družbene vede. Pogovarjala se bova o vašem odnosu do poslušanja glasbe. Podatke, ki jih bom pridobil, bom uporabil pri pisanju svojega diplomskega dela, pri čemer vam zagotavljam anonimnost. Pogovor bo trajal od 90 do 150 minut, preden pa začneva, vas še prosim, da izklopite mobilni telefon.« Dejansko predstavitev sem zgolj v tonu in formalnosti, ne pa vsebinsko, prilagodil intimnosti zveze med mano in intervjuvancem.

3.2.5 Analiza podatkov

3.2.5.1 Kodiranje podatkov

Prvi korak pri analizi transkripcij intervjujev je bilo kodiranje (indeksiranje) podatkov,³⁰ postopek, ki reducira kompleksnost podatkov, poveča njihovo preglednost in posledično olajša njihovo analizo, primerjanje in interpretacijo.

Večina pristopov k analizi kvalitativnih podatkov uporablja to metodo, pri kateri je treba prepoznati specifične tematske sklope v zbranih podatkih (v mojem primeru transkripcijah intervjujev) in jih poimenovati z ustreznimi kodami. Kodiranje zajema oblikovanje seznama kod, ki ustrezajo tematskim sklopom v zbranih podatkih in ocenjevanje vsakega segmenta podatkov glede na to, ali vsebuje določeno kodo (Carey in drugi 2004: 308). Proces je ob večji kompleksnosti podatkov hierarhičen: podkode nižjega se združujejo v kode višjega reda (Arksey in Knight 1999: 164). Podatke, ki spadajo pod isto kodo, kasneje združujemo, ne glede na njihovo izvorno mesto v tekstu (Arksey in Knight 1999: 163).

V mojem primeru so se kode nanašale na prisotnost posameznih funkcij glasbe v določenem delu teksta, kot je razvidno iz Tabele 3.2.5.1.1.

³⁰ Pri tem sem si pomagal z računalniškim programom Ethnograph, ki poenostavi pripisovanje kod posameznim delom teksta in prepoznavanju razmerij med njimi.

Tabela 3.2.5.1.1: Kodiranje tematskih sklopov po funkcijah

FUNKCIJA	KODE	PODKODE
funkcija izražanja čustev	čustva	sproščanje izražanje razpoloženje
estetska funkcija	estetika	oblika vsebina kakovost
funkcija zabave	zabava	kratkočasenje ozadje druženje
funkcija komunikacije	komunikacija	pogovori avtor sebi drugim
funkcija simbolne reprezentacije	simbol	čustva predstave
funkcija telesnega odziva	telo	vzburjenje pomirjanje ples
funkcija vplivanja na posameznike, da se podrejajo družbenim normam	norme	prisotnost odziv
funkcija legitimiziranja družbenih institucij in verskih obredov	institucije	bog religija
funkcija glasbe, da prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture	kultura	/
funkcija družbene integracije	integracija	pripadnost zavračanje sprejemanje

3.2.5.2 Interpretacija podatkov

Pri interpretaciji zbranih in tematsko sortiranih podatkov sem skušal zaznati ponavljajoče se vzorce in teme, šteti pogostost sorodnih (pa tudi diametralno nasprotnih) odzivov, ugotavljati njihov odnos do demografskih podatkov ter končno opažanja povezati s prej obravnavanimi teoretskimi koncepti (glej Arksey in Knight 1999: 169). Z dobljenimi ugotovitvami sem lahko odgovoril na svoja raziskovalna vprašanja.

3.3 Analiza intervjujev po funkcijah

3.3.1 Funkcija izražanja čustev

»... ponavad se čist čustveno predam glasbi,« pove Plesalka.

Po Merriamu glasba služi predvsem izražanju in sproščanju čustev, kar je bilo razvidno tudi iz odgovorov večine intervjuvancev. Izbor glasbe lahko odslikava trenutno čustveno stanje (*»... imam neke lubezenske težave in potem poslušam en lubezenski komad in je še bol na bed ...,«* pravi Plesalka) ali priključne spomine (*»Dostkrat me lahko spomne kakšen ... song na, na trenutek nek v življenju. Se spomnem, kje sem bil, k sem ga prvič slišau, al pa kaj smo delal al pa kaj tazga,«* pravi Glasbenik). Izražena je cela paleta čustev, od žalosti (*»Žalost bi še mogoče ... kdaj dal ven tud z glasbo, jezo pa ne,«* meni Glasbenik) do agresije (Panker omenja, da je bila glasba *»ventil za sproščanje nekih napetosti, ki se pač čez tedn naberejo v teb ...«*).

Izbor glasbe pa lahko služi tudi ustvarjanju razpoloženja (*»Ampak dober komad me bo vedno spravu v dobro voljo, ne vem, al pa, se zgodi, če se zjutri zbudim, dam en komad gor čist na 'power', bom naspidirana ...,«* pove Plesalka). A intervjuvanci ločijo med pristnim čustvenim odzivom in umetno ustvarjenim razpoloženjem, Plesalka pravi: *»Sam v bistvu je vse to zlo, kaj pa vem, zlo, ni tok 'real', ni tok pristno, a ne. Bol namerno stopnjuješ svoja čustva ...«*

Komponenta razpoloženja je pomembna za Urednika tudi profesionalno, saj skuša ujeti razpoloženje dneva in ga ponazoriti z glasbeno izbiro: *»... spremljam, že vnaprej skušam predvidet dan ... počakam na zadn dan, pogledam dan k bo, pogledam mal dogodke, kaj se je zgodilo, kaj je blo ... celo vreme ... In potem se spravm pač v to razpoloženje in skušaš ... primerno glasbo, po mojem mnenju pa okusu, a ne, pač izbrat, a ne. Tako, da to je povezano, hm, ves čas. Nisem tip poslušalca, ki bi glasba šla kr mimo mene.«* Pri tem upa, da bo glasba imela čustven vpliv na poslušalce: *»... želiš si, da bi se poslušalci ... da bi se jih glasba dotaknila, a ne. Se prav, al da bi jim blo lepo, al da bi jih malo ziritiral, saj jim je lahko lepo tud ob tem, a ne. Lahko jih hočeš razjeziti, skratka, hočeš se jih dotaknt ...«*

Na skupinski ravni je izražanje čustev povezano predvsem z obiskovanjem koncertov, Panker denimo o vzdušju na koncertih pravi: *»Blazno, blazno močna čustva in blazno,*

mislem, čist, čista odtrganost, ne.» In pristavlja: »... na vsak koncert si še zaradi tega, da si se spravu pač v boljšo voljo ...«. Plesalka pa o koncertih meni: »Že tista energija v zraku te čist zadene ...«

Seveda so ljudje različno dovzetni za čustveno plat glasbe: Glasbenik in Plesalka sta se izkazala kot najbolj čustveno dovzetna, Urednik meni, da je zanjo vedno manj dovzeten (*»Se pa zgodi, ... k te pa res potegne ... in se pač prepustiš. To je najlepše takrat. Samo je pa res, če se enkrat s tem profesionalno ukvarjaš, je mogoče takih močnih ... impulzov, mogoče manj kot prej.«*), Panker pa celo priznava, da sploh ni več dovzeten za glasbo, kar se mu je dogajalo predvsem v mladosti, pa še to bolj zaradi političnega motiva (*»Tista kritika, tist izžarevanje nestrinjanja z nečem, ki se potem izraža z besedili.«*).

3.3.2 Estetska funkcija

Pri pogovorih o estetiki glasbe velja izpostaviti, da pri ocenjevanju kakovosti le Urednik uporablja klasična oblikovna estetska merila, ki se večinoma ujemajo z Merriamovo opredelitvijo estetskega v zahodni kulturi (glasbo po svojih besedah ocenjuje *»dost analitično ... če gre za vokalno glasbo, ... na prvem mestu je ponavadi vokal, a ne. Potem pa vedno, ne, rečmo temu spremljava, a ne. Saj vse to pa zajema melodijo, harmonijo, ritem, naprej aranžma, potem tempo izvedbe, dinamične spremembe, izbira inštrumentov, suverenost izvedbe.«*), za kar menim, da je posledica njegove glasbene izobrazbe. Kljub temu pa je tudi zanj vzporedno merilo sposobnost zagotavljanja čustvenega odziva (pomembno mu je, da je glasba *»narejena s srcem«*). Glasbenik in Plesalka ocenjujeta kakovost glasbe predvsem a) po njeni sposobnosti vzbujanja čustvenega odziva, ki je po Merriamu le ena izmed značilnosti zahodnjaške opredelitve pojma estetskega (Glasbenik: *»Meni je bolj pomembno, da da neke občutke, neke emocije, sporočilo, da pač preda,«* Plesalka pa: *»Gre se bolj za vzbujanje različnih občutij, no, ko ti pač pašejo v določenem obdobju al pa v določenem času ...«*) in b) njeni (ne)komercialni naravnosti (Plesalka: *»Ne maram glasbe, k je na štant narjena.«*). Panker pa ocenjuje glasbo po komunikacijski moči sporočila, ki ga ima besedilo (*»... glasba mi zgolj predstavlja kot spremljavo vsebine ...«*).

Ko sem jim predvajal skladbo Vrni se skupine Napoleon, so jo tako ocenili:

- Po Urednikovem mnenju je skladba solidna, ker je pevčev glas »korekten, 'melodijska linija ... relativno razgibana', 'basovska linija ... enostavna, hitro zapomnljiva, harmonija jasna« itd. To pa ne pomeni, da mu je všeč: »... estetski naboj mene osebno tuki ne zadane. Ampak definitivno je pa to glasba, ki je narejena kvalitetno.« Urednik je edini, ki pri ocenjevanju ločuje estetska merila od všečnosti.
- Glasbenik jo oceni kot slabo, ker »ne gre za umetnost«, ki jo očitno definira z odsotnostjo kapitalistične logike, »komad« je po njegovem slab, ker »je narjen za to, da je všečen mladi generaciji, da bodo zato lahko prodali več, da bojo zato mogoče najstnice se palile na njih. Zato, ker se tuki sigurno ne gre za umetnost. ... To je tipična, recimo, primer industrije, ki, ki umetno neki, neki producira, da bi to lahko vnovčla.«
- Zelo podoben je odziv plesalke: »Ne maram komercijalne muzke ... Prav ne morm ga poslušat. Nikol v življenju, če bi to blo na radju, bi dala takoj stran.« Tudi pri njej je prisotno ločevanje med umetnostjo in tržno usmerjenostjo: »Sploh ne maram pevcev, ki pojejo z brezveznimi glasovi, pač zame je glasba definitivno umetnost ...«
- Pankerju se zdi skladba slaba, ocenjeval jo je po edinem zanj relativnem merilu, kakovosti besedila: »Ja, koker sem ugotovu, besedila je neki o poletju, da se naj vrne, skratka, nek ljubezenski očitno, ni mi prenesu nobenega sporočila, ki bi se men zdel kvaliteten.«

3.3.3 Funkcija zabave

Pri vseh intervjuvancih je funkcija zabave, katere univerzalnost poudarja Merriam, zelo izstopala in se razteza na širok spekter dejavnosti. Lahko gre za kratkočasenje (Urednik: »Med vožno mam radio.« in Glasbenik: »V avtu ja, na dolgih vožnjah, absolutno hitrejš mine. Pa še pojem zraun, če sm sam v avtu.«), sproščanje (Glasbenik: »Lahko je sproščanje, neka nežna glasba doma, ne.«) ali obiskovanje koncertov (Urednik: »Koncerti so prava stvar, še posebi klasične glasbe.«). Intervjuvanci pri uporabi glasbe kot zvočne kulise, ki spremlja druge dejavnosti, niso enotni. Urednik je ne uporablja za ozadje, ker ga preveč prevzame (»Drugač, da bi pa kej počel pa poslušal glasbo, pa ne,

ne morem. Mislim, ne morem pol delat kaj drugga. Preveč padem v glasbo, preveč mi jemlje, mislem, morem met kr mir.»). Plesalka, nasprotno, skoraj vedno posluša glasbo, včasih tudi ob učenju (*»Tud odvisn, klasična muzka mi je, če se morm kaj piflat, pa to, ampak, če se morm pa res hitro kaj zapomnet pol je najbolša tišina. Sam tišino ful težko kje dosežeš in je pol bolš, da je nek monoton zvok odzadi.»*). Še več, ob poslušanju glasbe se ji ideje lažje porajajo: *»Ja to se mi dostkrat zgodi. Takrat, veš, si tolk sproščen do neke mere, v bistvu, da odpreš neke kanale, k jih mogoč drugač blokiraš.»*

Med prostočasnimi dejavnostmi, kot so gledanje televizije in branje knjig, poslušanje glasbe pri intervjuvancih zavzema pomembno mesto. Za Urednika je na prvem mestu, Glasbenik meni, da je med *»top tri«*, Plesalka jo uvršča za branje knjig (*»Mam zlo rada knjige, sam velik več poslušam, koker berem.»*), Panker pravi, da danes skoraj ne posluša glasbe, v mladosti pa mu je bila po pomembnosti tudi takoj za branjem knjig.

Glasbe je lahko tudi preveč, sploh če se z njo ukvarjaš poklicno; tako Urednik kot Glasbenik omenjata občasno potrebo po tišini (Urednik: *»Ampak včasih pa rabiš bit brez, čist tko, da se spočiješ verjetno, al, da se urediš, da se spočiješ, je najboljš, po moje, tko.»* in Glasbenik: *»... mam kadar že delam, glasbe preko glave, tako, da doma dost mal poslušam.»*).

Večina intervjuvancev meni, da glasbe ne uporabljajo za pobeg od resničnosti, izjema je Panker. Del intervjuja, ki govori o tem in o emancipatorni moči glasbe, zaradi ilustrativne moči navajam v celoti:

Panker: *»Kompletn pank je bil čist pobeg iz realnosti.»*

Spraševalec: *»Obrazloži.»*

Panker: *»Ja, pač realnost zame je bla, mislem, da doma živiš, da, da se pač vključiš v tisto okolje, ruralno, ne in pač pomagaš staršem, pol greš mal sosedom pomagat, greš, greš enkrat na tedn zvečer v oštarijo, enkrat na veselico, v nedeljo v hribe, to je bla realnost, ne. In pank je pomagal, da, da sem šeu drugam, pač, da, da, da sem šeu zvečer v Lublano ven, da sem pršu pozn domu, da sem šou petek, soboto na koncert, da smo pač, če smo se že napil skupaj, tulil pesmi, ne, Pankrtov, ne pa Ne boš ti meni zizike majal in podobne zadeve. To je blo, a veš, to je bla realnost pač, ki bi jo mogu živet, pa je nisem, ne. Zato sem pobegnem, pank mi je pomagal pobegnem, absolutno, ne.»*

3.3.4 Funkcija komunikacije

Glasba se uporablja tudi kot sredstvo komunikacije, ki sporočila prenaša z besedili in melodijo. Intervjuvanci večinoma ne uporabljajo poslušanja glasbe, da bi drugim kaj konkretnega sporočali, gre bolj za prenos čustev in ne za obliko komunikacije, ki je analogna govoru in jo omenja de la Motte-Haberjeva (Plesalka: *»Zdi se mi, da določenih stvari ne morš bolj povedat, koker na tak način, ne. ... Saj več al manj pesmi sam o ljubezni pojejo, ne.«*) V nekaterih primerih je boljša od drugih kanalov sporočanja, ali, kot pravi Glasbenik: *»Nekak se mi zdi, da najlaži pride do posameznika, ne. Vse ostalo, recimo, zahteva večjo aktivnost posameznika, se prav, film, moraš se prav zraun uvest in gledat, knjiga sploh, morš brat, kar ti vzame velik časa, glasba pa ... Lahko počneš karkol, zraven pa jo slišiš in, in gre v tebe, v zavest oziroma v podzavest.«*

Z izborom glasbe, ki jo poslušáš, je možno povedati tudi kaj o sebi (po Pankerjevem mnenju z glasbo sporočaš: *»Ja, predvsem, da si drugačen, ne. Drugačnost, kritičen pogled na, na tisto, kar je blo takrat pač prevladujoč način razmišljanja.«*). Podobno meni tudi Glasbenik. Ko je poslušal heavy metal, je s tem sporočal, *»... da nism isti koker so drugi ...«*. Misel, da prek glasbe lahko izraziš sebe, povzame Plesalka: *»... definitivno je razlika med enim metalcem pa enim, k posluša sam klasično glasbo, no. Pač, mogoče se gre predvsem za to, kar ti glasba ponuja in na tak način lahko rečeš, da si to.«*

S poslušanjem glasbe pa je možno prisluhniti tudi sporočilom drugih, predvsem izvajalca (Panker: *»Glasba kot taka, je, je, tko kot sm skoz reku medij, ne, in zdaj lahko prenaša dobra, slaba al pa srednja sporočila, al pa nevtralna besedila, ne. In zdej kot tako, kot, kot, skratka nekdo vzame list papirja pa napiše neko kritično besedilo, ne. Mislem v časopis, skratka, drug pač napiše kritično besedilo in zraun pač tud melodijo upesn, ne. ... tist, ki napiše v časopis besedilo ma velik manj možnosti skratka improvizacije pa različnih oblik, ne kot pa tist, k recimo glasbo, ne. Skratka maš besedilo, glasbo lahko napišeš kot neko simfonijo, lahko jo napišeš kot ... neko razbijanje al kej podobnega, ne. Skratka, lahko poudariš neko ... pač razdiralno moč tistga besedila, k ga podaš.«*). Pri tem je glasba primernejša za podajanje čustev, besedilo pa konkretnih sporočil. Glasbenik išče sporočila v glasbi: *»Največkrat skoz ... besedilo, ne. Skoz glasbo samo pa bol mislem emocije, ne, skoz jezo, žalost, srečo, veselje ...«* S pomočjo besedil je možno širiti ideje (Panker: *» Je muzka ti povzročila neko kritično mišljenje, da si v bistvu začel razmišlat in*

sam s sabo komunicirat, potem si na osnovi tega začel komunicirat tud z drugimi, ne. Se prav, navzven, ne. In se je oblikovala skupina, ki je podobno razmišljala, ne.»).

Glasba je pogosta tema pogovorov (Urednik: *»Če govoriva s kolegom k skupi igramo, ne, se dotakneš, kaj pa vem, lej bobnarja, lej ta je pa bas zamenu, igra družga, igral je na Fenderja, zdaj pa igra na Ibanez ...«*). Tudi govora oglasbi je kdaj preveč (Glasbenik: *»Glasbniki znamo v glavnem govorit samo o glasbi, ja. Prav zoprno je včasih. Se vsedeš in pol ure in ure samo o bendih poslušáš, al o enem k je v bendu, o muzki, medijih.«* in Plesalka: *»Jest se družim s samimi didžeji in to je včasih prav za znort. Dejmo se že kaj družga pogovarjat! Mislim, je fajn tema pogovorov, sam nekateri s tem res pretiravajo, no. A veš, če lih ne furaš tega in ne poznaš unih milijon gumbov na mešalkah, je mal dolgčas.«*).

3.3.5 Funkcija simbolne reprezentacije

Glasba deluje kot simbolni sistem, ki reprezentira predmete, misli in vedenja. Zvok lahko deluje kot neposredna mimetična reprezentacija (Urednik: *»... sem se spomnil na Vltavo, recimo, to je en stavek iz Moje domovine, Smetane, Bedrich Smetana, ne, drug stavek. ... In on si je vzel pač to češko reko, ne in ji sledil od izvira do izliva v, ne. To mi je dober primer, ne, jo vidim, recimo, reko, ne.»*), čeprav se to dogaja redko, ali pa sploh ne (Panker: *»Ne, vse to skup sem poskušu, ampak nekak me ni potegnil ...«*, Glasbenik: *»Da bi prav kake slike v glavi dal, ne.«*).

Bolj močno se je v pogovorih izkazala prisotnost nekaterih univerzalnih prepričanj o glasbi, ki se ujemajo s predstavljeno teorijo in izsledki raziskav. Tillyjeva denimo meni, da lahko glasba odraža, bodisi moško bodisi žensko načelo. Prvega naj bi prepoznali v glasbi po poudarku na obliki, energičnosti, ritmični moči in velikopoteznosti, drugega pa po poudarku na načinu, čustvenosti, ritmu podrejenemu melodiji in harmoniji in ljubezni do dekoracije. Urednik se ni strinjal s tem, da glasba lahko poseblja moške ali ženske vrednote, odgovori ostalih pa so si presenetljivo podobni. Kako intervjuvanci vidijo »moško« ali »žensko« glasbo? Za Glasbenika velja: *»... heavy metal je bistveno bol moška glasba ... Zdej recimo Vaya con dios se mi pa zdi bol ... ženska, recimo.«* Panker podobni meni : *»... ženska - nežna glasba, ne, romantična, ljubezenska, za moške pa bl trda, se prav hard, recimo tud med ... pankerji je blo zelo malo žensk ... Dočim, če greš*

na Stavrosa, ne, je velik žensk.« S tem se načeloma strinja tudi Plesalka, edina intervjuvanka ženskega spola: »Te baladice pa to so bol ženske, se mi zdi, no. Zdej bl moški, kakšen metal, se mi zdi, tko bol na 'hard', ampak, ne vem če lahk tolk spet posplošuješ. Sam, ne vem, ful moških, če boš dal gor kake ljubavne, sentiše, no, bojo rekli, to je glasba za ženske.«

Ko sem prosil intervjuvance, naj naštejejo glasbila, s katerimi bi se lahko poistovetili, nisem dobil enakih odgovorov. Urednik se vidi kot pevski glas, Glasbenik kot saksofon, Panker kot fagot, Plesalka pa kot simfonični orkester. Različnost odgovorov je najbrž posledica dejstva, da ljudje kot posamezniki same sebe zaznavamo kot edinstvene, ko pa uporabljamo kategorije, kot denimo moško-žensko, pa se lažje izpostavijo skupne značilnosti, ki so botrovale prejšnjemu ujemanju.

Ujemanje je moč najti tudi pri vprašanju, katera glasbila imajo bolj žalosten, katera pa vesel zven: za Plesalko so veseli bobni in harmonika, žalostna pa violina in trobenta, za Pankerja so veseli bobni, žalostna pa trobenta, medtem ko se Glasbeniku zdijo žalostne citre. Urednik se tudi pri tem vprašanju ni želel opredeliti.

Večje razlike so pri odgovorih na vprašanje, ali obstaja »dobra« in »zlobna« glasba, s katerim sem želel preveriti, ali obstaja nek skupek vrednot, ki se pripisujejo posameznim glasbenim zvrstem. Za Urednika glasba ni lepa ali grda sama po sebi: »Jo moram dat v kontekst, da mi lahko postane grda, ne. Zdej sm se spomnu, recimo, kaj nej bi blo: v koncentracijskih taboriščih so jim spuščal glasbo in zraven ubijal pa to, ne. Sama glasba ni grda, je zlo čista stvar, ne.« Podobno meni Glasbenik: »Zdej, da je slaba, lih splošno rečeno ne, ne, bi pa lahko reku, da te agresivna glasba dela živčnga ...«, medtem ko Panker trdi: »Resna glasba recimo, oziroma klasična, neškodljiva, ne. Pol, rock, ne, za rock bi lahk dal nalepko, da je po svoje kvaren.« Za Plesalko je zlobna komercialna glasba, ki »poneumlja ljudi in pač odvzema ljudem tisto, kar bi v resnici glasba morala dajat, a ne.«

3.3.6 Funkcija telesnega odziva

Intervjuvanci so mi našteli več telesnih odzivov na glasbo, med njimi prevladuje predvsem ples (Plesalka: »... zmeri je bil komad povod za to, da sem šla plesat. Moram se premikat ...«, Panker je plesal pogo: »... to je tist ples, k tko skačeš ...«). Težnja po

gibanju pa se ne izrazi nujno v tako strukturirani obliki, kot je ples (Glasbenik: »Zdej zlo mal ven hodem, ampak, vsaj malo lahko tud, mislem, sam če sem doma, ... k delam, se zraven mal zibljem ...«, Panker: »... skakanje, razbijanje, prerivanje, vse.« in Plesalka: »Če je kak hud komad, se valda dereš na ves glas in skačeš, sploh, če si dobre volje.«). Tudi Urednika, ki je izrecno poudaril, da ne pleše, glasba vseeno premami v gibanje: »Neke kretne sigurno povzročā, a ne. Ne vem, gibanje te potegne. Ampak, da bi plesal ne vem neke plesne korake, al kaj, to sigurno ne.« Anketiranci si pravzaprav plesa brez glasbe sploh ne predstavljajo (Urednik: »Ne, ne plešem brez glasbe, vsaj kot si ples predstavljam, kaj naj bi to blo.«, Glasbenik: »Zlo težko. Sem probal, sam ... Ni isto, daleč stran. Mora bit nekaj, glasba.«, Panker: »Plesal pa skakal čist brez glasbe verjetno ne bi ...« in Plesalka, ki brez glasbe pleše le »kadar vadim na štetje, ampak to ni ta pravo, sploh ne.«).

Ostali telesni odzivi večinoma odražajo vznemirjenje (Urednik: »... kadar ti dvigne kocine, ne, to je dober znak.« ali Panker: »Adrenalin, srh ... Sej pravem, čist utrgan.«). Seveda pa vznemirjenje ni nujno pozitivno, ali, kot pravi Glasbenik: »... agresivna glasba me dela živčnga, kakšn tehno, k je zlo našponan ...«

Glasba lahko tudi pomirja (Glasbenik: »Massive attack, Vaya con dios pa me lahk zlo, zlo pomiri.«, Plesalka: »Prideš zmatran, si daš neki v izi gor in te pomiri.«), vendar pomirjanje ni prisotno v tolikšni meri, kot vznemirjenje: ne Pankerja ne Urednika glasba ne pomirja, pa tudi Plesalka pravi: »Ne uspava me. Ful težko zaspim, če je muzka.«

3.3.7 Funkcija vplivanja na posameznike, da se podrejajo družbenim normam

Vsi intervjuvanci prepoznavajo moč glasbe, da jim sporoča vrednote, norme in iz njih izhajajoča družbeno zaželena vedenja (Urednik: »To se da z glasbo delat, ja. ... angažirana besedila ... pa tud sama glasba ...«), vendar menijo, da je od njihovega obstoječega vrednotnega sistema odvisno, ali bodo sporočeno sprejeli ali ne (Glasbenik: »Če je zdej to neka vsebina, kar je men bliz, da se strinjam s tem, potem je fajn to slišat, ne. Če je to neki, do česar sem hladen, okej, v redu, ne. Če pa je to neki za kar pa zlo mislem, da ni v redu, ne, k sem proti, me pa zmot, absolutno, ja.«) Edini, ki podvomi v svojo nedojemljivost, je Urednik: »Včasih se človek nasmeji, a ne. Rečeš aha lej, cak, kaj

je zdaj to. Včasih verjetno kupiš foro ... ampak sigurno to deluje, jes sem prepričan v to. In se ne izvzemam.»

Intervjuvanci prav tako cenijo moč glasbe, kot glasu upora, Plesalka pojasnjuje: *»... je to en velk bolj dostopn način za nam povedat neki, sploh za ljudi, ki niso sami pr seb tolk družbeno kritični, ne. Ne vem, recimo rap pa to. To je vsaj pokazatelj, da se neki dogaja, da neka skupina ustvarja povezavo ... k sem poslušala en komad od hrvaških reperjev ... in mi je blo ful dober, da so povedal ravn tist, vse zadeve, k te motijo, k se dogajajo. In vidiš, da so tud tam ljudje, k na tak način razmišljajo k ti in ti je to 'the best', a veš. Ker pač vidiš, da niso vsi ljudje zaplankani.»* Panker meni, da se ima ravno glasbi zahvaliti, da je postal kritičen do večinskih vrednot in načinov razmišljanja: *»... prek pankka ... sem prišu do take kritične miselnosti, da zame sploh ni blo vprašanje ... a bom šou na faks al ne bom šou, šou sem, pika. Sploh nobenga nism vprašal za mnenje, nč. Jest sem pa šou in verjetn, če ne bi pač razvil to kritičnost ... ne sam do oblasti, tud do samga sebe ... do vsega, kar se okol mene dogaja ... bi verjetn kompletn življenje šeu drugač.»* Glasba mu je prinesla *»čist enostavno kritičen pogled na svet ... nesprijemanje tega, kar večina ljudi počne ... nikol se ne spuščat na to, da se ravnaš po tem, kar večina ljudi dela ... Absolutno morš zmeri gledat drugač, ne. Pa tud, če pol v končni faz ravnaš tko kot drugi, ne, ampak vsaj veš, da so tud druge možnosti ...»*

Ta kritičnost punka je po njegovem obrodila plodove tudi na širši ravni in omogočala delovanje civilne družbe v sedemdesetih: *»Druge oblike izražanja kritičnosti nekak vendarle ni blo ... al pa so ble druge oblike ... tako mejhne, da v bistvu je bila ta [punk] glavni kanal skozi katerega se je ta kritičnost izražala ... sem tud poslal ... pisma bralcev na ... razne časopise pa ni blo takorekoč nč objavljeno nikol ... Pač si šou na neke demonstracije, si jih dobu po glav ... Na faksu pač tud ni blo neke take odprtosti ...«, preko glasbe je *»najdu ljudi, ki so podobno razmišljaj ... Velik lažje je blo ... dobit ljudi, kot ... prek nekih pisem bralcev al pa kej podobnega. Enostavno na tak način je ... funkcionirala takratna civilna družba.»**

3.3.8 Funkcija legitimiziranja družbenih institucij in verskih obredov

Odzivi na vprašanja, povezana s funkcijo legitimiziranja družbenih institucij, so obdelani že pri prejšni funkciji.

Zanimivi so odzivi intervjuvancev na vprašanja, povezano z močjo glasbe, da legitimizira verske obrede. Prav vsi se strinjajo, da to moč ima (Glasbenik: *»Ja sigurno, sploh mislem te razne, ne vem, 'new age' varjante majo, mislem ogromno tega. Cerkev mislem, ma svojo glasbo ... skoz intervjuje glasbenikov, ki jih potem ljudje berejo. Če se zdaj njemu zdi fajn ... da je v neki veri, potem bo del ... njegove publike hotu it v to, al pa mal pogledu, kaj je to.«*). A nihče pri sebi ne povezuje doživljanja duhovnosti z glasbo (od Urednika in Pankerja sem dobil jedrnat ne, Plesalka pravi: *»Nisem nikol na tak način gledala ... nisem človek idealov ...«*, podobno pravi tudi Glasbenik: *»Jes nisem nikol padu pod ta vpliv.«*). Takšne odgovore si razlagam bodisi s tem, da so bili intervjuvanci ateisti, bodisi z možnostjo, da se tako občutljive teme, kot je osebno verovanje, nisem lotil dovolj prefinjeno.

3.3.9 Funkcija glasbe, da prispeva k nepretrganosti in stalnosti kulture

Problem pri opazovanju te funkcije je dejstvo, da je prenos kulturnih znanj dolgotrajen, kompleksen in neopazen proces, ki ga posameznik pri sebi zelo težko zazna. S postavljenimi vprašanji sem meril zgolj na najbolj grobe in očitne primere učenja; temu primerni so tudi odgovori. Plesalka in Panker zavračata možnost, da se je iz glasbe moč kaj naučiti (Panker: *»Da bi izvedu, nekaj, kar prej nisem vedu, ne, nimam občutka.«*, Plesalka: *»Mene zanima sam, kaj mi muska nardi, tam se pa konča, res. Včaseh je tko, da naletim na kakšen intervju kakšnega avtorja ... pa mi mogoče prej ni bil všeč ... mogoče naslednič mal bol pozorno poslušam njegovo muzko pa probam bit bol sprejemljiva. Ja to se mi zgodi, da bi pa sama od sebe se šla to pozanimat, to pa ne ...«*). Nasprotno se s tem strinjata Urednik in Glasbenik, zadnji meni, da je z glasbo moč veliko izvedeti o kulturi in zgodovini neke družbe: *»... sploh ... te pesmi, k so mal starejše ... Mislim, da lahko videm, kaj se je dogajalo v petdesetih letih al pa koncem šestdesetih ... En košček tiste slike lahko videm tud skoz ... glasbo, o tem ... obdobju, ne ... te razne pesmi o Titu in podobne ... Me spominja na te delovne akcije in tko.«* Glasbenik je tudi edini, ki ga zanimivi podatki v glasbi napotijo k iskanju dodatnih informacij: *»Če je pesm o neki stvari ... grem ... mal pogledat, kaj sploh je to, od kje prhaja, ne vem, karkol zdej. Al poje*

o neki osebi ... Lih danes sem poslušal pesem Heile Gebreselasije od Zabranjenog Pušenja in recimo on je bil predsednik Etiopije ...»

3.3.10 Funkcija družbene integracije

Vsi intervjuvanci se strinjajo, da glasba na več načinov združuje ljudi (Urednik: *»Gredo skupi na koncert, se zmenijo pa skupi igrajo v orkestru, se zmenjo pa skupi pojejo, a ne, skupi plošče kupujejo ...«*, Glasbenik: *»V tišini se ljudje težko družijo, jim manjka glasba ...«*, Panker in Plesalka pa omenjata zabave in koncerte).

Soroden glasbeni okus lahko pomaga navezati stik (Plesalka: *»Se pa mogoč s takim človekom laže kaj zмениš al pa ne vem se bol razumeš, ker maš skupen ta interes pa verjetn pol posledično tud druge, k pašejo na neko osebnost.«*, Panker: *»Si šou pač na pank koncert ... in tam je blo velik ljudi ... in z vsakim si lahko komuniciral, kolkr tolk ... blo je pač velik lažje vzpostavet stik ... kot pa it v disko pa se tam začet pogovarjat«*); ni pa glasbeni okus zadosten pogoj za druženje, po Pankerjevih besedah je lahko tudi nekdo s sorodnim okusom *»karakterno čist drugačen od mene, absolutno se nismo mogli družt ... te zlo agresivne pankerje ... k so se kr naprej pretepal ... pa skinheade ... z njimi se v bistvu nismo nikol družl ...«*

Močno je razvidno tudi, da so oboževalci določene glasbene zvrsti kot člani nekakšnega plemena (Glasbenik: *»Bol sm se družu ... s temi ljudmi, ki so tisto glasbo poslušal.«*, Panker: *»Smo se delil na tiste k poslušajo hardrock pa punk ... šminkerji so bli pa sploh čist mim ... Igorja Vidmarja od začetka živga nismo mogli, ker je bil pač pozer, no. On je bil pač za nas pozer, ker je zmeri okol hodu v črno oblečen.«*).

4. SKLEP

4.1 Povzetek ugotovitev

Na kratko bom sklenil pglavitne ugotovitve, ki izhajajo iz analize intervjujev in se večinoma ujemajo s sklepi iz teoretičnega dela diplomske naloge.

Z glasbo je mogoče izražati raznovrstno paleto čustev (na skupinski ravni se to dogaja predvsem na koncertih in zabavah), ustvarjati ali ohranjati razpoloženja, pri čemer so intervjuvanci različno dovzetni za čustveno plat glasbe.

Temeljni merili za ocenjevanje kakovosti glasbe sta pri intervjuvancih predvsem njena sposobnost vzbujanja čustvenega odziva in zaznana komercialna naravnost (ta se dojema kot nasprotje glasbe kot umetnosti), medtem ko skladnost z uveljavljenimi sistemi estetskih vrednot po pomembnosti zaostaja.

Z glasbo se je mogoče zabavati na številne načine (obiskovanje koncertov, kratkočasenje med delom, eskapizem), ki spadajo med glavne prostočasne dejavnosti.

Z besedili je možno širokemu krogu ljudi posredovati različna sporočila, medtem ko je sama glasba primernejša za posredovanje čustev, v nekaterih primerih celo bolj, kot drugi kanali. Posredno je izbira glasbe osebna identitetna izjava, glasba pa je lahko tudi predmet komunikacije (pogovorov).

Glasba večinoma ne vzbuja neposrednih zaznavnih asociacij, obstajajo pa nekateri univerzalni odzivi nanjo, zlasti glede prepričanj o tem, kakšna je moška (groba, ritmična) in ženska (nežna, melodična) glasba.

Glasba vznemirja, redkeje sprošča, predvsem pa sili h gibanju, ki se v najbolj strukturirani obliki kaže kot ples.

Glasba lahko poziva k spoštovanju določenih norm, vendar naj bi bilo upoštevanje pozivov odvisno od njihovega ujemanja z obstoječim vrednotnim sistemom. Je odlično sredstvo upora, ki lahko veliko ljudi pritegne h kritičnemu razmišljanju.

Glasba ima moč legitimiziranja verskih obredov, vendar nobeden od intervjuvancev pri sebi izkušenj duhovnosti ne povezuje z glasbo.

Glasba lahko prenaša znanja o kulturi.

Glasba po eni strani pomeni priložnost za druženje in navezovanje stikov, po drugi pa oboževanje različnih glasbenih zvrsti ljudi tudi razdružuje.

4.2 Odgovori na raziskovalna vprašanja

Na podlagi doslej povedanega lahko odgovorim na zastavljena raziskovalna vprašanja:

1. **Ali v praksi prevladujeta funkciji izražanja čustev in zabave?** Na vprašanje lahko odgovorim pritrdilno: odzivi intervjuvancev na vprašanja, povezana s tema funkcijama, so bili obširni (našteli so mi številne načine, kako se z glasbo zabavajo oziroma izražajo čustva); tovrstni odzivi so se pojavljali tudi pri vprašanjih, ki so ciljale na druge funkcije, kar kaže, da se prej omenjeni funkciji z njima prepletata.
2. **Ali so najmanj izrazite funkcije, ki delujejo na širši družbeni ravni (funkcije vplivanja na posameznika, da se podreja družbenim normam, legitimiziranja družbeni institucij in verskih obredov, prispevanja k nepretgranosti in stalnosti kulture ter družbene integracije) in se jih posameznik niti posem ne zaveda?** Na vprašanje ne morem odgovoriti ne pritrdilno ne nikalno: funkciji ohranjanja nepretgranosti kulture in legitimiziranja institucij ter verskih obredov sta bili slabo izraženi, medtem ko sta pri intervjuvancih bili funkciji posredovanja norm in družbene integracije izrazito razvidni.
3. **Ali so tudi v praksi, podobno kot v teoriji, meje med nekaterimi funkcijami nejasne in zabrisane, predvsem med izražanjem čustev in komuniciranjem ter vplivanjem na posameznika, da se podreja normam in legitimiziranja družbenih institucij?** Na raziskovalno vprašanje lahko odgovorim pritrdilno: odzivi so bili pri vprašanjih, ki so zadevale omenjene funkcije, zelo podobni oziroma so se ponavljali.
4. **Ali bodo intervjuvanci z višjo izobrazbo imeli bolj izdelane in elaborirane poglede na poslušanje glasbe?** Znova na raziskovalno vprašanje ne morem odgovoriti ne pritrdilno ne nikalno: po mojih opažanjih razumevanje glasbe pri intervjuvancema z nižjo izobrazbo ni bilo nič manj kompleksno, lahko pa potrdim, da sta intervjuvanca z višjo izobrazbo včasih znala svoje poglede predstaviti bolj jasno in kompleksno.

4.3 Sklepna ugotovitev

S kvalitativno raziskavo intervjujev sem potrdil vseprežemajoč pomen, ki ga ima poslušanje glasbe v vsakdanjem življenju in je bil jasno razviden že iz teoretičnega dela. Je dejavnost, ki - pogosto skoraj neopazno - zaznamuje preživljanje prostega časa, druženje in komuniciranje z drugim in samim sabo, pomaga graditi posameznikovo osebno in socialno identiteto ter funkcionira kot dejavnik socializacije.

4.4 Omejitve in nadaljnje raziskovanje

4.4.1 Omejitve raziskave

Kot začetnik se nisem mogel izogniti nekaj napakam, med večjimi so:

- čeprav pri intervjuju ne moremo govoriti o reprezentativnem vzorcu, je vseeno treba poskrbeti za raznolik in uravnotežen izbor; zaradi logističnih zapletov (odpovedi že dogovorjenih pogovorov zaradi poletnih počitnic) je v mojem izboru le ena intervjuvanka ženskega spola; iz istega vzroka je število intervjuvancev na spodnji meji sprejemljivega in
- šele po opravljenem prvem intervjuju sem spoznal, da je pogovor najbrž bolje začeti z nevtralnejšo temo, kot je povezanost čustev in glasbe, zaradi česar sem v nadaljnjih intervjujih spremenil vrstni red vprašanj.

4.4.2 Nadaljnje raziskovanje

Za nadaljnje poglobljeno raziskovanje se mi zdijo obetavna naslednja področja, ki sem se jih z intervjuji zgolj dotaknil:

- preverjanje prisotnosti univerzalnih stereotipov o glasbi, kot sta denimo »moška« in »ženska« glasba; ugotoviti bi bilo treba, kako se ti stereotipi navezujejo z drugimi spolnimi predsodki,
- ugotavljanje hierarhičnosti estetskih meril in osvetlitev vloge čustev pri glasbenih sodbah,

- ugotavljanje prisotnosti duhovnosti v sodobni popularni glasbi in povezovanje glasbe z duhovnimi vrednotami pri njenih poslušalcih ter
- vzpostavitev modela, s katerim bi se ocenjevalo izraženost posameznih funkcij glasbe in z njegovo pomočjo oblikovalo tipologijo poslušalcev glasbe.

5. SEZNAM LITERATURE

5.1 Monografije in članki

- Adorno, Theodor W. (1996): A Social Critique of Radio Music. *Kenyon Review* 18(3–4), 229–235.
- Arksey, Hilary in Peter Knight (1999): *Interviewing for social scientists*. London: Sage publications.
- Blaukopf, Kurt (1993): *Glasba v družbenih spremembah, temeljne poteze sociologije glasbe*. Ljubljana: ŠKUC Filozofska fakulteta.
- Churchil, Jr., Gilbert A. (1999): *Marketing research: methodological foundations*. Fort Worth: Dryden press.
- Dahlhaus, Carl (1986): *Estetika glasbe*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- De la Motte – Haber, Helga (1990): *Psihologija glasbe*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- DeNora, Tia (2000): *Music in everyday life*. Cambridge: Cambridge university press.
- Evans, James A., ur. (2005): *Arts & humanities through the eras, ancient Greece and Rome 1200 B.C.E – 476 C.E*. Farmington Hills: Thomson Gale.
- Haralambos, Michael in Martin Holborn (2001): *Sociologija, teme in pogledi*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Harris, David (2005): *Key concepts in leisure studies*. London: Sage publications ltd.
- Hesmondhalgh, David (2002): Popular music audiences and everyday life. V David Hesmondhalgh in Keith Negus (ur.): *Popular music studies*, 117–130. London: Arnold.
- Jones, Sue (1988): Depth interviewing. V Robert Walker (ur.): *Applied qualitative research*, 45–55. Hampshire: Gower.
- Klein, Naomi (2004): *No logo*. Ljubljana: Maska.
- Lull, James (1992): Popular music and communication, an introduction. V James Lull (ur.): *Popular music and communication*, 1–32. Newbury Park: Sage.
- Merriam, Alan P. (2000): *Antropologija glasbe*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Moravia, Alberto (2004): *Neprizadeti*. Ljubljana: Delo d.d.

Muršič, Rajko (1993): *Neubesedljive zvočne igre, od filozofije k antropologiji glasbe*. Maribor: Katedra.

Musek, Jan in Vid Pečjak (1997): *Psihologija*. Ljubljana: Educy.

Nastran Ule, Mirjana (2000): *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Nastran Ule, Mirjana in Miro Kline (1996): *Psihologija tržnega komuniciranja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Pinterič, Alenka (2006): *The Beatles, Tito in jaz*. Maribor: Litera.

Tomc, Gregor (1985): Spori in spopadi druge Slovenije. V Igor Bavčar (ur.): *Punk pod Slovenci*, 9–27. Ljubljana: Republiška konferenca ZSMS.

5.2 Spletni viri

5.2.1 Članki z avtorjem

Ali, Omar S. in Zehra F. Peynircioglu (2006): Songs and emotions: are lyrics and melodies equal partners? *Psychology of music* 34(4), 511–534. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/34/4/511> (1. oktober 2007).

Bennett, Andy (1999): Subcultures or neo-tribes? Rethinking relationship between youth, style and musical taste. *Sociology* 33(3), 599–617. Dostopno na <http://soc.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/33/3/599> (1. oktober 2007).

Bettez Halnon, Karen (2005): *Alienation* incorporated: 'F*** the mainstream music' in the mainstream. *Current sociology* 53(2), 441–464. Dostopno na <http://csi.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/53/3/441> (1. oktober 2007).

Carey, James W., Daphne Cobb St. John, Daniel J. Hruschka, Richard A. Jenkins, Erin Picone-Decaro in Deborah Schwartz (2004): Reliability in coding open-ended data: lessons learned from HIV behavioral research. *Field methods* 16(3), 307–331. Dostopno na <http://fm.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/16/3/307> (28. oktober 2007).

Clark, Sylvia (2005): Mariachi music as a symbol of mexican culture in the United states. *International journal of music education* 23(3), 227–237. Dostopno na <http://ijm.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/23/3/227> (1. oktober 2007).

Dogantan-Dack, Mine (2006): The body behind music: precedents and prospects. *Psychology of music* 34(4), 449–464. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/34/4/449> (1. oktober 2007).

Erkilla, Jaakko in Suvi Saarikallio (2007): The role of music in adolescents' mood regulation. *Psychology of music* 35(1), 88–109. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/35/1/88> (1. oktober 2007).

Gruhn, Wilfried (2005): Children need music. *International journal of music education* 23(2), 99–101. Dostopno na <http://ijm.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/23/2/99> (1. oktober 2007).

Harrison, Anna C. in Susan A. O'Neill (2000): Children's gender- typed preferences for musical instruments: an intervention study. *Psychology of music* 28(1), 81–97. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/28/1/81> (1. oktober 2007).

Korczynski, Marek (2007): Music and meaning on the factory floor. *Work and occupations* 34(3), 253–289. Dostopno na <http://wox.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/34/3/253> (1. oktober 2007).

Lesiuk, Teresa (2005): The effect of music listening on work performance. *Psychology of music* 33(2), 173–191. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/33/2/173> (1. oktober 2007).

Meamber, Laurie A. in Alladi Venkatesh (2006): Arts and aesthetics: Marketing and cultural production. *Marketing theory* 6(1), 11–39. Dostopno na <http://mtq.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/6/1/11> (1. oktober 2007).

Miller, Mandi M. in Kenneth T. Strongman (2002): The emotional effects of music on religious experience: a study of the Pentecostal-charismatic style of music and worship. *Psychology of music* 30(1), 8–27. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/30/1/8> (1. oktober 2007).

Saldanha, Arun (2002): Music tourism and factions of bodies in Goa. *Tourist studies* 2(1), 43–62. Dostopno na <http://tou.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/2/1/43> (1. oktober 2007).

Shutter-Dyson, Rosamund (2000): Profiling music students: personality and religiosity. *Psychology of music* 28(2), 190–196. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/28/2/190> (1. oktober 2007).

Williams, Patrick J. (2006): Authentic identities, straightedge subculture, music and the internet. *Journal of contemporary ethnography* 35(2), 173–200. Dostopno na <http://jce.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/35/2/173> (1. oktober 2007).

Wilson, Stephanie (2003): The effect of music on perceived atmosphere and purchase intentions in a restaurant. *Psychology of music* 31(1), 93–112. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/31/1/93> (1. oktober 2007).

Zander, Mark F. (2006): Musical influences in advertising: how music modifies first impressions of product endorsers and brands. *Psychology of music* 34 (4), 465–480. Dostopno na <http://pom.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/34/4/465> (1. oktober 2007).

5.2.2 Spletni viri brez navedenega avtorja

Bono apelira na človeško plat EU. Dostopno na http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=16&c_id=141878&tokens=bono (23. maj 2007).

Frutek – kuharji. Dostopno na <http://www.smjw t.com/si/projekti/legende/delo.html?d=234> (23. maj 2007).

Madonna je obiskala Šimona Peresa. Dostopno na http://www.rtv slo.si/zabava/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=2&c_id=28328&tokens=madonna+kabala (23. maj 2007).

Models of communication process. Dostopno na <http://foulger.info/davis/research/unifiedModelOfCommunication.htm> (11. november 2007).

Sheryl o varčnem brisanju zadnjice. Dostopno na http://www.rtv slo.si/zabava/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=2&c_id=24575&tokens=sheryl+crow (23. maj 2007).

Social institutions. Dostopno na <http://plato.stanford.edu/entries/social-institutions/> (23. maj 2007).

SSKJ - zabavati. Dostopno na http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=ge%3Dzabavati&hs=1 (3. oktober 2007).

SSKj – estetika. Dostopno na http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=ge%3Destetika&hs=1 (3. oktober 2007).

Talking about music is like dancing about architecture. Dostopno na <http://home.pacifier.com/~ascott/they/tamildaa.htm> (20. maj 2007).

Youth subcultures and commitment level model. Dostopno na <http://www.sonlifeafrica.com/model/subcult1.htm> (3. oktober 2007).

Žabari roke gor. Dostopno na http://www.violemaribor.com/multimedia/pesmi/zabari_roke_gor.html (3. oktober 2007).

PRILOGA A: Vprašalnik

Pozdravljeni, moje ime je Tomaž Kvas, sem absolvent študija komunikologije, smeri Trženje in tržno komuniciranje na Fakulteti za družbene vede. Pogovarjala se bova o vašem odnosu do poslušanja glasbe. Podatke, ki jih bom pridobil, bom uporabil pri pisanju svojega diplomskega dela, pri čemer vam zagotavljam popolno anonimnost. Pri analizi podatkov bom namesto vašega imena uporabljal psevdonim, da iz njih ne bo mogoče razbrati vaše prave identitete. Pogovor bo trajal od 90 do 150 minut, preden pa začneva, vas še prosim, da izklopite mobilni telefon.

1. Povejte mi kaj o sebi. Katerega leta ste se rodili? Kakšno izobrazbo imate? S kakšnim delom se ukvarjate?

2. Zanima me vaš odnos do glasbe, kako so pri vas povezana čustva in poslušanje glasbe?

Ali poslušate kdaj glasbo, da se »očistite« negativnih čustev, kot so npr. jeza, nasilje in žalost?

Se z veselo ali živahno glasbo spravljate v boljšo voljo, kadar ste na tleh?

Ko ste otožni, raje poslušate žalostno glasbo, ki ustreza vašemu razpoloženju?

Ali s poslušanjem glasbe kdaj pri sebi namerno vzbujate določeno razpoloženje?

Ali s poslušanjem stare glasbe kdaj namerno skušate priklicati občutke nostalgije?

Se počutite vsaj malce patriotsko, ko zaslišite himno?

Se vam zdi, da kdaj kakšnega čustva nikakor ne morete opisati z besedami, ko pa poslušate glasbo pa ga lažje opredelite?

3. Čustva sva obdelala, pogovoriva se še o lepotnih merilih. Nekateri ljudje prepoznajo in tudi ločeno ocenjujejo posamezne elemente skladb, s tem mislim na izvajalčev glas, melodijo, ritem, tehnično izvedbo, drugi pa skladbo dojemajo v »paketu«. Kakšen poslušalec pa ste vi?

V kolikšni meri ob poslušanju glasbe uživata v njeni oblikovni lepoti?

Dajeta prednost obliki ali vsebini?

Kakšna je za vas kakovostna glasba? Po katerih merilih jo presojata?

Kakšna je slaba glasba?

Kdaj je glasba po vašem umetnost in kdaj ne?

Vam je pri poslušanju glasbe pomembnejše, da je ta tehnično dovršena ali da vam vzbuja »prave« občutke?

Mislita, da lahko glasbo sploh objektivno ocenjujeta?

Kako se je izoblikoval vaš glasbeni okus?

[intervjuvancu zavrtim odlomek skladbe] Vam je všeč ta pesem? Kaj je v njej dobrega in kaj slabega?

4. Pravijo, da nas poslušanje glasbe zabava. Na kakšen način je poslušanje glasbe za vas vir zabave, kdaj najbolj uživata v njem?

Se z glasbo kratkočasita, medtem ko počnete druge stvari, npr. se učita, kuhata, vozita, rekreirate ipd.?

Ali bolj uživata, če glasbo poslušata sami ali z drugimi, npr. na zabavi ali koncertu?

Na katerem mestu je glasba v vašem življenju v primerjavi z drugimi pristočasnimi dejavnostmi, kot so rekreacija, gledanje televizije, brskanje po spletu? Se kdaj prepleta z njimi?

Je glasba zabavna tudi zato, ker olajša sanjarjenje?

Je glasba zabavna tudi zato, ker vam pomaga sproščati določena čustva?

5. Za nekatere je poslušanje glasbe lahko način komuniciranja z drugimi ljudmi, medtem ko je za nekatere to vedno zelo zasebno početje, ki ga ne delijo z nikomer. Kako pa je pri vas?

Se vam zdi, da vam glasba nekaj sporoča, če da, kaj?

Kako lahko s poslušanjem glasbe komunicirate z drugimi?

Kako pogosto je glasba tema pogovorov z drugimi? O čem v tem primeru govorite?

Ali s svojim specifičnim glasbenim okusom drugim kaj sporočate o sebi?

Ali komu kdaj zavrtite določeno pesem, da bi mu nekaj sporočili?

6. Na nasledno vprašanje je težko odgovoriti, a me vseeno zanima vaše mnenje. Ali vam glasba, ki jo poslušate, kdaj predstavlja določene abstraktne pojme? Kakšne predstave vam npr. vzbuja v glavi?

Imajo določena glasbila bolj žalosten zvok kot druga?

Bi lahko za katero zvrst glasbe ali pesem rekli, da je zlobna in pokvarjena ali pa prijazna in dobra?

Vas glasba kdaj spominja npr. na prometni vrvež, šumenje potoka, mavrico, določene barve? Kakšne asociacije vam vzbuja glasba? Zakaj?

Če bi morali svojo osebnost opisati z zvokom določenega glasbila, katero bi izbrali in zakaj?

Na kaj pomislite ko zaslišite slovensko himno?

Ali obstajata bolj ženska in bolj moška glasba?

7. Veliko sva govorila o duševnem doživljanju glasbe, nisva pa še nič rekla o tem, kako deluje na telo. Kako poslušanje glasbe vpliva na vas na telesni ravni?

Kdaj vas pomiri in kdaj razdraži?

Ali plešete kdaj ob glasbi?

Si predstavljate sploh ples brez glasbe?

Vas ob poslušanju divje glasbe kdaj prime, da bi kričali, razbijali, poskakovali?

Vas glasba kdaj celo uspava?

8. Ali menite, da nam glasba, ki jo poslušamo, včasih skuša govoriti, kaj naj bi morali početi?

Vas to kdaj prepriča, pusti hladnega, ali pa celo doseže, da namerno kljubujete?

Se vam zdi, da vam glasbeniki kdaj v pesmih s svojimi vrednotami solijo pamet? Vam gre to na jetra?

Imate radi glasbo, ki pokritizira stanje v družbi, npr. delo politikov?

Ali mislite, da lahko s poslušanjem glasbe izboljšamo družbo, v kateri živimo?

Ali mislite, da lahko glasba povzroči družbene spremembe?

Česa vas je naučila glasba, ko ste odraščali?

Kako vas je glasba socializirala? Kako gledate danes na pesmi, kot sta npr. Jurčku bomo pomagali hišico zgraditi... ali Druže Tito, mi se ti kunemo?

9. Se vam kdaj zazdi, da vam glasba, ki jo poslušate, »prodaja« verske nauke? Če da, kako?

V kakšni glasbi so po vašem mnenju najpogosteje prisotne verske resnice?

10. Kaj lahko s poslušanjem starejše glasbe izveste o družbi in kulturi, v katerih živite?

Ste že kdaj izvedeli s poslušanjem glasbe nekaj, kar vam prej ni bilo znano?

Se lahko s poslušanjem stare glasbe naučimo kaj o zgodovini ali svojih koreninah?

11. Ali mislite, da poslušanje glasbe združuje ljudi?

Ste kdaj bili oboževalec določene zvrsti glasbe ali določenega izvajalca?

Ste kdaj zavračali ljudi samo zato, ker niso poslušali iste glasbe kot vi, ali pa jih po drugi strani sprejemali zgolj zato, ker so poslušali podobno glasbo kot vi?

Ste se na koncertu kdaj počutili eno z drugimi?

Kdaj vas glasba odtuja, kdaj pa združuje z drugimi?

Ali mislite, da podoben glasbeni okus namiguje tudi na siceršnjo sorodnost značajev?

PRILOGA B: Transkripcije pogovorov

RESPONDENT 1 (R1) – GLASBENI UREDNIK

Datum pogovora: 24. 5. 2007

Začetek pogovora: 07:14

Konec pogovora: 08:49

Opombe: Intervjuvanec je med intervjujem kadil. V drugi polovici pogovora je postal vidno utrujen, zaradi česar so se vedno pogosteje začeli pojavljati enozložni odgovori, kljub dodatnim vprašanjem. Čeprav so vprašanja dovolj splošna, se zdi, da so tista povezana s čustveno funkcijo glasbe, ki so skoraj na začetku intervjuja, zelo intimna in so spravljalale intervjuvanca v zadrego. Zaradi tega jih bom v kasnejših intervjujih zasatavljal kasneje, ko bo intervjuvanec že bolj sproščen.

S: Najprej se vam moram predstaviti. Sem Tomaž Kvas, študent Fakultete za družbene vede, smeri komunikologije. Pripravljam diplomsko o poslušanju glasbe, mm, in o tem se bova pač pogovarjala. Zagotavljam vam anonimnost podatkov, pri analizi se uporablja psevdonim, tako, da mi lahko vse poveste.

R1: [večkrat prikima] Kul.

S: Najprej mogoče nekaj čisto splošnih vprašanj? Kdaj ste se rodili, katerega leta?

R1: Devetinšestdeset.

S: Po izobrazbi ste?

R1: Hm, magister znanosti.

S: S katerega področja?

R1: Hm, glasbe, glasbene teorije.

S: Sicer pa se poklicno ukvarjate s kakšnim delom?

R1: Ja, trenutno kot glasbeni urednik, sicer pa skladatelj, tko.

S: Dobro, mogoče, da bi najprej spregovorila o čustvih. Kako so pri vas povezana čustva in poslušanje glasbe?

R1: Ja, vedno so vpletena, a en. Ne vem zdej, kako mislite.

S: Poslušate kdaj glasbo, da se »očistite« določenih čustev, ali pa da se spravite v določeno razpoloženje?

R1: Aha, mhm, tud včasih, ja, tud včasih, samo bi rekel, da ko se enkrat res profesionalno v te vode podaš, mogoče večkrat delaš to, hm, poklicno, ne vem, kako naj se izrazim. To je mogoče profesionalen odnos do tega. Recimo se pa zgodi, a ne, da so glasbeni primeri, a ne včasih, k te pa res potegne, hm, in se pač prepustiš. To je najlepše takrat. Samo je pa res, če se enkrat s tem profesionalno ukvarjaš, je mogoče takih močnih, hm, impulzov, mogoče manj kot prej, ko s tem nekako začinjaš.

S: Se pravi, da se izgubi neka nedolžnost pri poslušanju?

R1: Hm, sigurno se, ne. Ne pa vedno. Mogoče, ne vem kako bi reku, mogoče te težje zadane, a ne.

S: Kakšna glasba recimo močno čustveno vpliva na vas?

R1: (se odkašlja) To po zvrsteh, al kako? Nimam to, katerakoli zvrst je lahko to.

S: Kaj potem mora imeti glasba, da vpliva čustveno na vas?

R1: Ah, če bi to vedu, ne... Definitivno pa to deluje na neki čustveni podlagi, mora se vzpostaviti neki tko. [premor] Težko je odgovort, ne vem, kaj je to.

S: Poslušate glasbo kdaj, da se v boljše razpoloženje spravte, če ste slabe volje?

R1: Hm, ma ne, s tem namenom ne, da bi me spravilo v boljše razpoloženje, ne.

S: Kaj pa da ustreza trenutnemu čustvenemu razpoloženju?

R1: To pa ja, seveda. Se pravi, da bi si izbiral glasbo za posluhanje, ki bi ustrezala mojemu razpoloženju, definitivno.

S: Na primer?

R1: Jst živim z glasbo ves čas in si tako izbiram.

S: Konkreten primer?

R1: Zdaj je spet tko, to je profesionalno. Jes tuki izbiram glasbo, program in delujem skladno s tem dnevno.

S: Dnevno najbrž preposlušate ogromno glasbe, čisto poklicno, ne?

R1: Hobi-poklicno, to je tko (se zasmеji).

S: Za kakšen odstotek glasbe bi lahko rekli, da se vas dotakne na neki globlji ravni?

R1: Hm, za veliko, veliko večino, ker tako izbiram, ne. Mogoče je to povezano s tem, jes sem na tem položaju zdej neki časa šele, malo časa, a ne in mogoče tud, a ne, ne vem,

verjetno se bol trudim, verjetno. A me razumete? No in izbiram res glasbo, k pač stojim za njo, spremljam, že vnaprej skušam predvidet dan, hm, glasbo mi pripravljamo vnaprej, a ne. Hm, se probam izogibat tega, da bi jo pripravljali dolgo časa vnaprej, ampak res počakam na zadnji dan, pogledam dan k bo, pogledam malo dogodke, kaj se je zgodilo, kaj je bilo, hm, celo vreme, ane, a bo kaj takega. In potem se spravim pač v to razpoloženje in skušam z glasbo, bi reku, najbolj ustrezno bo če rečem, primerno, primerno glasbo, po mojem mnenju pa okusu, a ne, pač izbrati, a ne. Tako, da to je povezano, hm, ves čas. Nisem tip poslušalca, ki bi glasba šla kr mimo mene. Tudi če gre za katerokoli glasbo, ker mam maso muzike.

S: Zdaj sva obdelala čustva, zdaj pa še spregovoriva o estetskih merilih. Nekateri ljudje prepoznajo in ločeno ocenjujejo elemente skladb, kot so glas, melodija, ritem, tehnična izvedba, itd., drugi pa v paketu, ne. Kakšen tip poslušalca ste vi, recimo?

R1: Oboje, ja, oboje. Sicer, spet, a ne, zlo, po eni strani dost analitično a ne, se pravi, jasno ne, če gre za vokalno glasbo, se pravi vokalno instrumentalno glasbo, na prvem mestu je ponavadi vokal, a ne. Potem pa vedno, ne, rečemo temu spremljava, a ne. Saj vse to pa zajema melodijo, harmonijo, ritem, naprej aranžma, potem tempo izvedbe, dinamične spremembe, izbira instrumentov, suverenost izvedbe, ja tko no. Celostno pa tudi ne, se pravi, celostno pa je v bistvu tudi svojstven užitek, a ne, k te pač... Takrat pač daš racio na pašo, a ne in uživaš.

S: Ne vem, oblikovna lepota oziroma sama dovršenost je za vas vir užitka pri poslušanju?

R1: Formalna analiza je dostkrat tko, ne, je... Pač poteka tko, kot drugi segmenti poslušanja, ne, verjetno na nezavednem. Je pa to lepo kombinirano z zavedanjem, ne, tko, da glasbene oblike so pa že kr neki stoletij zlo dovršene, a ne. Se pravi ne gre za neko naključno oblikovanje ne, oblikovnih delov skladb. To pač povzroča res, ne, taka svojstvena spoznanja, k si jih deležen, ko poslušam te stvari, ne. Gre pa pač za eno malo bolj odmakneno analizo.

S: Pri tem niste subjektivni?

R1: Ja, pa sem, ne. Čeprav povsem pa ne, ne. Seveda, vsi smo podvrženi vplivom a ne, se pravi predznanjem in tko naprej, a ne.

S: Vi kot glasbeni urednik imate še najbrž posebej izdelana merila o tem, kaj je kakovostno, kaj ni, kaj je estetsko. Kakšna so recimo ta merila? Kaj je za vas dobra glasba?

R1: Hm, dobra glasba, a ne, je... Tko bova šla, po dveh vzporednicah, ne. Vprašal ste me kot glasbenega urednika, a ne. Na prvo mesto postavljam subjektiven pogled, a ne. Na drugo, ne, ki je pa, rečva temu, da se trudim, da bi bil enakovredn, pa ni v resnic, a ne, ker sm postavu subjektivnega na prvo mesto, a ne. Se trudiš bit pač objektivn, čeprav tuki bi lahko razpravlala o, o obče veljavnosti česarkoli, a ne. Ampak vendarle ne, se nekak, na nek način ve a ne, kaj je obče, tko da poskušaš v bistvu ugajat, a je to ta prava beseda? Recimo, želiš si, da bi se poslušalci, bom reku temu, da bi se jih glasba dotaknila, a ne. Se prav, al da bi jim blo lepo, al da bi jih malo ziritiral, saj jim je lahko lepo tud ob tem, a ne. Lahko jih hočeš razjeziti, skratka, hočeš se jih dotaknt, a ne. No, in potem si ves čas v tem precepu ne, kako to narditi ne, kakšen glasben primer izbrat, ne. To je sigurn povezan s tem, ko ste reku, z nekimi estetskimi doživljanji, mojimi lastnimi pa ugibanju kakšna so pri poslušalcih, ne. Tko da, dobra glasba pa je zame, kot okus glasbenega urednika, torej dvojna, a ne. Mislem, da majo ljudje radi, da radi poslušajo a ne, oziroma da se jih dotakne glasba, ki je, mmm, pač pogoj, da se jih dotakne, je ta, da je narejena, oziroma, da je rečva, no saj je dober izraz, da je narejena s srcem, a ne in da je narejena z znanjem. Zdi se mi, da je oboje pomembno. To se mi zdi zlo pomembno, da je oboje. Tle je, jaz vidim tuki vmes v tej pač eno, eno zlo razgibano strukturo vmes, a ne. Kako se ta dva pola prepletata, kako sovplivata, a ne interferirata med sabo in tko. In to strukturalistično polje, ki nastane vmes, a ne, je, je je tisto, a ne, ki da pač nekemu glasbenemu primeru en estetski naboj, ki ga postavljam na prvo mesto pred vsemi ostalimi naboji, ki jih to ma, ne. Zdaj, zadeva je po mojem mnenju dost komplicirana, ni pa, ni pa neizrekljiva al kaj tacga, a ne. Se da zlo čist empirično prideti neki, ne vem kako temu rečejo, pravilnosti tega kar ravnokar govorim, ne.

S: Vam bom zavrtel eno skladbo, pa boste povedali, al je dobra, al slaba in zakaj je?

R1: No dobro, pa pejva tko.

[predvajam ilustrativni primer]

R1: To je Napoleon bend, a ne? A greva tko, eno analizo na hiter? Hm, bend je, jest bi ga uvrstil, bi ga postavu na stran glasbe, ki je, ta komad zdej govoriva, konkretno o komadu,

ne posplošujeva na Napoleon bend, ampak komad ne, bi ga uvrstil, ne, na stran kvalitetne glasbe. Gre za pevca vokalista a ne, k ma pač po naravi dano, mmm, njegov glas je zdrav, njegov pevski nastavek je korekten, ne, barva glasu, to je povezano z zdravim glasom a ne, je korektna, je, izogibam se reč lepa, ker ne mislm tko a ne, ne mislm pa da ni lepa a ne. Potem melodijske linije tega benda ne, so interesantne, mogoče odstopajo od drugih bendov. Prav melodijska linija a ne, je relativno razgibana, nekak se giblje znotraj pevčevih glasovnih sposobnosti, ni dost, je primerna no. No tok o melodiji pa o pevcu. Ne bova šla zdaj v podrobnosti. Potem pa inštrumentalna spremljava je narejena s pomočjo elektronskih glasbenih instrumentov, mmm, očtna, najbolj očitna je mogoče linija tolkal, gre za pač, komjuter boben ne, mogoče je ritem mašina, to zdaj ne uspem razbrat al je računalnik al konkretna ritem mašina. Zvoki, ki so vzeti so neke tovarniške pre-set banke, ni dodatnega programiranja, ni dodatnega izražanja v tem smislu, a ne. Gre za nek kvazi-pop-regi pristop, k se mogoče ne ujema ravno najlepše z vsebino besedila, a ne, gre za, recimo, spominja, podobne reči majo Ace of base, recimo. Podoben, je en tak severni pridih zraven, basovska linija je enostavna, hitro zapomnljiva, harmonija jasna, ostali inštrumenti, tuki je kitara, pač korektno odigra. Zdaj ne spomnim se, al je sintesajzer, al je prava kitara, nism dobr slišal. Tko da vse skupi, a ne, je pač enostavno, korektno, ne morijo, a ne. Je pa, tega glasbenega primera nikakor ne mormo, mislem jaz ga ne morem a ne, uvrstit recimo, da bi mi vzbudil neke velike užitke pri poslušanju, a ne. Se pravi, estetski naboj mene osebno tuki ne zadane. Ampak definitivno je pa to glasba, ki je narejena kvalitetno. Pristop je profesionalen, vokalist je v redu, a ne. Tko, da bi jo postavu na kakovostno stran.

S: Ne bi pa mogli rečt, da vam je všeč?

R1: Osebno, saj pravim, ne bi mogel reč, ne, ne bi mogel.

S: Kako se je izoblikoval vaš glasbeni okus, s pomočjo česa?

R1: Ja, s pomočjo ukvarjanja z glasbo, ne, se pravi to je pa, mmm, poslušanje, izvajanje pa komponiranje. In na prvo mest sem dal poslušanje, ne. Ampak, vse tri dejavnosti, a ne, to govorim o dejavnostih ukvarjanja z glasbo, se pravi poslušanje, izvajanje pa komponiranje, ne, so med sabo zlo povezane, je vse jasno, ne. Ni izvajanja brez poslušanja, ne, če sebe ne poslušáš ni vse skup nič, ni komponiranja brez poslušanja, brez igranja, a ne. Lahko vam pa tud tko povem, ne, že od malega trrrr...

S: Je estetski užitek primerljiv z drugimi, ne vem hedonističnimi užitki, kot so hrana, pijača al gre za kaj višjega?

R1: Ja, gre ja.

S: Zakaj?

R1: Ja, tko čista je [glasba]. Ni nekih, ni nekih stranskih, ni nekih sovplivov. Čeprav jest osebno sem majčken sinestetika. Ne zdaj, zanimiv je, ne tud vedno, ampak včasih. Pa tud ne vrednotim estetskega užitka s tem, kar zagledam, ampak, mislim... Zlo lepo je reč, da ti pač poslušanje glasbe da en res lep užitek, mislim res velik užitek. Osebno mi ga hrana ne daje, jo jemljem bolj tko, pa tud me čist. Ampak sigurno mi je užitek ob dobri hrani, a ne, manjši kot ob dobri glasbi.

S: Je glasba bolj za dušo?

R1: Tudi ja, ne. Oboje mi je, in za racio in emocije, najprej emocije. Ampak tudi racionalno, to mi je super, ne. Ni pa neka potreba, verjetno zarad tega, ker je dost muzke. Ne vem, kako bi blo, če bi mi jo vzeli. [se zasmeji] Tko nekak, no, če sem vam kej povedal.

S: Glasba je tud vir zabave, kdaj vas poslušanje glasbe zabava, se z njo kratkočasite?

R1: Ja, vedno, ne. [se zasmeji]

S: Vas nikoli ne mori?

R1: Ja, včasih jo je zadost. Včasih je zadost, ne, pa je treba met mir, ne. Tako da, tko nekak.

S: Jo imate najbrž dovolj na delovnem mestu?

R1: Na delovnem mestu je nimam dovolj. Ne, zato, ker bi zase včasih poslušal kaj drugega, ne. Tko da, je pa... Ma ne, pa delo urednika je tud tko, ne, to se ves čas, ni konec službe, ne, nikol, ne. Ampak včasih pa rabiš bit brez, čist tko, da se spočiješ verjetno, al, da se urediš, da se spočiješ, je najboljš, po moje, tko.

S: Pa sicer kako uživata v poslušanju glasbe? Greste na kak koncert, jo poslušate sami doma? Spremljate kake druge dejavnosti z njo, jo poslušate, če ste na avtobusu al se pa rekreirate?

R1: Najbolj uživam takrat kadar jo pišem sam, to je res...

S: Govoriva samo o poslušanju.

R1: Okej, okej, pardon. Na koncertih, ne. Pa tud zlo rad jo doma poslušam.

S: Izpostavli bi pa koncerte?

R1: Definitivno.

S: Zaradi prisotnosti drugih ljudi ali žive izvedbe?

R1: Ne, zaradi žive izvedbe. Zaradi odsotnosti vmesnih faz, ne, v smislu snemanje,... Velik interfaceov je vmes, preden pride do nas iz boksov, ne. Tko v živo izvedba mi je vedno [zamahne z roko]. Čeprav, svojstven užitek in zelo velik ne, je prsluhnit dobri produkciji, temu rečemo, ne. Dobremu miksu, dobremu masteringu na koncu, ne. Tko. Pa tudi studijski posnetki so ponavadi bolj dovršeni. Včasih celo čustveno bolj dovršeni, ne, odvisno zdej od avtorjev, izvajalcev, na sploh, ne. Če se v studiu dober počutijo, mogoče lahko dajo več iz sebe v studiu, ne. Nekateri dajo več iz sebe na koncertu, a ne, zaradi tega, ker jim je fino, da so pred publiko, ne, se napajajo, oziroma se vzpostavi povezava med publiko pa izvajalcem, ne. Tko, različno, ne. Ampak osebno, koncerti so prava stvar, še posebej klasične glasbe.

S: Zakaj?

R1: Verjetno lih zaradi tega, ker izvajalci klasične glasbe so ponavad, v teh smislih kot so na primer, izvajalska spretnost, a ne, dovršenost, potem, včasih, pri nekaterih delih pa pri nekaterih orkestrih, pa pod nekaterimi dirigenti, ne, tudi ta, emocionalen del, so pač profesionalni tudi v tem in dobiš res, no saj zdaj sem se malo zaplezal v resnic... S tem sem najbrž pokazal, da mam rad klasično glasbo pa nič drugega. Ne vem... Klasična glasba? To mi itak nikoli ni bilo všeč, izraz. Še huj pa resna, pa hecna potem, al kaj? Dostokrat si mislim, okej, če je ta resna, je pa potem ta hecna, ne, neresna, je zabavna. Al je kaj slabga v zabavi? Mislim ma en tak pejorativen predznak. Mislim povzroča ga na drugem polu, če je ta resna, potem je ona, ma nek, neki manjvrednostnega v sebi, ne. To men ni prav, da se tko gleda na to. Osebno ne gledam na to, na tak način. Tko da... Saj pravim nimam vrednostne konotacije glede na zvrsti, res ne. Mislem, men je v top ne vem koliko komadov, pa nisem posebn poznavalec narodnozabavne glasbe, ampak je komad, recimo, sej ne vem, a je ljudska, al je ponarodela, V dolini tihi. To je zame hud komad, v izvedbi Slakov. Ne, sej pravim, v redu komad mi je, so naredili dober komad, ne.

S: Če se vrneva k zabavi, a uporabljate kdaj glasbo za ozadje, ko počete druge stvari, recimo, če se vozite? Al si pač vzamete čas samo za glasbo?

R1: Med vožno mam radio, ja, tud cedeje poslušamo med vožno, posebi zarad otrok, ne. Poslušamo en cede tri tedne skoz istga, ne in pol družga in tko, ne. Drugač, da bi pa kej počel pa poslušal glasbo, pa ne, ne morem. Mislim, ne morem pol delat kaj družga. Preveč padem v glasbo, preveč mi jemlje, mislem, morem mer kr mir.

S: Kaj pa glasba in druge prostočasne dejavnosti, na primer filmi, branje knjig, na katerem mestu je poslušanje glasbe v vašem življenju?

R1: Na prvem, ja, ja. Zlo na prvem. Ne, ker je tud recimo branje knjig, tud to mam zlo rad, pa tud filme si rad ogledujem ne, ampak filme si rad ogledujem tud zarad glasbe, zlo močno vem, kaka je glasba v filmu, ne, tko da. Na prvem mestu zlo.

S: Uporabljate kdaj poslušanje glasbe kot sredstvo za pobeg od realnosti al pa enih vsakdanjih težav?

R1: Ah, to je men kr realnost. Torej, ne.

S: Poslušanje glasbe je na nek način tudi komuniciranje z drugimi ljudmi, za druge je to zasebno početje, ki ga ne delijo z nikomer, kako je s tem pri vas? S tem ko poslušate določeno glasbo, želite drugim kaj sporočiti o sebi?

R1: Ne, ne, ne. Se sploh ne ukvarjam s tem. Ja, zdej sm jest zlo, o sebi... Kljub temu, da sem urednik, mi to ni, gledam na to, to je men kr tko haj zadeva, muzika, ne. Mi ni kr tko, da bi jo kr neki se s tem.... Mi je vau... Se nikol nisem o seb vprašal, ne, ampak ne.

S: Kaj pa, zavrtite kdaj komu kak komad, da bi mu nekaj sporočili?

R1: Ja, ja, da bi mu ga pokazal. To je, a veste, predvsem altruizem, čisti: posluš to, glej to, a veš to, lej, kva je ta naredu, kako je lahk ta, pardon, osu, tak dober komad naredu, lej kaj se mu je posrečl, lej kaj je tale zamoču, pa to... Ne, a slišiš, a čutš to, poglej to, tko skoz... To je... In tud sam sem tega deležen, ne, od kolegov, ne vem, od žene, od prjatlov, ne, tko da...

S: Potem je glasba pri vas pogosta tema pogovorov?

R1: Ja, ja.

S: Kadar govorite z drugimi o glasbi razpravlate večinoma o čem?

R1: Jah, večinoma, ne. Odvisn s kom, a ne. Zdaj, kaj jaz vem, če govoriva s kolegom k skupi igramo, ne, se dotakneš, kaj pa vem: lej bobnarja, lej ta je pa bas zamenu, igra družga, igral je na Fenderja, zdaj pa igra na Ibanez, ne. Zej bol govorimo o teh rok pop

zadevah, recimo, ne. Kva je blo dober na koncertu, a si vidu to. Na teh rok pop zadevah...

Aha, to je dober, dostkrat sovpliva luč, šov ne.

S: Kako na primer?

R1: Je pomemben, pomemben dejavnik, ki spremlja samo glasbo, a ne, je šov ob tem, a ne. Se pravi nastop, izbira barv, luči, izbira intenzitete glasnosti, izbira ne vem, neka dinamika znotraj dogajanja na odru in v dvorani in tko naprej, a ne. Zanimivo, lej, zdej sam pr seb razmišlam, da pri, pri, pri... Zlo mal je pr men osebno, mislem relativno malo, a ne, komadov, k bi jih na koncertu rajš poslušal z zaprtimi očmi, se prav, da bi si odvzel multimedijsko percepcijo, ne, da bi pač bla, ne če sploh lahko v glasbi rečemo, monomedijska, a ne. Ampak, zlo mal je takih, ne: v resni glasbi, če je una druga hecna, ne, je tega več. Tam ne rabm gledat orkestra, a ne, večkrat koker tko. Mogoče zato, mam v principu res tako rad to glasbo, no, kako ji čva rečt.

S: Ko poslušate glasbo, se kdaj sprašujete, kaj je hotu avtor, glasbenik povedat, kaj vam sporoča? Ste pozorni na neka sporočila, ki naj bi jih sama glasba nosla?

R1: Ja, sevede, ne. Ampak to je velik bolj interesantno, to je recimo pr inštrumentalni muziki. Pri vokalni si vedno pač zbombardiran z besedilom in si v bistvu s tem na nek način, ne vem, zasut s smetmi, ne. Čistost, ne, tega sporočila, ne, mi bl prhaja iz inštrumentalne muzike al pa iz vokalne muzike, k nima inštrumentalne spremljave, ne. Tko da, tko nekak to deluje pr men, ne.

S: Kako pa jo interpretirate?

R1: Mislem, poslušam jo, ne. Temu rečemo poslušat. Ne morš z nekom komunicirat, k je umrl pred... Tud me v bistvu... Pač poslušáš ga, ne, poslušáš skladatelja, ne, pa njegov interfejs [interface], torej dirigenta z orkestrom, tko ja.

S: Prej ste omenli sinestezijo...

R1: Sej pravem, mal sem.

S: Se pravi potem glasba v vas med poslušanjem vzbuja tud druge abstraktne pojme?

R1: Včasih, a ne, včasih. To je zlo interesantno, sej pravm, pr seb tega nikol nisl raziskoval, ker mi je dober tko ko je, mi je fajn sam, da je, ne. Ne vrednotim tega, ni mi bolš kadar se to zgodi pa ni mi slabš, kadar se ne.

S: Kako pa to izgleda? Gre za vidne sinestezije?

R1: Pr men sam za vidne, ja. Čeprav zdej to je, a ne, kaj pa je srh po telesu, ne. Če greva tko šolsk, v barvi predvsem, v barvi. Čeprav Gershwin pa ne vidim v modrem, ne [smeh].

S: Povezujete konkretne glasbene primere s konkretnimi barvami?

R1: Ne, ne, ne.

S: Kaj pa drugi čuti: zvoki, okusi; vam glasba kdaj vzbudi spomin na okus?

R1: Ne.

S: Vas spominja kdaj na druge zvoke, mimetično, na zvoke narave, npr. šumenje potoka pa te stvari? Se vam kdaj zgodijo take primerjave med poslušanjem glasbe?

R1: Pogosto, ne. Mogoče je to tud povezan s tem, če kaj veš o čem, recimo, če o glasbenem primeru kaj veš, poznaš njegov naslov, recimo, ki izdaja kaj takšnga, a ne. Včasih pa tud pač samo po sebi, a ne. Jes slišm znotraj, ne vem, ene glasbe, ki gre, jo včasih pač analiziraš sproti, slišiš linije, slišiš šume, drugo in je, to je, seveda je prisotno.

S: Se spomnite kakšnega primera?

R1: Mmm, no zej mi zlo ven tolče ravn to, recimo Eric Satie.

S: Na kaj vas spominja?

R1: To je en tak lep, za moj okus, ne vem, tok misli pa čustev, lepo teče kot potok, ne. Ampak zanimiv, prej ste me vprašal, sem se spomnil na Vltavo, recimo, to je en stavek iz Moje domovine, Smetane, Bedrich Smetana, ne, drug stavek. In je res tko, temu rečemo programska muzika, ne, je glasba, ki je bla komponirana na osnovi nekega programa, ne. In on si je vzel pač to češko reko, ne in ji sledil od izvira do izliva v, ne. To mi je dober primer, ne, jo vidim, recimo, reko, ne. Ampak tko je to zdej...

S: Ste jo že vidli v živo?

R1: Sem, ja.

S: Se potem ti spomini povežejo s poslušanjem?

R1: Ne, to je bol, k v šoli to dobiš tle noter [pokaže na glavo] in potem to sprejmeš. To mi je hecen, ampak deluje, je en tak retro filing pri tem, ne. Ne jemljem čist resno, ne, mi je pa fajn, ne, tko.

S: Če pustiva glasbeno teorijo, imajo za vas določena glasbila bolj žalosten zvok kot druga?

R1: Bolj žalosten kot druga... Jah, ne. Ni mi to, glasbila, ki imajo specifično žalosten zvok imajo tudi specifično veselga, ne. No, ampak je pa recimo primer ko, ko pa, ne, zdaj smo pač leta 2007 al kolk, ne, in dobiš naročilo ustvari mi tak in tak filing, potem se pa poslužeš klišeja, a ne. Zlo uspešn na tem področju, je bil, zdaj bom enga izpostavu, je bil Morricone, Enio Morricone, ne. On je vzpostavu zlo velik klišejev, ki se jih dons držimo, pa tudi drugi skladatli, a ne. Takrat pač razmišlaš, razmišlaš, se ne prepuščaš, ne, in jes vem, sm študiral dost tega, kako kej na koga, z glasbo vzbujati, s čim jo ljudje povezujejo. Osebno pa ne, vem pa kako se temu služi.

S: Ali vrednotite glasbo v smislu, da bi ena lahko bila prijazna in dobra, druga pa grda ali zlobna?

R1: Ma, mislem, to lahko potem odgovorim v bistvu... Saj je jasno, odnos moj do tega, sama glasba, ne. Lahko vam pa povem, da mi vzbuja to, to pa ja. Sama muzika pa ne. To je že potem delovanje name oziroma na nekoga, ne. Recimo, ne, grda glasba, jo moram dat v kontekst, da mi lahko postane grda, ne. Zdej sm se spomnu, recimo, kaj nej bi blo: v koncentracijskih taboriščih so jim spuščal glasbo in zraven ubijal pa to, ne. Sama glasba ni grda, je zlo čista stvar, ne.

S: Katere so prve tri besede, ki vam pridejo na misel, ko rečem slovenska himna?

R1: Ljudje, potem druga neprimernost in tretja Prešeren.

S: Zakaj recimo neprimernost? Ker je napitnica?

R1: Ne, to me ne moti, ampak ni, pač mnenje, k sem si ga jaz ustvaru o himni, ne, je himničnost, karkol pač to pomen... Čeprav mogoče kakšna počasnejša izvedba, da vendarle mogoče da... Od himne pričakujem neko monumentalnost, to bi recimo očitu slovenski. Čeprav skladatelj nč ni kriv, ne, za izbor. Bl mi je bla vseč himna SFRJ.

S: Se vam zdi, da obstaja bolj ženska in bolj moška glasba?

R1: Ne, to se mi zdi čisti nesmisel v bistvu, da... Mogoče moški raje poslušajo nekatere glasbene primere, ženske pa nekatere. Sam glasba nima nič s tem, ne.

S: Kaj pa sama glasba, se vam zdi, da nekatera poseblja bolj ženske vrednote, četudi je avtor moški, ali pa obratno?

R1: To se mi zdi mal rizično, o tem razmišlat, sej pravem. Mislim, tko,... Ne, ne bi mogel reč.

S: Če bi morali svojo osebnost opisati z zvokom določenega glasbila, katerega bi izbrali in zakaj?

R1: Petje, pevski glas, če bi moral. Ne vem, sploh ne bi osebnosti opisval z glasbo, ne, to se mi zdi neki družga. To se mi zdi tak, neki osnovna, pevski glas, iz tega se je vse začel.

S: Govorila sva večinoma o duševnem doživljanju glasbe, glasba pa deluje tudi na telo, kakšni telesni občutki vas prevevajo, ko poslušate glasbo?

R1: Zlo fajni mi je, ne, pa zlo močno je, kadar ti dvigne kocine, ne, to je dober znak. [se zasmeji] Da mi je všeč, da uživam, ne. Potem je glasnost, je zelo pomemben faktor, tud v manipulativnem smislu, frekvenčno veste, to jo dost merljivo, vzameš povprečen prsni koš osemnajstletnika, zračunaš volumen, zračunaš lastno frekvenco tega prostora, izpostaveš tisto frekvenco v miksu, daš določeno jakost in dobiš fizikalni odziv telesa, ne. Zadaneš direkt fiziološko in dobiš odziv. Manipulacije, ne. Potem podobno s trebušno votlino, ne, to potem sili k gibanju, ta povezava, to so močne povezave, a ne, odziv ples, a ne. Potem odzivi, zdej tko, probam zlo take čiste stvari navajati, ne recimo zdej, a ne, da bi, to je povezan s tistim vprašanjem od prej, kok sva že mela, ali se želite identificirati s tem, kar poslušate, neki tacga sva mela, a ne. Zdej se sprašujem, medtem ko se pogovarjava o tem sem pa kle, ne. Osebno nikol, tud sicer ne plešem rad, nikol ne morem začeti plesati, gledam ljudi, ko se muzka začne in začnejo plesati, on-off, ne. Ne morm, more se najprej neki, morjo zadeti, ne morm plesati na vse, ne karkol, mora bit tko.

S: Ko ste sami, vas kdaj prime, da bi se gibali med poslušanjem glasbe, plesali, poskakovali? Vpliva kdaj tako na vas?

R1: Neke kretne sigurno povzročajo, a ne. Ne vem, gibanje te potegne. Ampak, da bi plesal ne vem neke plesne korake, al kaj, to sigurno ne. Mislim ne, ne.

S: Lahko sploh plešete brez glasbe?

R1: Hmm, tle me je mal usekal se mi zdi, tle nimam tega... Ne vem, čist dobr, kaj je ples, no, tko težko bi... Ne, ne plešem brez glasbe, vsaj kot si ples predstavljam, kaj naj bi to blo.

S: Vas glasba kdaj pomirja ali pa celo uspava?

R1: Ne. Uspava sigurno ne. Pomirja? Pa kaj, mislim, pomirja... Kva je to pomirja?

S: Da vas sprošča.

R1: Ne, nekak ne, no.

S: Preveč padete v glasbo ali kaj?

R1: Po moje, ja. Ne morem ne. Tud recimo muzikoterapija in te stvari, a ne, mam zlo...

Po moje, po moje jest ne bi mogel si s tem pomagat. Ne vem.

S: Se vam zdi, da glasba, ki jo poslušate skuša kdaj voditi vaše vedenje, vam prodajati neka prepričanja?

R1: To se da z glasbo delat, ja.

S: Vi osebno kdaj to prepoznate?

R1: Ja, sigurno.

S: Se spomnite kakšnega primera?

R1: To je vseskozi, skori vedno. Skor vedno. To je pogosto, angažirana besedila, kokrkol, recimo, ne, pa tud sama glasba, se da, se da. Mi smo si vzpostavili neke povezave, ne. Recimo te trše različice roka al kej tazga, povežeš, podzavedno, to deluje.

S: Omenili ste rok, kaj po vašem sporoča?

R1: Ne vem, to je... Vemo kdaj je nastal, recimo, ne. Besedila poznamo, jih razumemo, a ne. In potem je že zadost, da slišiš inštrumental, a ne, in pač povežeš nekak s tem, a ne. Tko.

S: Če vas glasba nekaj prepričuje, vas to pusti hladnega, vas kdaj celo prepriča, ali povzroči celo, da kljubujete tistemu kar sporoča?

R1: Včasih se človek nasmeji, a ne. Rečeš aha lej, cak, kaj je zdaj to. Včasih verjetno kupiš foro, a ne, ne veš, ne. Ampak, saj pravim, jes se s tem zlo intenzivno ukvarjam, a ne. Jes pač delam muzko tud za edvertajsing, ne [advertising]. Se teh orodij poslužujem, jih raziskujem, ne. Tko da težko, ampak saj pravim, ampak sigurno to deluje, jes sem prepričan v to. In se ne izvzemam.

S: Kaj pa protestna glasba, ki se upira večinskim vrednotam in jih kritizira?

R1: Sej glasba jih ne, tu gre bol za besedila, a ne.

S: Za samo glasbo se vam ne zdi, da bi lahko izražala upor?

R1: Ja, lahko ga izraža, ne, to je vsakič znova, a ne. Ravno po tem razmejujemo obdobja, pa tud v umetnosti na sploh.

S: Govorim o družbenih razmerah ne o glasbi. Je lahk sama glasba upor proti družbenim razmeram?

R1: Seveda. Jasno, zdaj na pamet mi najprej pridejo, recimo, skladatli koncem devetnajstga, začetek dvajstga stoletja, ne, ruski, ne, to je blo, sam to ne, oblast je prepovedovala določene avtorje, ne, tok je blo to očitno pa močno.

S: Mislite, da je možno prek poslušanja glasbe izboljšati družbo, v kateri živimo? Lahko glasba izzove družbene spremembe?

R1: Ah, zaj sem se spomnu na Kurta Blaukopfa, a ne, govori o tem...

S: Kaj pa vaše osebno mišljenje?

R1: Sej pravim, mal je okuženo, ker sem to bral, ne. Tko da... [se zasmeji] Ja, je možno, verjetno, čeprav težko je pravzaprav o tem govt, ker vendarle, ne bi šel tuki na tisto foro kokoš – jajce, jajce – kokoš, a ne, bi vendarle dal nek humanističen pogled.

S: Kako vas je glasba socializirala, v smislu, da vam je v mladosti podala neke vrednote, vas oblikovala?

R1: Ja, to prav gotovo, a ne. To nekak sovpliva, a ne.

S: Lahko daste kakšen primer?

R1: Pa ja. Človek, ko si otrok pač poslušáš muzko, jo izvajaš in zarad tega nisi na ulici in ne ješ mamil. Kaj jaz vem, no.

S: Zanima me za vas osebno, je glasba, ki ste jo poslušali kdaj res pomembno vplivala na vas?

R1: Ja, je.

S: Lahko to delite?

R1: Ja, mislim, to je pravzaprav odločilo, ne, o poklicu mojmu, ne. Je bla konkretna okoliščina. Vas zanima?

S: Ja.

R1: Zgolj slučajno sem šel na avdicjo enga pevskega zbora. Zgolj slučajno, ker nism mel kaj počet. Vaja z bendom je odpadla, sem hodu po Lublani, videm spod pr Kazini, APZ Tone Tomšič vabi nove člane. Nism meu kaj delat, sem šou gor, kr tko. In pol pač tista avdicja je šla skoz, so me sprejel in potem so pelal bruce, so temu rekel, a ne, v sobo kjer so bli tisti, ki so pel že dolgo časa, stari pevci. In je zborovodja pač reku, zdaj bomo za nove pevce zapeli eno, kero jim čmo, za dobrodošlic, ne, in nas je blo ene pet novih tist večer, in smo stal za dirigentovim hrbtom, spred so pa v sobi, tam je blo osemdeset pevcev in pevk, a ne, in so zapel Lipa zelenela je, a ne. In to je blo tok močno doživetje,

da dobesedno me še zdele srh. Sm pa takrat bil četrt letnik kemije na FNT-ju, sem obesu študij na klin v isti sekundi in se začel pripravlat za sprejemca za Akademijo za glasbo. To je zlo konkretno, no, ampak to pač tko. Pevski zbor, si nikol neb mislu. Prej smo pa v garaži nabijali hard rok.

S: Se vam zdi kdaj, da so v glasbi, tud posvetni, prisotna verska sporočila?

R1: Hmmm, ja to je močno povezano. Mamo celo smer, cerkveno glasbo. Se pravi, krščanstvo.

S: Kaj pa v popularni glasbi, so v njej prisotne verske vrednote?

R1: So, ja.

S: Ko vi poslušate glasbo, povezujete to kdaj z razmišljanjem o verskih resnicah?

R1: Ne.

S: Se vam zdi, da s poslušanjem glasbe lahko kaj izveste o družbi in kulturi, pa o zgodovini?

R1: Ja, ja, lahko. Mislem, sam to je zlo povezano, pač z poznavanjem, z znanji, a ne. Analiziraš lahko za nazaj, recimo, ne. Videš, a nem ker znanost in umetnost pač hodta z roko v roki, a ne. In to je pa povezano z družbeno dinamiko, a ne, v vseh časih. Tako, da se da, sigurno. Zlo očitno, kaj produkcija, recimo, je zlo očitn indikator, ne. Potem sama kompozicijska tehnika, a ne. Potem pevski nastavki, to nam zlo velik pove, ne. Mi drgač pojemo kot Italijani, fizikalno drgač, ne. Tko, se da, zlo velik se da, tud več, recimo, mislem, dostikrat več od kod prihaja skladatl, od kod prihaja pevc, ne, tko.

S: Vam glasba, ki jo kdaj poslušate vzbudi radovednost, da bi več izvedeli o času in kulturi, v katerih je nastala ali pa o izvajalcu samem?

R1: Ja, včasih pa tudi, no. Ampak, jes raje vidim, da se s tem drugi ukvarjajo, a veste kva čem reč? Tko, včasih me, me zanima, ne. Tko, ne pa spet tok zlo, no. Ne bi šou zarad tega raziskvat, ne vem, iz kje je. Tko.

S: Mislite, da poslušanje glasbe združuje ljudi?

R1: Ja mislim, ja.

S: Kako?

R1: Ja.... Ja se zmenijo, pa gredo skupi na koncert, se zmenijo pa skupi igrajo v orkestru, se zmenjo pa skupi pojejo, a ne, skupi plošče kupujejo, ne, so pankerji, ne, so šminkerji... No, to je blo včasih.

S: Vi ste bili v kateri izmed takšnih skupin ali oboževalec določene zvrsti ali izvajalca?

R1: Ne, ne. Sej pravem, nimam, mam top komade, k ne pripadajo isti glasbeni zvrsti.

S: Ste kdaj zavračali ljudi, ki niso poslušali iste glasbe, kot vi?

R1: Ne, ne.

S: Ste jih kaj bol sprejemali, če so poslušali glasbo, ki je tudi vam bila všeč?

R1: Ja, več smo se družil, ne.

S: Je blo več tem za pogovor?

R1: Ja, seveda.

S: Se na koncertu počutite povezane z drugimi poslušalci?

R1: Ne, ne.

S: Vam je bolj pomemben stik z izvajalcem?

R1: Ja. Ker tud sam sem na odru dostkrat. Ja, to je resnica, kar sem povedal, no. Tko.

S: Ko ste del občinstva vas ne potegne tista množična evforija?

R1: Ne, ne.

S: Vas glasba kdaj odtujaže od drugih ljudi? Da se počutite manj povezane z drugimi ali drugačne?

R1: Ja, seveda. Nekomu glasba pač... Men je to pomembna stvar v življenju, ne, pač vsakmu pa ni, to vidim, a ne. Jasno, da to ne vleče skupi, ne.

S: Bi lahko rekli, da podoben glasbeni okus tudi sicer namiguje na sorodnost značajev?

R1: Ja, bi se dal reč, ja. Ugibam, a ne. Bi reku, da ja, no. Jest bi reku, da ja. Tko.

S: Prišla sva do konca, najlepše bi se vam zahvalil za sodelovanje.

R1: No, hvala enako, prav fajn je blo. Upam, da bo kej koristlo.

RESPONDENT 2 (R2) – GLASBENIK

Datum pogovora: 29. 5. 2007

Začetek pogovora: 14:25

Konec pogovora: 15:20

Opombe: Intervjuvanec je imel zelo omejen čas za pogovor zaradi bližajočega se odhoda v tujino, zato se mu je proti koncu pogovora opazno mudilo.

S: Čist zaradi sistematike se ti moram še enkrat predstaviti, se pravi, jaz sem Tomaž Kvas, študent FDV-ja, smer komunikologija in pripravljam diplomsko nalogo o poslušanju glasbe, zanimajo me načini, kako ljudje doživljajo glasbo. Vsi podatki, ki jih dobim od tebe, ostanejo anonimni, ko jih analiziram, uporabim vzdevek pa tak naprej.

R2: V redu, mhm.

S: Najprej nekaj demografskih podatkov, koliko si star?

R2: Hmm, štirintrideset.

S: Po izobrazbi si?

R2: Po izobrazbi sem napol štomar, mmm, štroma nism končau, se prau zdaj delam srednjo zdravstveno šolo, drugač sem bioterapevt, tko mešano, ne.

S: Končano pa maš?

R: Srednjo bom meu čez par mescev, sicer pa osnovno drgač.

S: Sicer pa počneš kaj?

R2: Za dnar delam z bendi kot »tour manager«, tehnika na odru pa bende okol vozim. Se prav odvisn kaj bend rab. Pa tud špilam kej. Več al man zaj zadnja leta delam v tujini.

S: Za večino je glasba zabava, na kakšen način poslušanje glasbe tebe zabava?

R2: Okej, hmm, poslušanje glasbe na nekem žuru mi je fajn za vzdušje, za ples. Lahko je sproščanje, neka nežna glasba doma, ne. Lahko je pa čist neko ozadje, da igra neki, da niso v tišini.

S: Uporabljaš kdaj glasbo kot ozadje za kakšno drugo delo al pa če voziš?

R2: Mmmm, v avtu ja, na dolgih vožnjah, absolutno hitrejš mine. Pa še pojem zraun, če sm sam v avtu.

S: Kakšen tip poslušalca si, ti bol sede, da sam poslušáš glasbo al, da si na kakšnem koncertu?

R2: Jes sem... Zadnje čase sem bol neposlušalec kot poslušalec. Se prav, da mam kadar že delam, glasbe preko glave, tako, da doma dost mal poslušam. Jo pa in doma in v avtu, v lokalih. Če bi delal v neki fabriki pa vem, da ne bi poslušal na walkmana.

S: Če primerjaš z drugimi pristočasnimi dejavnostmi, ne vem, branjem knjig, časopisov, gledanjem teveja, na katerem mestu je pri tebi poslušanje glasbe? Kolk časa posvetiš glasbi?

R2: Mmm, aktivno al pasivno poslušanje?

S: Oboje.

R2: Kr pri vrhu. Je na top tri.

S: Omenu si aktivno pa pasivno poslušanje, kako to razlikuješ?

R2: Aktivno je, da se vsedem in to poslušam in zraven ko poslušam, vidim kaj je hotu, kaj je hotu umetnik reč. Pasivno je pa tko, da igra v ozadju, neki delam zraven al pa v lokalu, tud pasivno.

S: Kaj pa estestka merila? Nekateri ločeno prepoznajo in ločeno ocenjujejo glas, melodijo, ritem, tehnično izvedbo, drugi to dojemajo v paketu. Kak poslušalc si ti?

R2: Hmm, in kot tehnično, se prav od, od, kako je odigrano do kako je blo posneto, do potem spet, do zahtevnosti, mmm, aranžerske in skladateljske, do emocij pa tega. Čeprav, spet zlo odvisn od dneva pa tega.

S: Kak bi opredelil dobro glasbo, kakšna je dobra zate? Kaj jo dela dobra?

R2: Kaj je kvaliteta? Lažje je najbrž povedat, kaj je slabo. Slab je nek komad, v katerem slišem, da, da je kopija nekga benda oziroma, da je zlo podobno nečemu, kar je že blo znano, kjer se vid, da je blo narejen en, dva, tri. To začutiš, ko se mal bol ukvarjaš s tem, to sigurnost, al je hotu nekdo sam zaslužit, al pa faca bit, al pa nekdo, k je dal res, res sebe v glasbo.

S: Kdaj je zate glasba umetnost, kdaj pa ne?

R2: Hmm... Kdaj je umetnost? Reku ti bom tkole, tkole, ne, da ni nujno... Komercialna uspešnost še ne pomeni, da je to, da je to je ali pa ni umetnost. To sigurno ni faktor, ki bi lahko z njim definiral, al je to umetnost al ni. Kaj bi še blo? Ne pade mi zdej v glavo.

S: Recimo, ko poslušáš en komad, kaj ti je bolj pomembno, da je tehnično dovršeno al da ti ene prave občutke zbuja?

R2: Meni je bol pomembno, da da neke občutke, neke emocije, sporočilo, da pač preda.

S: Daješ vsebini prednost pred obliko?

R2: Hmm, vsebini mislim, vsebini ja, če rečemo, da je emocija vsebina, potem absolutno ja. Sama tehnična izvedba, se pravi tehnično tko, če je prednost da en zna več tonov v minuti odigrat, potem dam absolutno prednost vsebini.

S: Ti bom zdaj predvajal en komad, pa mi boš povedal al je dober al ne.

R2: Mhm.

[predvajam glasbo]

R2: Slovenski pop, okej.

S: Zdaj mi pa povj čist po svojih subjektivnih merilih, al je ta komad dober ali slab, pa zakaj?

R2: Okej, no. Osebno seveda govorimo?

S: Čist subjektivno.

R2: Hmm, men je slab, zato, ker je, ker je narjen za cilno publiko, v štartu, saj to ni slabo. Zato, ker je narjen za to, da je všečen mladi generaciji, da bodo zato lahko prodali več, da bojo zato mogoče najstnice se palile na njih. Zato, ker se tuki sigurno ne gre za umetnost. Kaj bi še reku? To je tipična, recimo, primer industrije, ki, ki umetno neki, neki producira, da bi to lahko vnovčla.

S: Ta komercialn namen te mot?

R2: Ja, ja.

S: Prej si reku, da se z glasbo sproščaš...

R2: Ja, tud ja.

S: Poslušáš kdaj glasbo, da se spraviš v določeno razpoloženje, čist čustveno mogoče?

R2: Hmm, dostkrat me lahko spomne kakšen, kakšen song na, na trenutek nek v življenju. Se spomnem, kje sem bil, k sem ga prvič slišau, al pa kaj smo delal al pa kaj tazga.

S: Kdaj namerno kak komad zavrtiš, da spet obudiš spomine?

R2: Se je zgodil kdaj, ja.

S: Poslušáš glasbo primerno razpoloženju al ti to ni pomembno?

R2: Če moram, poslušam tud tisto, kar mi ne paše. Če pa mam izbiro potem pa bom absolutno neki, kar mi ustreza, ja.

S: Poslušáš kdaj glasbo, da se očistiš določenih čustev, kot sta npr, jeza al pa žalost?

R2: Hmm, sem včasih. Zdej bol, bol... Žalost bi še mogoče, mogoče kdaj dal ven tud z glasbo, jezo pa ne, mislem jezo... Agresivne glasbe, včasih sem jo zlo poslušal, zdej pa jo ne morem, zlo redko jo lahko poslušam.

S: Kaj pa žalostno, melanholično glasbo?

R2: Ja, včasih. Včasih mal, samo spet v neki zdravi meri, se prav, če je... Če je preveč takšne glasbe, potem, potem, te to še bol dotolče, tko da, mal ja, ampak mora bit zdrava nizka doza, no.

S: Glasba je tud način komuniciranja, prej si omenu, da včasih poslušáš, da bi videl, kaj je hotel avtor sporočit. Na kak način iščeš sporočila v glasbi?

R2: Največkrat skoz, skoz besedilo, ne. Skoz glasbo samo pa bol mislem emocije, ne, skoz jezo, žalost, srečo, veselje...

S: Sporočaš tud ti drugim kaj s tem, kako glasbo poslušáš?

R2: Hmm, dones ne več, mislem sm pa, ko sem bil najstnik, ja, sm bil hevi metalc in to je sigurn iskanje neke lastne identite, ampak zdej ne več.

S: In kaj si takrat sporočal s tem drugim o sebi?

R2: Ne vem, da nism isti kokr so drugi, da, da, da... Iskal sem neko svoje mesto pod soncem, pač nekje sm se iskal in glasba je, je dobr medij, dobra stvar, da se lahko loteš tud neke splošne družbe in, in pol pač maš prjatl, k isto poslušajo in...

S: Kak pogosto je glasba tema pogovorov, ko se pogovarjaš z drugimi?

R2: Glasniki znamo v glavnem govort samo o glasbi, ja. Prav zoprno je včasih. Se vsedeš in pol ure in ure samo o bendih poslušáš, al o enem k je v bendu, o muzki, medijih. Ne znamo v tej družbi skor kaj družga govort. Hvala bogu pa v drugih krogih lahko kej družga, no.

S: Ti glasba kdaj predstavlja kakšne določene abstraktne pojme? Poslušáš določeno glasbo pa ti to vzbuja kakšne predstave, kakšne simbole?

R2: Mmm, mislim, da ne. Da bi prav kake slike v glavi dal, ne.

S: Kaj pa čist miselne asociacije?

R2: Tko k sem prej reku, da me vrne lahko na nek moment v preteklosti, lahko me spomne na kako osebo al na prostor, dogodek, to lahko, ja.

S: Se ti zdi, da majo določena glasbila bol žalostn zvok k druga?

R2: Ja, majo, majo, sigurno, ja.

S: Na primer?

R2: Ne vem, citre so ful žalostne.

S: Bi lahk za katero zvrst glasbe reku, da je dobra al pa slaba sama po sebi?

R2: Lahko bi reku, da agresivna glasba, pa karkol je to, to zlo težko dones poslušam. Zdej, da je slaba, lih splošno rečeno ne, ne, bi pa lahko reku, da te agresivna glasba dela živčnga, te, te... Reakcije so absolutno... Glasba vpliva na človeka, v vseh pogledih. Mora iti marsikdo skoz marsiktero fazo, če mulci poslušajo neko nabijačino, naj jo poslušajo.

S: Se ti zdi, da obstaja bol ženska pa bol moška glasba? Ne glede na spol izvajalca, sam da ob poslušanju dobiš filing, da izraža bol moške al pa ženske vrednote?

R2: Ja, ja najbrž je, ja.

S: Lahk daš kak primer?

R2: Ja, hevi metal je bistveno bol moška glasba jes mislim, fant najbrž tud... Zdej recimo Vaya con dios se mi pa zdi bol, se mi zdi bol ženska, recimo. Kaj bi še blo bol žensko? Hmm, ne spomnem se zdele. Laibach recimo tud bol... Ne vse, ampak te stvari, po katerih so oni bol znani, so bol tko, tko moške. Tud publika je mal bol moška, ni čist, mal bol moška.

S: Na koncertih pol opaziš kater spol prevladuje?

R2: Se vid, mislem... V glavnem ne, če ma bend samo eno publiko, mislem, da neki ne štima, da neki ni v redu pol. Pr Laibachih bi reku, da je tko, vsaj zuni, da je razmerje moški ženske šest prot štiri, kar je okej, ni, ni hudo. Bojbendi verjetno majo pa bol, bol žensko publiko.

S: Bi lahko svojo osebnost opisal z zvokom določenga glasbila. Če ja, s katerim?

R2: Osebnost ne bi mogu, ne. Lahko ti povem, kater mi je najbolj všeč, to je saks, saksofon, ampak da bi se pa jes z njim lahko opisal, to pa ne, ne.

S: Dost sva govorla o nekem duševnem doživljanju glasbe, doživlja pa se jo tudi čist na telesni ravni. Te kdaj glasba pomirja al pa razdraži?

R2: Ja, absolutno, absolutno. Lahk me živčnga nardi, ne vem, agresivna glasba me dela živčnga, kakšn tehno, k je zlo našponan, me dela živčnga. Spet pa, ne vem, neki, ne vem, massive attack, vaya con dios pa me lahk zlo, zlo pomiri.

S: Plešeš kdaj na glasbo?

R2: Ja, ja.

S: Pogosto?

R2: Zadne čase niti ne, sem pa dost. Zdej zlo mal ven hodem, ampak, vsaj malo lahko tud, mislem, sam če sem doma, mmm, k delam, se zraven mal zibljem, ja, ja.

S: Bi lahk plesal brez glasbe, na tišino?

R2: Zlo težko. Sem probal, sam... Ni isto, daleč stran. Mora bit nekaj, glasba.

S: Dobiš kdaj od kerga komada srh po koži?

R2: Hmmm, ja sem, zdele neb mogu za enga reč, ampak, se mi zgodi, ja, ja.

S: Se ti zdi, da ti glasba kdaj govori, kaj bi moral počet, ti prodaja kakšno ideologijo?

R2: Sigurno jih. Zdej mislem, da sem jest, mislem, da sem jest že ven iz te faze, v kateri bi se, bi se pustu, da me neki, neki zanese, ker je to nekdo reku. Amapak mislim pa, da lahko to vpliva v glavnem na mlajše oseb pa tud na mal starejše, ki so, mmm, labilni karakterji oziroma tud, ne vem, razne, razne vojne pesmi, to ma sigurno naboj noter, da, mmm, da, da ponese narod. Himne tud recimo, kako to ljudje doživljajo.

S: Recimo, si bil kdaj sugestiven za te reči?

R2: Če me je kdaj zanesl, zato ker sem pač...

S: Si kdaj vzel nekaj za vodilo, kar si v glasbi najdu?

R2: Najbrž sem, ko sem bil najstnik, najbrž.

S: Če danes zavohaš, da ti kak glasbenik v komadu skuša pamet solit, te to pusti hladnega, kljubuješ al celo sprejmeš?

R2: Odvisno od vsebine, mmm, lahko bi reku pa tko, da, da, da če je zdej to neka vsebina, kar je men bliz, da se strinjam s tem, potem je fajn to slišat, ne. Če je to neki, do česar sem hladen, okej, v redu, ne. Če pa je to neki za kar pa zlo mislem, da ni v redu, ne, k sem proti, me pa zmot, absolutno, ja.

S: Maš po drugi strani rad, da glasba pokritizira stanje v družbi pa pokaže s prstom na tist, kar je narobe?

R2: Mmm, mislem, da je najbolj, če glasba govori o, o ljubezni oziroma emocijah. Čim se meša v karkol drugga... Ni tko zlo narobe, sam mislem, da bi blo bolj, da bi ostala zvesta pač neki zabavi oziroma emocijam, kot pa da gre v politične vode in tko naprej. To jes čist tko osebno, realno je pa vedno bla za vse namene in tud bo še naprej. Jes sam bi najraje vidu, da bi bla tko bol kot neka umetnost oziroma kot medij za emocije, ki... Pozitivne predvsem mislim.

S: Zakaj pa se ti zdi glasba najbolj primerna za posredovanje nekih emocij, ljubezni recimo?

R2: Nekak se mi zdi, da najlaži pride do posameznika, ne. Vse ostalo, recimo, zahteva večjo aktivnost posameznika, se prav, film, moraš se prav zraun usest in gledat, knjiga sploh, morš brat, kar ti vzame velik časa, glasba pa... Lahko počneš karkol, zraven pa jo slišiš in, in gre v tebe, v zavest oziroma v podzavest.

S: Misliš, da se da z glasbo izboljšat družbo?

R2: Mogoče, ja, mislem, načeloma, realno ne. Lahko bi reku, kako bi blo fajn, sam realno ne.

S: Se ti zdi, da te je glasba socializira, se pravi oblikovala, ko si bil mlajši?

R2: Ja. Lih skoz glasbo sem iskal svojo, svojo identiteto.

S: Kako?

R2: Jes sm se.. V osnovni šoli sm nekje v enem petem razredu začel poslušat Iron Maiden in pol sem biu potem do svojga, ne vem, petindvajstga leta rečmo, sem biu hevimetalc in sm delu na tej sceni, igrau v bendih raznih, ne... Tko, da me je, absolutno, ja. Jes sem bil tle v nekem, nekem krogu ljudi, ki so se ukvarjal s tem, poslušal sam magari.

S: Kaj pa pesmi kot so Druže Tito, mi se ti kunemo al pa otroške pesmi, je to kdaj vplivalo nate?

R2: To sigurn, mislem, daje otroku neke, neke smernice oziroma, kaj je dobro, kaj slabo. Da se otrok sigurno uči skoz te pesmi. Te pesmi me spomenejo na nek čas, k je bil včasih, tko da bi pa mene takrat neki oblikovale, mislim, da ne, no.

S: Kot vpliv bi potem naštel Iron Maiden.

R2: Ja. Oni so bli en bend, ki me je, ne vem, oblikoval kot mladostnika.

S: Kako si se pa potem oddaljil od metalske scene?

R2: Mmmm... To je blo pravzaprav... Pa mislem, da je blo mal po mal. Sm potem začeu še druge bende poslušat in tko potem po letu, dveh nisem več vedu, kaj sem in pol sem reku zdaj pa dost, nism več hevimetalc, nisem karkol družga, jest sm jest, glasba je pa glasba. To se mi je naenkrat zgodil v glavi.

S: Prej pa si se definiral prek glasbe?

R2: Ja, kot hevimetalc oziroma, stil oblačenja, deloma tud obnašanje, kao sm bil nekaj cajt hipi neki, takrat je blo blazn fajn, da smo džojnte kadil in to.

S: Si kdaj zavračal ljudi, ker niso iste glasbe poslušali?

R2: Samo, ko sem biu zlo majhen, takrat tam nek od pozne osnovne šole, drugač pa ne.

S: Kaj pa po drugi strani, si jih sprejemal sam zato, ker so recimo isto glasbo poslušali? Je bil to nek temelj za vzpostavljanje stikov?

R2: Hmmm. Ja, sigurno je bla. Bol sm se družu, mmm, s temi ljudmi, ki so tisto glasbo poslušal. Ampak s tem, da ne samo zato, mislem, jes sem to... Nisem jih sprejel samo zato, ker so to poslušal, so mogli bit tud neki več.

S: To je bla samo ena stična točka?

R2: Ja, ja.

S: Kaj pa opaziš kdaj v glasbi prisotne tudi neke verske resnice, pa ne govorim o religiji, ampak duhovnosti na splošno? Ti skuša glasba tud duhovnost podajat?

R2: Ja, skuša, ja. Ja sigurno, sploh mislem te razne, ne vem, new age varjante majo, mislem ogromno tega. Cerkev mislem, ma svojo glasbo. Mislem, da men ni nikol, mislem, da jes nisem nikol padu pod ta vpliv, sigurno pa se to dogaja.

S: Tud v popularni glasbi?

R2: Deloma, mogoč bol skoz intervjuje glasbenikov, ki jih potem ljudje berejo. Če se zdaj njemu zdi fajn, ne vem, da je v neki veri, potem bo del, del njegove publike hotu it v to, al pa mal pogledu, kaj je to.

S: Slavna osebnost kot vzornik potem?

R2: Ja, ja.

S: Je glasba kdaj pri tebi povezana z neko osebno duhovnostjo?

R2: Mmm, ja pr men ne. Definitivno ne. Gledam nanjo čist kot na zabavo ali, ali pa da mi da neke emocije.

S: To so ti primarne funkcije, zabava pa čustva?

R2: Ja. Pa da služem z njo, to je, to je pač ekonomski vidik. [se zasmеji]

S: Lahk s poslušanjem starejše glasbe al pa besedil, kaj izveš o kulturi, družbi al pa zgodovini?

R2: Ja sigurn lahko, ja.

S: Lahk daš kak primer?

R2: Mislem jes, jes tko recimo, sploh če te, mmm, te pesmi, k so mal starejše, ne... Mislim, da lahko videm, kaj se je dogajalo v petdesetih letih al pa koncem šestdesetih... En košček tiste slike lahko videm tud skoz, mmm, skozi glasbo, o tem, o tem obdobju, ne.

S: Omenu si petdeseta in šestdeseta?

R2: Ja ne vem, pač sm... Zdej, zdej se mi v glavi te razne pesmi o Titu in podobne, ne vem... Kva sem hotu reč? Me spominja na te delovne akcije in tko.

S: Te kdaj kak komad pritegne, da še pol dodatne informacije iščeš o izvajalci al pa kontekstu?

R2: Ja, se mi zgodi, ja. Tko al o bendu, kdo je to pa kaj so nardil, da bi še kaj družga pametnga od nih najdu. Al pa, če je pesm o neki stvari, ne, da grem, mislem, mal pogledat, kaj sploh je to, od kje prhaja, ne vem, karkol zdej. Al poje o neki osebi... Lih danes sem poslušal pesem Heile Gebreselasije od Zabranjenog Pušenja in recimo on je bil predsednik Etiopije recimo, ne, tko mislim, na ta način, bi lahko kdaj, kdaj šou kaj iskat, ne.

S: Se ti zdi, da glasba združuje ljudi?

R2: Ja.

S: V kakem smislu?

R2: Pa ja, da je druženje, recimo. V tišini se ljudje težko družjo, jim manjka glasba recimo. Tko ja, recimo.

S: Okej, hvala, da si si vzel čas za pogovor.

R2: Ja, ni kaj.

RESPONDENT 3 (R3) – PANKER

Datum pogovora: 30. 5. 2007

Začetek pogovora: 12:28

Konec pogovora: 13: 46

S: Čist zarad sistematičnosti se ti morm predstaviti: ime mi je Tomaž Kvas, študent Fakultete za družbene vede, smeri komunikologije. Pripravljam diplomsko o poslušanju glasbe, govorila bova o tvojem odnosu do poslušanja glasbe. Pri interpretaciji se uporablja psevdonim, tako, da vsi podatki ostanejo anonimni, tako, da lahko govoriš brez skrbi.

R3: Mhm.

S: Najprej nekaj osebnih podatkov, kater letnik si?

R3: Triinšestdeset.

S: Končana stopnja izobrazbe?

R3: Doktorat znanosti.

S: S čim se pa sicer ukvarjaš poklicno?

R3: S statistiko, s projekti.

S: Okej, greva potem na glasbo. Čist najprej, če spregovoriva o tem, da ti poslušanje glasbe daje en estetski užitek. Nekateri ljudje prepoznajo in ločeno ocenjujejo posamezne elemente skladb, s tem mislim na glas, melodijo, ritem, tehnično izvedbo, drugi pa vse to dojemajo v paketu? Kak poslušalec si ti?

R3: Absolutno paket. Mislem, glasba mi zgolj predstavlja kot spremljavo vsebine.

S: Vsebina pa je zajeta?

R3: Vsebina pa je v besedilih.

S: Daješ večji pomen besedilu?

R3: Absolutno.

S: Klasične ali inštrumentalne glasbe sploh ne poslušáš?

R3: Ne. [smeh] Tud ko sem poslušal pank, v bistvu, bistvena so bla besedila, vsebina, ki so jih prenašala in v bistu pol ko sem malo razmišlal za ta intervju, absolutno je bla zgol kot nek, nek, neka spodbuda za kritično razmišljanje. Predvsem to, to sem mel glasbo, zato sem mel pač pravzaprav pank kot tak.

S: Danes isto razmišljaš?

R3: Ja.

S: V oblikovni lepoti glasbe potem med poslušanjem sploh ne uživaš?

R3: Hmm, zlo redko, no, sej pravem, mislim, da, da, da sama melodija nekak je velik manj pomembna, no. Ja, zgol kot ozadje.

S: Prednost pa daješ vsebini?

R3: Ja.

S: Po čem bi sploh potem opredelil kakovostno glasbo? Katera bi bila glavna merila zanjo, čist osebno?

R3: Ja, čist osebno, mmm, saj pravem, zopet besedila, mislem, prenos nekega sporočila, ki ga pač očitno različni ljudje različno razumemo, ne. In mogoče nekateri, ki majo neko

glasbeno izobrazbo lahko tudi v sami glasbi, se prav melodiji, dešifrirajo neko besedilo, ki ostaja mogoče men skrito, ne.

S: Še maš katero drugo merilo?

R3: Ah, ja ne vem. Sej pravem, ko sem poslušal v glavnem velik več glasbe, dans je ne poslušam tolik blazn velik. Dans, dans jo uporabljam bolj kot spremlavo, kot ozadje, ne.

S: Kdaj recimo? Ko kaj počneš?

R3: Ne. V avtu, zjutraj, ko, ko pač poslušam vreme, novice, to se prav... Samo glasbo kot tako, v bistvu, da b se zdaj vsedu, pa reku, zdaj bom pa glasbo poslušu, ne, mislem. Tudi ko delam, ne poslušam glasbe.

S: Potem glasbe ne poslušáš zaradi nekega užitka?

R3: Ne.

S: Da bi se sprostil?

R3: Ne, ne.

S: Če greva nazaj k estetiki, kakšna je slaba glasba?

R3: Hja, ja, če sem pač prej opredelil dobro glasbo kot tisto, k ma dobra besedila, pol morm pač tudi zdej opredelit kot slabo glasbo tisto, k ma slaba besedila, ne. Tko, da.

S: Kdaj je glasba umetnost, kdaj pa ne?

R3: Ja, sej, ja. Kot umetnost zdej, mmm, sej pravem, same glasbe kot, kot, kot posebno vrsto umetnosti pač očitno ne razumem, ne, ker, ker mi glasba ne predstavlja neko, neko samostojno kategorijo ne, in sej pravem zgolj kot spremlavo ali nekih kritičnih besedil, ali nekih drugih dejavnosti. Sej pravem, dones v bistvu kot novic, tko da tudi glasbo kot umetnost težko opredelim.

S: Potem glasbe sploh ne bi uvrstil med druge umetnosti?

R3: Ah, jah, dones težko.

S: Moderno glasbo?

R3: Ja, mislem, kakršnokoli glasbo, no. Moram reči, da kakršnokoli glasbo. Ker tudi, če v bistvu gledamo zgodovino, se v bistvu, se tam, tam je bil prenos sporočil najprej, ne, ali kako? [se zasmeji] Ne? Tko razmišlam, no, tko da pač.

S: Misliš, da je niso poslušali zaradi užitka?

R3: Ja, od začetka najbrž ne, ne vem, težko, težko sklepam.

S: Kako se je potem tvoj glasbeni okus izoblikoval? Je šlo najprej za upor?

R3: Ja, najprej, najprej seveda, kot, kot medij skozi katerega sem pršu v družbo, verjetno ne.

S: Ker so to drugi poslušali?

R3: Ker so pač to drugi poslušal, ne. To je blo pač tist, čist začetki, kaj jaz vem, kot Abba, pa Bijelo dugme pa te zadeve, ne. Pol kot, kot pank, pa čist kot vsebina, ne in kot spodbujanje neke kritičnosti, ne, s katero sem pač pršu v družbo podobno mislečih.

S: Dojemaš glasbo strogo abstraktno?

R3: Ne, ne abstraktno, ampak čist tko, da, da pač, medij skozi katerega se pač prenašajo sporočila, ne, kot, kot pač televizija al pa radio al pa kaj podobnega, tko da...

S: Zdaj ti bom zavrtil en komad, ne. Pol boš pa povedal, če je dober al slab in zakaj.

R3: Mhm.

[predvajam ilustrativni primer]

S: Poznaš komad?

R3: Ne, mislem, saj so si vsi podobni.

S: Je ta komad dober al slab?

R3: Bol slab, kot dober, no.

S: Zakaj?

R3: Ja, koker sem ugotovu, besedila je neki o poletju, da se naj vrne, skratka, nek ljubezenski očitno, ni mi prenesu nobenega sporočila, ki bi se men zdel kvaliteten. Ja.

S: Si ocenjeval skladbo s kriterijem, ki si ga prej podal?

R3: Ja, ja.

S: Bi lahko užitek ob poslušanju glasbe primerjal z užitkom ob dobri hrani, ali ti gre samo za prenos sporočil?

R3: Ja, ja, ja.

S: Poudaril si glasbo predvsem kot komunikacijo. Ti gre za to, da glasba sporoča tebi, ali da ti z glasbo sporočaš drugim?

R3: Ja, enostavno, da pač prenaša sporočila, skratka, glasba kot taka, je, je, tko kot sm skozi reku medij, ne, in zdaj lahko prenaša dobra, slaba al pa srednja sporočila, al pa nevtralna besedila, ne. In zdej kot tako, kot, kot, skratka nekdo vzame list papirja pa napiše neko kritično besedilo, ne. Mislem v časopis, skratka, drug pač napiše kritično besedilo in zraun pač tud melodijo upesni, ne. Skratka je kot taka kot medij, ne. In in zdej,

če je zdej to besedilo, skratka, mislem, tist, ki napiše v časopis besedilo ma velik manj možnosti skratka improvizacije pa različnih oblik, ne kot pa tist, k recimo glasbo, ne. Skratka maš besedilo, glasbo lahko napišeš kot neko simfonijo, lahko jo napišeš kot, kot nek, nek, neko razbijanje al kej podobnega, ne. Skratka, lahko poudariš neko, neko, pač razdiralno moč tistga besedila, k ga podaš al pa neko sinhrono, nek, neko vse, ekvilbrium, skratka, da, da romantiko hočeš ven dobit al pa kaj tacga. Tko, v tem stilu.

S: To so čustva?

R3: Ja, saj pravem, pač lahko na različne načine to sporočiš.

S: Potem lahko glasba tud čustva sporoča?

R3: Ja, načeloma lahko, seveda, ne. Sam zdej, zdej, sej pravem, lahko dobre al pa slabe stvari, ne. Lahko, lahko pač, lahko pač neka rasistična besedila, lahko neka ljubezenska, lahko neka kritična do oblasti, lahko tud, kaj jast vem, včasih smo tud Druže Tito, mi ti se kunemo, skratka neko, neko čustvo do domovine, ne, a veš, tud to, ne.

S: Se ti zdi, da pri glasbenem sporočanju gre za glasbenikovo sporočilo ali da tudi on samo naprej posreduje to, kot del družbe?

R3: Jah, sporoča neki kar on misli, sporoča neki kar družba misli, karkoli lahko, a veš, ne. Lahko so najeti glasbeniki, da neki sporočajo, a ne. Lahko pa sam sebe.

S: In za katera sporočila si ti bil bol dovzeten?

R3: V glavnem je to težko ločit, po moje. Ker v bistvu, vsak glasbenik je del neke skupine, ne, skratka, če je bil pank, so bla razdiralna besedila, če so bli pač protestniki, neka druga spet, drugač oblikovana, a ne, kljub temu, da mogoče sporočilo je blo isto, ne. Muska je pa bla drgačna, recimo, ne, tud, tud, prostestniški pevci so bli kritični in pank je bil kritičen, dočim glasba zraun je bla drugačna, ne. Ja, zdaj če vzameš besedila stran, potem pa glasba prenaša čist neki družga. [se zasmеji]

S: Je poslušanje glasbe pri tebi bilo zasebno početje ali način komuniciranja z drugimi?

R3: Ja, oboje, oboje, čeprav najbolj, skratka ta del, prec od začetka, k sem začel poslušat v bistvu je bil siguren sam zame, dočim pol, ko, kaj jaz vem, ko od začetka pr panku sploh ni blo koncertov, ne. Od začetka, pač, je bil no skratka, saj, sam v bistvu naši niso bli, no, slovenski. Ampak, potem pač, ko se je oblikovala ta skupina, ne, na osnovi tega kar si komuniciral v bistvu sam s sabo, oziroma je muzka ti povzročila neko kritično mišljenje, da si v bistvu začel razmišlat in sam s sabo komunicirat, potem si na osnovi tega začel

komunicirat tud z drugimi, ne. Se prav, navzven, ne. In se je oblikovala skupina, ki je podobno razmišljala, ne. Potem smo hodil na koncerte in pač vpil pa, pa tko naprej. Skratka, najprej, skratka, sam s sabo, poznej pa seveda z drugimi, ne. V prvi fazi je blo mogoče bol primarno to, da si sam s sabo komuniciral, oziroma, v drugi fazi pa seveda z drugimi, ne, časovno, če gledamo.

S: Je bila glasba tudi pogosta tema pogovorov?

R3: Ja, seveda, absolutno. Mislem, vsebin. Vsebine so ble in tud koncerti. Glasba kot taka in vsebine so ble zlo pogosto v pogovorih.

S: Kaj ste razpravljali, ste interpretirali besedila?

R3: Ja, interpretiral besedila, tud, tud pel jih, spreminjal besedila, da so bla še bol kritična.

S: Lahk daš kakšen primer?

R3: Ko smo spreminjali besedila?

S: Ali jih interpretirali.

R3: Ja, kaj jest vem, recimo od Pankrtov punca, punca ne še umret, ne, je bla Polska, Polska ne še umret, ker je takrat lih blo, lih na Polskem stvar s solidarnostjo pa Jaruzelski, pa tko naprej, ne. Skratka, si skušal poudart tisto, ne, kar je blo takrat aktualno, pa, pa na tak način komunicirat.

S: Kaj si s tem ko si poslušal določeno glasbo drugim komuniciral o sebi? Kaj si jim sporočal s svojim glasbenim okusom?

R3: Ja, predvsem, da si drugačen, ne. Drugačnost, kritičen pogled na, na tisto, kar je blo takrat pač prevladujoč način razmišljanja. Sej pravem, če neb blo glasbe, bi si verjetno kaj družga najdu, ne, ampak takrat je blo, pa, pa glasba zlo, zlo primerna in v bistvu na tak se je pač dal, ne. Lažje si najdu pač neko skupino ljudi, ki so podobno razmišljal, ne, kar se je dejansko dogajal prek glasbe, ne, ker si šou na koncert pa tam srečal ljudi in pol se spoznal pa z njimi tud družil in tko naprej in na tak način komuniciral s, s svetom, pač, ne. Glasba je bla zlo, zlo pomembna skratka za oblikovanje tiste sekundarne socializacije v bistvu na nivoju tam med petnajstim pa dvajstim letom, k mi je zlo pomagala, v bistvu, da sem se spravu pač ven iz nekega podeželskega okolja.

S: Pa da si se ločil od tamkajšnjih vrstnikov?

R3: Ja, da sem se pač loču od tistih vrstnikov tam pa, pa druge vrstnike pač najdu, k smo pač bli iz različnih koncev, ne, ampak vsi pa v Lublani, ne, a veš, v srednjih šolah.

S: Si kdaj komu zavrtil kak komad, da bi mu kaj povedal prek glasbe?

R3: Hmm, ne, se ne spomnem da bi, tko ciljno. Ne, res, ne spomnem se. Kljub temu, da, sej pravem, k smo prišli skupaj smo seveda čist določeno glasbo poslušal in in... Ampak, da bi res čist za določeno situacijo en komad, to, to se pa ne spomnem, da bi delu, ker v bistvu, takrat je treba razumet, to v bistvu tud sama tehnika ni mogoče tega tko dopuščala, ne. V bistvu mi smo mel kasete in, in predn bi zdej poiskal tist čist določen komad bi verjetn trajal pa tud v bistvu več al man so ble kasete presnete in v bistvu z radia, ne in tud nisi čist točn vedu, kje je kakšn komad, pa tko naprej.

S: Ste potem poslušali od začetka do konca?

R3: Ja, običajno. So bli tko in tko sami taki komadi posnet, k so bli vsem všeč in, in več al man.

S: Rekel si, da je pomembno, da glasba sporoča neke ideje, kaj pa bolj abstraktne pojme? Ti glasba, ki jo poslušáš vzbujá bolj abstraktne ideje, vizualne predstave?

R3: Ja, glasba, zdej, ja ne vem no, saj v bistvu se, tko, neki časa sem poskušal tud to, no, ampak v bistvu mi ni šlo. Sem v bistvu neki časa poskušal tud resno muzko poslušat, ne, to se prav klasiko, ne, ampak, saj pravem, takrat ko sem bil na Dunaju, se spomnim sem walkmana s sabo nosu pa pa Straussa in podobne zadeva poslušu. In nekak ni šlo, saj v bistvu je blo, mislem, ko hodiš po Dunaju pa to to muzko poslušáš, saj nekak lažje doživiš ne, poskušaš več več več čutov uporabit, da bi dojemal tisto, kar se okol tebe dogaja, ampak to je spet vsebina, ne. Skratka poslušat muzko v prostoru, kjer je nastala, skratka dunajsko muzko v Dunaju, ne. In zdaj, ne, vse to skup sem poskušu, ampak nekak me ni potegnil, no, me ni ni ni čist potegnil, da bi, da bi lahko to na prav način skup spravu, skratka.

S: Se ti je kdaj zgodilo, da ti je glasba v glavi vzbujala podobe? Kakšne asociacije ti vzbujá glasba?

R3: Pa ne vem. Asociacije skratka, kaj jast vem, revolucija, skratka, takrat ko smo to poslušal, mislem, dober je mogoč... Ne vem, sam to, to so, sej pravem, bol povezano s tistim, kar vidiš zraven. Skratka, maš ti glasbo, maš videospot, ne, a veš. V bistvu, kaj jest vem, če pogledáš Bandiero rosso, a ne, od Pankrtov, a ne, mislim logično, da si neki

rdečga predstavlaš pa pa k je bil, se spomnim, videospot, k je Vidmar pač sred goreče zvezde stal, a ne. Zdej, to je tok napeljana asociacija, da v bistvu ne morš reč, da je tvoja, a ne.

S: Če danes slišiš Bandiero rosso pomisliš na tisto zvezdo?

R3: Ja, seveda, ja. Ne, ker v bistvu, sej pravem, dons, takrat mogoče ni blo tok, ampak, je tud blo že, takrat se je začela lih ta sezona videospotov, mislem stopnja videospotov, ne, kjer v bistvu, mislem, dans pa sploh, ne, težko ločiš samo sporočilo glasbe od vizualnih vtisov, ki ti jih da videospot, ne, a veš. In če ti zdaj nek videospot da modro barvo predstavlja kot ozadje al pa sam črno ne, potem je verjetno to povezano to s tem, ne. Da bi pa zdaj recim čist, če poslušáš, kaj jast vem, od Dylana, Blowing in the wind, k v bistvu nism, nism nobenga videospota vidu, ne, ne vem, mogoče modro. Ne vem, ampak v bistvu ni mi pa prišlo, da bi zdaj v bistvu s tem, ampak spet besedilo, ne, ti sporoča, nek, nek veter, ne in če je povezano z odgovorom, pač neka modrina, v tem stilu, ne vem.

S: Se pravi, v povezavi z besedilom?

R3: Z besedilom, z z videospotom, spet v bistvu neki, kar ti ljudje povedo, Na modri, plavi Donavi, spet asociacija na naslov, ne, recimo, ne vem, sej pravem, zdej, zdej vprašanje, kolk globoko, kolk globoko ti asociacije pač razumeš, ne. Mislem, da bi pa zdej čist mi dal eno muzko za poslušat, k je še nism nikol slišal, ne, pa vprašal, kaj bi si predstavljal, ne vem, mogoče.

S: Se ti zdi, da majo določena glasbila bol žalosten zvok, kot druga?

R3: Ojoj, ja majo, ja.

S: Na primer?

R3: Violina žalostno, bobni veselo.

S: Bi lahko za katero zvrst glasbe rekel, da je zlobna al pa dobra?

R3: Spet, kaj bi lahko reku, a ne. Mislem, zdej... Zlobna, a prav zlobna?

S: Pač katerakoli nalepka.

R3: Ja, po moje bi lahko.

S: Na primer?

R3: Resna glasba recimo, oziroma klasična, neškodljiva, ne. Pol, rock, ne, za rock bi lahk dal nalepko, da je po svoje kvaren. Ne slab, ampak v bistvu, ki, ki ima sposobnost, da v bistvu kvar ljudi.

S: Kaj pa pop?

R3: Pop, ojoj. Pop, taka... Spodbuja k nerazmišljanju. [se zasmeji]

S: Se ti zdi, da obstajata bolj moška in bolj ženska glasba?

R3: Pja.... Ja obstaja. Recimo, čist povezana s stereotipi, torej, ženska - nežna glasba, ne, romantična, ljubezenska, za moške pa bl trda, se prav hard, recimo tud med, med pankerji je blo zelo malo žensk, oziroma med pristaši pankar. Dočim, če greš na Stavrosa, ne, je velik žensk. [se zasmeji]

S: Če bi moral sebe opisat z zvokom določenega glasbila, katerega bi izbral?

R3: Zdaj al takrat?

S: Zdaj.

R3: Zdaj, hmm, fagot.

S: Zakaj?

R3: Psss, tak počasn, ne vem, tko neškodljiv, mislem ne neškodljiv, ampak v bistvu počasen, ne vem tko se mi zdi počasen. To se prav, zdi se mi, da, da lahk zlo pr fagotu bol počas menjš ritme, no.

S: Katere so prve tri besede, ki ti pridejo na pamet, če rečem slovenska himna?

R3: Lačni Franz, to sta dve, ne? [se zasmeji] Lačni Franz, Zdravljica, tretja beseda bi bla, ne vem kako bi se izrazil, samointerpretacija, tko, ja.

S: Samointerpretacija v smislu?

R3: Mi smo jo pel, preden je postala slovenska himna, pa predn so jo, so jo Franzi uglasbel, ne, ja.

S: Lahko podrobneje razložiš?

R3: Ja, to je bla ena od tistih stvari, k smo jih pač pel na, ko smo se vračal pač iz pivskih turnej, ne, pred Prešernovim spomenikom smo se tam postavl pa pel Zdravljico.

S: V podobno nacionalnem smislu kot pri himni?

R3: Ja, ja, ja. To je pač blo v tistem obdobju, skratka leta osemdeset, dvainosemdeset neko izražanje kritičnosti spet do, do vsega tistga, kar se je takrat začel dogajat, ne.

S: Je zate glasba zabava, al pa je kdaj bla?

R3: Če bom zdej reku ne... Bom reku ne, no. Ne.

S: Je ne uporabljaš za sproščanje, kratkočasenje?

R3: Ne. Skoraj ne. Res, mislem... Ne, ker resnično v bistvu radio pržgem zjutrej tolik, da slišem vremensko napoved, mogoče, če se v avtu peleva, drugač pa dejansko ne. Mislem, zdele, sej pravem, k, k sem se pripravil na tale intervju, sem po štirih, petih letih dal Pankrte gor, no, a več in poslušal?

S: In kakšni so bili občutki?

R3: Ahh, kakšni so bili občutki, ja.

S: Kaj nostalgije?

R3: Jah, spet me bolj spodbuja k razmišljanju in pa to, ne, da so v bistvu res bili profesionalci in da so vedeli kva delajo in da v bistvu so besedila pač relativno kvalitetna, no, in, in tudi muzka, da je bila kvalitetna, ne. Dočim, dočim, mislem spremljava, ne, dočim res tisti, ki pol k sem poslušal še tisti. Še pomnite pankerji, Njet pa podobne zadeve, tam je bila pa resnično zelo slaba muzka, ne, mislem glasba, ne, ampak je bil pa bistven, so bila pa bistvena, so bila besedila pa velik boljša kot pri Pankrtih, tud. Sam to so bili vsi bendi k so po parih mesecih ali pa letih razpadli. Skratka nostalgija, spomini na mladost, podobne zadeve, čist tko.

S: Takrat v mladosti, ko si poslušal še glasbo si jo raje poslušal sam ali z drugimi, recimo na žuru ali koncertu?

R3: Na žuru, na žuru. Žuri, koncerti.

S: Sam je nisi dost poslušal?

R3: Sem tud, ne, sam v bistvu... Ne vem, sej pravim, takrat, takrat je bilo vse tok, mislim, pank je taka muska, k jo težko poslušáš neangažiran, ne. Skratka, če sem poslušal, pač sem tud mal brundal zraven, pel, ne, v bistvu tud ne morš kaj drugga početi zraven. Lahko, sem kaj jast vem, štrihal ali pa pospravil ali pa kaj tazga, da bi se še pa učil zraven, za to se mi pa zdi preveč aktivna glasba, te preveč pritegne, vsaj mene je, da bi v bistvu lahko še kaj drugega. Ampak v bistvu aktivno poslušanje sam, ali pa aktivno poslušanje z drugimi.

S: Če bi poslušanje glasbe primerjal z drugimi pristočnimi dejavnostmi, gledanjem televizije, branjem knjig, časopisov, na katerem mestu je?

R3: Dons, na zadnjem.

S: Kaj pa včasih?

R3: Za branjem, recimo.

S: Branje je blo na prvem?

R3: Branje je blo na prvem, ne, ja, na drugem glasba.

S: Si glasbo kdaj uporabljal za pobeg od realnosti? Si se ob njej zafantaziral al kaj takega?

R3: Ja, to je blo vse pobeg iz realnosti. Kompletn pank je bil čist pobeg iz realnosti.

S: Obrazloži.

R3: Ja, pač realnost zame je bla, mislem, da doma živiš, da, da se pač vključiš v tisto okolje, ruralno, ne in pač pomagaš staršem, pol greš mal sosedom pomagat, greš, greš enkrat na tedn zvečer v oštarijo, enkrat na veselico, v nedeljo v hribe, to je bla realnost, ne. In pank je pomagal, da, da sem šeu drugam, pač, da, da, da sem šeu zvečer v Lublano ven, da sem pršu pozn domu, da sem šou petek, soboto na koncert, da smo pač, če smo se že napil skupaj, tulil pesmi, ne, Pankrtov, ne pa Ne boš ti meni zizike majal in podobne zadeve. To je blo, a veš, to je bla realnost pač, ki bi jo mogu živet, pa je nisem, ne. Zato sem pobegnu, pank mi je pomagal pobegniti, absolutno, ne.

S: Greva še na čustveno področje, kako so pri tebi povezana čustva in poslušanje glasbe?

R3: Spet dons al takrat?

S: Oboje.

R3: Čustva pa... slabo, ja.

S: Ti ne vzbuja močnih čustev?

R3: Ne, sploh ne.

S: Te pusti hladnega?

R3: Večinoma, ja.

S: Kaj pa včasih?

R3: Orenk, čist, je. Mislem, je, je. To se prav posebi na koncertih, pa tud doma, mislem. Res, mislem... Tista kritika, tist izžarevanje nestrinjanja z nečem, ki se potem izraža z besedili, ne. Blazno, blazno močna čustva in blazno, mislem, čist, čista odtrganost, ne.

S: Je bil pank ventil?

R3: To je bil ventil za sproščanje nekih napetosti, ki se pač čez tedn naberejo v teb, ne.

S: So bla to čustva kot jeza in nemoč?

R3: Ja, mislem jeza absolutno, to se prav nemoč pa, mislem, zdej tko in tko izražanje, mislim, mel si občutek, da boš s tem neki tud spremenu, ne. A veš, k si na tak način pač

izražal. Bil je to način izražanja, ki verjeten ni mel zelo močnega vpliva, vpliv pa je mel. Skratka, če bi se na drugačen način izražal, bi mogoče mel večji vpliv na določene spremembe, ne. Ampak v bistvu nekaj vse to je stekl vzporedno, a ne, sej smo tud pisal razna protestna pisma, ne, pa, pa na raznih sestankih dvome izražal, pa tko naprej, a ne. Ampak to je bil en od tistih načinov, s katerimi si se pač izražal neko nestrinjanje z vsem, kar se je pač dogajalo takrat, ne.

S: Si kdaj glasbo poslušal, da si se spravu v boljšo voljo, če si bil slabe?

R3: Ja, ja, sem.

S: Lahk daš primer kako?

R3: Ja, vsak koncert je bil to, ne. Vsak koncert pač, na vsak koncert si šeu zarad tega, da si se spravu pač v boljšo voljo in večinoma je tud ratal. In tud doma v bistvu, če, če si kdaj zavrtu si kakšno, kakšno zlo, zlo agresivno muzko je pomagal, ne, da si, da si pač neke ventile pač sprost, da si pač mogoče tud vpil pa tolku po stenah in podobne zadeve.

S: Se počutiš patriotsko ko slišiš himno?

R3: Ne, ne, zdej ne več. Prav razočaran sem bil, resnično sem bil razočaran, da so, da so pač tako pokvarl Prešernovo Zdravljico, da so jo dal za himno. Enostavno, mislem, zame države sploh niso neke, neke zelo trajne tvorbe, ki bi zaslužile tako dobro besedilo za himno, kot ga je pač napisal Prešeren. To bo propadl, Slovenija bo pač propadla, lahko jo bo en osvojil in pol bo Zdravljica kot taka preganjana spet, ne. Mislem, al jo bojo pa zamenjal, al kaj podobnega. Ne, mislem Zdravljica je pač dobro besedilo za, za, za različna obdobja zgodovine in, in, ne vem, mislem, da so jo pokvarl s tem, ko so jo dal, sem bil razočaran.

S: Kterim čustvenim stanjem je pank ustrezal?

R3: Ahm, čustveno stanje, agresivnost.

S: Kaj pa veselje?

R3: Ja, lahko tud veselje. Lahko veselje, lahko tud žalost, ne. Kaj jest vem, recimo ta komad od Nietov „tako lep dan je bil, prelep dan za smrt“, v bistvu tud žalost izraža, ne. Ampak, mislem tud kritičnost, ne, skratka. Edino kakšno romantiko al pa ljubezensko al pa kaj tacga bi bol težko s pankom povedal.

S: Pogovorila se bova še o telesnih odzivih. Je vplivala glasba na tebe tudi fizično, na primer, da si srh dobu?

R3: Je, je, ja, ja absolutno. Adrenalin, srh, mislem, absolutno, čist, čist. Sej pravem, čist utrgan.

S: Si kdaj ob poslušanju skakal, razbijal?

R3: Skakal, razbijal.

S: Tud doma?

R3: No, doma lih nisem razbijal, no skakal pa sem. Ampak to je recimo, kaj jest vem, po stenah tud doma razbijal.

S: Kaj pa na koncertih?

R3: Ja, skakanje, razbijanje, prerivanje, vse.

S: Si plesal kdaj ob glasbi?

R3: Pogo?

S: Ja, kakršnkoli ples.

R3: Pogo, to je tisti ples, k tko skačeš... Ja, sem ja, ja.

S: Kaj pa drugi plesi?

R3: Ne. [se zasmeji] Mislem, ne vem v osnovni šoli, so ble neke čudne stvari, ampak pol pa... V srednji šoli pa že vem, da sem, sem maturantski ples čist ignoriru.

S: Si predstavljaš, da bi sploh lahko plesal brez glasbe tud pogo?

R3: Hmm, ne. Mislim, da ne. Zdaj spet, ne, mislem, spomnem se, da smo tud pel zraven, sam to je tud glasba. Plesal pa skakal čist brez glasbe verjetno ne bi, ne.

S: Te je glasba kdaj pomirjala al pa uspavala?

R3: Težko bi reku, da se spomnem kaj tazga, da bi res pomirjala, ne vem.

S: V glavnem je šlo bolj za adrenalin?

R3: Ja, v glavnem.

S: Se ti zdi, da ti glasba govori, kaj bi moral početi?

R3: Kaj naj bi moral početi?

S: Ja. Ti posreduje neke norme in vrednote?

R3: Ja, to ja, to absolutno ja, sam te ne sili v to, ne, se mi zdi, ne, ampak sporoča. Absolutno ja, vsaka glasba se mi zdi, da sporoča nek način življenja.

S: Kak ti reagiraš na to, te pusti hladnega, povzroči, da klubuješ, te prepriča?

R3: Ne, mislem, hm... Zdaj spet, v glavnem neki sporoča, da klubujem, no. Po moje bi to še najlaže vključu, ne, če v bistvu, če gledamo zdaj, da ta pop, ki je v glavnem, v

glavnem, se, se pač reproducira po teh glavnih medijih, pač, da sporoča nek, nek vidik strinjanja z vsem, ne pol sproža odpor sigurn. Ja.

S: Ti imaš rad oziroma si imel rad glasbo, ki pokritizira stanje v družbi?

R3: Ja, ja, absolutno.

S: Lahko obrazložiš, zakaj je bilo to še posebej močno pri tebi?

R3: Zarad tega, ker enostavno drug, drugi, se mi zdi, da druge oblike izražanja kritičnosti nekak vendarle ni blo, ne, a veš. Mislem, al pa so ble druge oblike tako, tako mejhne, da v bistvu je bila ta glavni kanal skozi katerega se je ta kritičnost izražala, a ne, a veš. Pač se spomnem sem tud poslal kaj jest vem pisma bralcev na, na razne časopise pa ni blo takorekoč nč objavljeno nikol, a veš in v bistvu na nek način si mogu tist izražat, ne, a veš, ne. Pač si šou na neke demonstracije, si jih dobu po glav, ne. Na faksu pač tud ni blo neke take odprtosti, ne, da, da bi lahko to izražal, ampak, mislem... In to je blo pač način skozi katerega si šeu, ne. In in si tud najdu ljudi, ki so podobno razmišljal, ne, na ta način, ne. Velik lažje je blo, kaj jast vem, dobit ljudi, kot pa recimo na, prek nekih pisem bralcev al pa kej podobnega. Enostavno na tak način je, je, je pač funkcionirala takratna civilna družba.

S: Se pravi, da je bla glasba po eni strani način upora, po drugi pa sredstvo organiziranja drugih vrst upora?

R3: Ja, seveda, ne.

S: Si takrat verjel, al pa še danes verjameš, da bi z glasbo lahko izboljšali stanje v družbi?

R3: S sporočili, ki jih nosi glasba, ne, takrat ja, ne. Absolutno, ja, dons pa... Sej pravem, takrat je bla zlo, zlo specifična zadeva in v bistvu tud ni blo take razpršenosti različnih oblik glasbene dejavnosti, ne. Dons maš pa tolk raznoraznih stvari, ne, da tud, mislem, če bi verjetn na tak način, če bi bla glasba, ki bi sporočala kritičnost, ne, bi jo težko najdu. Mislem, ne vidim dons v bistvu niti, niti, niti nekih... Takrat je blo to kritičnost relativno lahko usmert, blo, bla je pač Zveza komunistov, bla je Jugoslavija in ta kritičnost se je relativno lahko usmerla v nek, nek cilj. Dočim dons je cilj tko razpršen, ne, da v bistvu tud, jest verjamem, da majo glasbeniki problem, ne, na kakšen način kritičnost usmert. Zdaj jo pač usmerijo v različne, v različne cilje, ne. In te cilje je težko dobit. Jest pravim, da ta kritičnost, ki dons obstaja, je zlo razpršena in, in je ne vidim. Dons se mi zdi, da, da,

da je velik težji, da bi opredelil, da je lahko glasba pot skozi katero lahko povzročiš spremembe.

S: Ker je bla takrat druga situacija?

R3: Druga situacija, drugi cilji in tud glasba je bla, se mi zdi, zlo drugačna.

S: Kteri so recimo bli tvoji cilji?

R3: Takrat?

S: Ja.

R3: To se prav pri spremembah, ne?

S: Ja.

R3: Pa čist nič druzga kot enostavno to, da, da, da se sliš več mnenj, da, da se da na nek način pač komunicirat z, z oblastjo, da, da, da se da večji vpliv pač da zmanjševanju razlik v družbi, kljub temu, da so paradoksalno potem spremembe, ki smo jih takrat zahteval povzročile ravno obratno, ne, k dans so razlike v družbi večje, kot so ble takrat, ne. Skratka tista kritičnost, ne, oziroma spremembe, ki so ble posledica tiste kritičnosti, so povzročile prav, prav, prav nasprotno kar se je zahteval, ne. Skratka na tak način, tud, tud takrat ni blo uspešno, ne in, in ne gre pač, sej pravem, dons težko, da bi.

S: Kaj upornega si lahko takrat počel, česar brez glasbe ne bi mogel al pa sploh ne bi pomislil na to?

R3: Ja, po moje bi, sej pravem, po moje bi težko sploh šou na faks. Mislem, ne vem, ker, a veš, če bi ostal, kaj jest vem, recimo v tistem okolju in tud funkcioniral na tak način kot je okolje od mene zahteval, skratka, žena, otroc pa tko naprej, pa družina pa to, jest, verjetn, dvomim, da bi sploh na faks pršou, a ne. Ker v bistvu tolik dobr dijak niti slučajno nisl bil, ne in, ampak zame, zame je takrat predstavlal to, to pač prek glasbe, prek kritičnosti, prek pankar k sem prišu do take kritične miselnosti, da zame sploh ni blo vprašanje, pr men osebno, pr starših že, ne, a bom šou na faks al ne bom šou, šou sem, pika. Sploh nobenga nisl vprašal za mnenje, nč. Jest sem pa šou in verjetn, če ne bi pač razvil to kritičnost, ne, ne sam do oblasti, tud do samga sebe, ne, v bistvu do vsega, kar se okol mene dogaja, a ne, bi verjetn kompletn življenje šeu drugač.

S: Zarad pankar si razvil neko kritičnost?

R3: Absolutno, mislem, kritičnost oziroma dvom v vse, kar se okol tebe dogaja, a ne.

S: To se je pol tud v aktivizmu izražalo?

R3: Ja, seveda, ne.

S: Kaj vse na primer, omenu si pisma bralcev?

R3: Ja, tud kakšne grafite, po avtobusih pač... Tud v bistvu pol vse kar, kar v bistvu tud potem ko sm se začel z ekologijo ukvarjat, a ne, tud to je bil rezultat tega, a ne, a več. To so bla vsa taka gibanja, ki so se takrat dogajala, pač pank, ekološko gibanje, podobne zadeve to je blo vse nekak prepleteno, ne. Dogajal se je vse, mislim vsi, ki pač smo sodelovali pr enem smo pač določen del sodeloval tud pr drugem, skratka pankerji so tud, kaj jest vem, demonstrirali, takrat je bil še Černobil pa podobne zadeve, ne. Pač na tak način, enostavno omogočal je to kroženje informacij, ne, o, o, tud o drugih kritičnih skupinah, ne, a več. Skratka, če si bil del ene skupine, ki je kritizirala, ne, je zlo velika verjetnost bla, da si poznal tud dejavnost drugih skupin, ne. Če pa ti nisi bil del ene, ne, je pa vprašanje, če bi, če bi spoznal recimo vse tisto, kar se je tam dogajal.

S: Prek panka si torej prišu tud do ekološke ozaveščenosti?

R3: Ja, seveda, po moje. Mislem, težko je za nazaj govort, a ne, mislem, kaj bi blo, če bi blo, a ne, mislem, mogoče bi si kakšen drug medij najdu, a ne, ampak tko se se je zgodl in to mislim, da je blo povezano.

S: Če bi strnu, kaj ti je pank prinesel?

R3: Ja, zdaj se spet ponavljam, a ne, zdi se mi sej pravem, da čist enostavno kritičen pogled na svet, ne. In, in nesprejemanje tega, kar večina ljudi počne, a ne, skratka, ne, ne, nikol se ne spuščat na to, da se ravnaš po tem, kar večina ljudi dela, a ne. Absolutno morš zmeri gledat drugač, ne. Pa tud, če pol v končni faz ravnaš tko kot drugi, ne, ampak vsaj več, da so tud druge možnosti, ne.

S: Kdaj si se prenehal bit panker, ko je slovenska scena zamrla al...

R3: Sej panka je blo konc tam okol leta petinosemdeset, šestinosemdeset, pravga panka že mal prej, ne in takrat je blo konc pač, ne. Vse kar je poznej, mislem, pank je mel funkcijo v, v tistem obdobju, ne, pol pa recimo, če, če... Mislem, sori, no, ampak v bistvu, če petintrideset, štrdeset let stari ljudje igrajo pank, to zame ni to.

S: Tud starostno torej prerasteš?

R3: Ja, ja, absolutno.

S: Kaj je blo kasneje sam šminkiranje?

R3: Ja, ja, več al manj. Mislem, samo šminkiranje je mogoče mal prehuda beseda, ne, ampak v bistvu tud pank je bil zgrajen na nekih osnovah, ki so mele pač vendarle to zgodovinsko pogojeno dejstvo, da je bla takrat pač ena partija pa en sistem pa, pa kult osebnosti Tita, ne, konc koncev, tud blokovska delitev sveta, ne. Takrat je to nekak prešlo, skratka, in znotraj, to se pravi v Sloveniji oziroma Jugoslaviji, in navzven, ne, neki se je zrušil, ne in, in takrat... Sej pravem, to ni bil več tak pank, kakršn je bil prej, mogoče je zdaj drugačen, ampak, saj pravem. Takrat, to se prav v bistvu, takrat smo to nehal, ne, pol smo pa začel mogoče kakšna druga besedila, ne, ne, smo si vzel takrat potem, kaj jest vem, Adija Smolarja, ne in pač je bil na nek način tud on kritičen, ne, ampak na drugačen način.

S: Se ti zdi, da ti kdaj glasba kakšne verske resnice, al pa nauke prodaja? Si bil kdaj v stiku z glasbo, ki sporoča neke duhovne vrednote?

R3: Ja, ne, mislem nisn, nisn opazu, da bi to kadarkol kaj vplival name.

S: Ko poslušáš glasbo, je ne povezuješ z duhovnostjo?

R3: Hm, zdej zopet, ne, v bistvu, če, če gledáš stvar kot tako, a ne. Pač orgle, ne, mislem spet čist povezave, a ne, orgle so v glavnem v krščanskih cerkvah, ne in zdaj, če poslušáš pač orgelski Bachov koncert, a ne, te to spominja na cerkev, a ne, krščansko.

S: Mislú sem bolj osebno doživljanje duhovnosti?

R3: Ne, ne, to ne.

S: Misliš, da lahko iz glasbe kaj izveš o kulturi in družbi v katerih živiš, v smislu učenja in prenosa neke zgodovine? Si kdaj kaj izvedu iz glasbe, česar prej nisi vedu?

R3: Ja, čist sama informativna vrednost... Ja prav velik ne, no. Da bi izvedu, nekaj, kar prej nisem vedu, ne, nimam občutka.

S: Misliš, da poslušanje glasbe združuje ljudi?

R3: Ja, ja, absolutno.

S: Na kakšen način?

R3: Ja, sej pravem, nas okrog neke ideje in to je blo super takrat, ne, morem reč. To sem že večkrat poudaru in, in mislim, da ta zvrst glasbe, ne, vsebina, ki jo je takrat predvajala, pač združuje ljudi, ne. In mislem, da tud v bistvu, kaj jest vem, če zdaj spet gledáš ta turbofolk al pa kaj podobnega, tud združuje ljudi, ne, saj na koncertih jih združuje, a ne, v bistvu podobno mislijo, podobno tulijo, a ne, če pa se pač po stepejo, ne, rečemo, da je to

pač del slovenske folklore, a ne. Ampak v bistvu mislim, da združuje in, in zdaj ne bom se pa opredeljeval al je to dobro al slabo. Takrat zame je blo dober, a ne.

S: Si takrat zavračal ljudi samo zato, ker niso poslušali iste glasbe kot ti?

R3: Ja, ja, smo jih.

S: Recimo?

R3: Ja, posebej med hardrockerji pa pankerji je blo zlo, zlo tko... Mislem, zavračal no, blo je večinoma v hecu, a ne, ampak blo je pa, smo se delil na tiste, k poslušajo hardrock pa pank, ne, šminkerji so bli pa sploh čist mim, ne.

S: Kaj pa narodnjaki?

R3: Ja, ne vem, z njimi je blo pal čudn, vsaj pr men. V bistvu kaj jest vem, v Lublani tko in tko nism prišel v stik z njimi, ne, ampak v okolju, v katerem sem živel, so bli pa tko in tko vsi narodnjaki, ne. Tko, da, da sem včasih šel z njimi tud na veselice, tko, da... V bistvu načelno sem sprejemal vse, ne, ampak delil smo se pa, nesporno.

S: Če malo obrnem, si kdaj sprejemal ljudi sam zato, ker so isto glasbo poslušali kot ti? Je blo to dovolj, da se je ena stična točka vzpostavlja?

R3: Ne, samo to ne, mislem, absolutno ne, ker, ker, če je bil človek karakterni čist drugačen od mene, absolutno se nismo mogli družiti, ne in tud v bistvu te, te zlo agresivne pankerje, ne, k so se kr naprej pretepal, ne, pa skinheade, ne, z njimi se v bistvu nismo nikol družili in, in... Mislem, spomnem se tud na te, kaj jest vem, pozerje, ne, Igorja Vidmarja od začetka živga nismo mogli, ker je bil pač pozer, no. On je bil pač za nas pozer, ker je zmeri okol hodu v črno oblečen pa tko naprej, a ne, ampak pol smo ga vseeno sprejel, skratka, tko. Absolutno je blo potrebno tud karakterni ujemanje, ne.

S: Je pa isti glasbeni okus olajšal komunikacijo z neznanimi ljudmi?

R3: Ja, ja, absolutno, ne. Ja, pač normalno, dogajal se je, ne, ši šou pač na pank koncert, ne, in tam je blo velik ljudi, ne in z vsakim si lahko komuniciral, kolkr tolk, no in, in blo je pač velik lažje vzpostaveti stik, ne, kot pa it v disko pa se tam začet pogovarjat, ne.

S: Te je tvoj glasbeni okus odtujil od domačega okolja?

R3: Ja, ja, sigurno ja, mislem normalno, ne, pač, ne družiš se pač z unimi ljudmi več tolk, ne. Mislem, prej pač spomnem se v osnovni šoli, smo vsak vikend šli ven, al pa kaj podobnega, ne. Dočim pol je dejstvo, da je normalno, da je to neka kategorija, ki pač.... Druženje z lokalnim prebivalstvom že zarad tega, ker si hodu pač v Lublano v šolo, a ne,

sm se manj družu z njimi. Pa če se z enim družiš, se pol nimaš časa z drugimi družiti, a ne.

S: Se strinjaš s trditvijo, da podoben glasbeni okus namiguje tudi na sorodnost značajev do neke mere?

R3: Ja, se strinjam, ja.

S: Zakaj?

R3: Se prav značaj kot, kot, kot, zdej sej pravem, značaj, značaj, recmo, da je pač rezultat tudi, tudi neke samoiniciative, ne, a je, človeka, ne sam čist, čist genske pogojenosti in, in človek pač, ki, ki razvija mišljenje pač v določeno smer, ma sigurno to pusti tudi posledice na njegovih čustvih in, in zaradi tega pač lahko na tak način dojemaš tudi glasbo, ki se dogaja okrog tebe.

S: To je bilo vse, hvala, da si si vzela čas.

R3: Saj ni bilo velik.

RESPONDENT 4 (R4) – PLESALKA

Datum pogovora: 4. 6. 2007

Začetek pogovora: 14:25

Konec pogovora: 15:40

S: Najprej, da se ti še enkrat predstavim, moje ime je Tomaž Kvas, sem študent FDV, smer komunikologija, pripravljam diplomsko o poslušanju glasbe in me pač zanima, kakšen odnos imaš do poslušanja glasbe. Pri analizi podatkov ne bom uporabljal tvojega imena, uporablja se psevdonim, tako, da so podatki anonimni...

R4: Ja, saj ne bom nič tvojega povedala. [se zasmeji]

S: Za začetek par podatkov o tebi.

R4: Ja, ja, kr.

S: Kterga leta si rojena?

R4: Osemdeset.

S: Tvoja dokončana stopnja izobrazbe?

R4: Gimnazijski maturant.

S: Sicer se pa ukvarjaš s čim?

R4: Ja, študiram arhitekturo pa plešem. To sta recimo dve glavni dejavnosti, ne.

S: Nekateri ljudje glasbo ocenjujejo predvsem estetsko, da uživajo v neki oblikovni lepoti, si tudi ti tak poslušalec?

R4: Hmm, ne vem, jest moram reč, da se bl, zej če sem prav razumela, ponavad čist čustveno predam glasbi in jo sam tako dojemam, ne in me tud druge stvari niso nikoli zanimale, kokr so izvajalci in take stvari, ne, ampak vedno samo komad in a mi je všeč al ne. Gre se bol za vzbujanje različnih občutij, no, ko ti pač pašejo v določenem obdobju al pa v določenem času, kokerkol, no.

S: Nekateri ločeno poslušajo in ocenjujejo ritem, melodijo, glas, tehnično izvedbo; drugi to dojemajo bolj v paketu...

R4: Ja, jes bol v paketu ja, ja.

S: Ne ocenjuješ teh stvari?

R4: Ne, ful redkokdaj. Mogoče no včasih ločujem besedilo pa melodijo. Sam to.

S: Daješ prednost potem obliki al vsebini?

R4: Čist odvisen. Ful odvisen, no. Kar mi je bol všeč pri tistem določenem komadu, ne. Zaj, recimo, če mi je besedilo bol v ospredju pa da mi besedilo paše pol dam seveda takrat besedilu prednost, ne. Ampak moram pa reč, da, mm, mi gre pa na živce, če so besedila k nimajo nobenga pomena. Pol pa je lahko tud melodija ful dobra pa mi bo pokvarlo komad.

S: Ktera so recimo potem tvoja merila, al je komad dober?

R4: Moram prav tko reč, kokr kdaj. Zato, ker tud ful težko rečm, ker so mi vse zvrsti všeč, mislem, ne morem nikol posplošvat, ne. Saj sem velikrat o tem razmišlala, sploh zarad narave pač čist tega dodatnga dela, ne. Mm, zmeri, čist, ne vem, un filing, k mi... Občutek k mi ga vzbudi, čist sam to. Če mi je všeč, mi je všeč, če mi ni, mi ni, pa je zarad mene lahk ne vem kdo. Ful ne dojemam glasbe kritično, ampak jo čist čustveno, izkustveno mogoč na nek način dojemam, no.

S: Edino merilo je dober filing?

R4: Ja, definitivno. Pr men ziher.

S: Prej si omenla besedilo?

R4: Saj maš komad ko je besedilo ful močno, ne, maš pa komad, kjer je pač melodija ful močna, ne. Zej jest poslušam tako od arabske glasbe do elektronike, ne vem, bluza, kar češ. Zato je to tolk enih različnih aspektov, da... Nisem si ustvarla enga takga kriterija, ampak, mogoče bi lahk rekla, no, sploh, če sem od zuni, mi je v bistvu, meni dobra tista glasba pr kateri ne morem bit pr mir. Tko bom rekla. Pač k sm plesalka, mogoč tud na tak način mal dojemam glasbo, ne.

S: Bi lahko posebeje izpostavlja, kaj je oblikovalo tvoj glasbeni okus, tak, kot ga imaš danes?

R4: Joj, mogoče, kaj pa vem, tud moji starši so v bistvu zlo... Al pa tud ne, sej ne vem. V življenju še nism na ta način razmišlala, ne. Mm, prov ne bi mogla reč, ne vem, verjetn vse stvari, k so se mi zgodile do zdaj v zvezi z glasbo, od... Ampak pr men je res vedno blo tko, da sem sam tist, kar mi je blo všeč, poslušala in sm se zmeri na ta način usmerjala, ne. Ne vem, je bla neka nova zvrst glasbe in mi je totalno dogajala in pol sem se vrgla tja in šla na partije, kjer so jo vrtel, ne. Ampak, da bi pa prav rekla, da je nek dogodek al pa neka konkretna stvar v mojem življenju, k bi,... Ne vem, mogoče tud to, da so me ta stari vedno s sabo po diskačih vozil, pa tko, k niso mel nobene varuške in tko, no, mogoče tud to. Sem bla premlada, da bi lahko, a veš, kritično to dojemala, ne.

S: Ti bom zavrtel en komad, pa boš povedla, al ti je dober ali slab in zakaj.

R4: Okej, dobr.

[zavrtim komad]

R4: Joj, ne. [se zasmeji] Ne, ne. Sploh ne.

S: Zakaj ne?

R4: Hm, ne maram komercjalne muzke. Ne, ne maram, no mogoče kakšno, ampak večinoma pa ne. Ne maram glasbe, k je na štant narjena.

S: Se ti zdi neizvirn komad?

R4: Čist, sploh ne maram pevcev, ki pojejo z brezveznimi glasovi, pač zame je glasba definitivno umetnost in zame... Vsa druga umetnost... Jes vedno menim, da morjo bit ljudje izbrani za to, da to ni zdej... V redu, sej ti lahko do neke mere umetnost izvajaš pač, koker se jo lahko naučiš pa to, sam nikol pa ne boš prestopu tiste, tiste linije, ki jo pač nekdo, ki ma talent, lahko nardi. Pol maš pa še genije, to je zame dobra, kvalitetna muzka, k, ne vem, celotna sestava, od glasu do besedila, to mene očara.

S: Zakaj ti je ta komad še slab?

R4: Ne vem, ko slišim, mi je grozn. Prav ne morm ga poslušat. Nikol v življenju, če bi to blo na radju, bi dala takoj stran.

S: Prej si omenla umetnost, kdaj je glasba zate umetnost. Kaj je tisti presežek: genij, talent?

R4: Ja, da je neki posebnega. Ja, sej se verjetno ponavljam, ko stara lajna. Prav tist, veš, da ti da lep filing noter, pač tko k je vsaka umetnost. Če ti pogledaš lepo sliko, ti bo neki dala čustveno, mogoče se tega niti ne zavedaš. Al pa lep ples al pa dobra igra, ne, al pa dober film, ne. Zame je isto glasba, ne. Zame je dober tist komad, k ga lahko dvestokrat poslušam, al pa še več pa se ga ne bom naveličala, ne. Recimo to je tud lahko en kriterij.

S: Estetski vidik sva obdelala. Prej si rekla, da je poslušanje glasbe povezano tud s čustvi?

R4: Hm, mogoče se nism čist najbolj izrazla. Ja, no, saj je povezano s čustvi, sam ne, da bi zdejs to aplicirala na neke... Recimo ne vem, banalno, da imam neke lubezenske težave in potem poslušam en lubezenski komad in je še bol na bed, ne. Pol pa poslušam enga veselga, mi je pa, a razumeš? Mi tko mal uravnava na ta način, če padem not, no, sej včasih je muzka sam za background, ne. Ampak dober komad me bo vedno spravu v dobro voljo, ne vem, al pa, se zgodi, če se zjutri zbudim, dam en komad gor čist na power, bom naspidirana, na tak način. Mislem, ful velik del mojga življenja je glasba in je skoz okrog mene.

S: A jo pol uporabljaš tud, da se spucaš enih negativnih čustev?

R4: Tudi, lahko. Lahko si jih tudi pridobim na en način. Sej pravim, čist odvisn od mooda. En komad [oponaša jokanje] in pol si misliš fakof in pol je konc komada in si kul, a veš. V bistvu ful padem not in se vživim v tist, kar pojejo. To pač govorim za komade z besedili, ker elektronska glasba je spet neki čist drugga. To je zame drugo potovanje, drug filing.

S: Kakšen?

R4: Ne vem, ne vpliva mi tolik na ta konkretna, ta vsakdanja čustva, ampak na čist en tak drug svet, ne vem, no. V diskaču ful odplavam in sem v enem takem svojem svetu, imaginarnem in si predstavlam svašta, ampak verjetn predvsem zarad plesa. Redkokdaj poslušam elektronsko glasbo, da bi se prav usedla in jo poslušala. Saj kakšna je

fenomenalna in ti napolni dušo in vse, ne, ampak to mi je za plesat top. Ne maram komercialne, ne maram štanc muzke.

S: Praviš, da kdaj odplavaš; uporabljaš glasbo, da se kdaj zafantaziraš al pa da pobegneš od realnosti?

R4: Redkokdaj, k ful nism tak človk. Ful ne fantaziram in tko, včasih si želim pa prav ne znam več. Da bi prou tko... Če si pa vzamem tist, ga grem žurat vn pa da plešem to pa ja, to definitivno.

S: Praviš, da se z veselo glasbo spraviš v dobro voljo, če si slabe...

R4: Ja.

S: ...kaj pa kdaj z glasbo stopnjuješ razpoloženje, k ga maš prej?

R4: Ja, ja, saj to sem prej mislila, zaj sem se čist tko spomnla, ne vem, da maš kakšne proble ljubezenske al pa kej no, in si mal žalostn pa to in pol poslušáš komad in te prpravi do joka, k te mogoče prej sploh ne bi. Ampak tam un poje in poje neki, kar se teb dogaja in je tolk lepo povedan, k ti ne bi nikol znal, a veš. Sam v bistvu je vse to zlo, kaj pa vem, zlo, ni tok »real«, ni tok pristno, a ne. Bol namerno stopnjuješ svoja čustva, tko k si reku. Namerno se prepustiš. Čist odvisno od situacije.

S: Uporabljaš kdaj glasbo za vzbujanje nostalgije, obujanje spominov, ki so mogoče povezani s kakim komadom?

R4: Definitivno, mislem, seveda, no. Pa ne zdej, da bi rekla, da bom dala nekaj gor, ker bi se hotla česa spominjat. Ampak, kadar slišm kakšn komad k me na kej spominja, je popolna nostalgija. Mislem no, da je to pr vsakem.

S: Se počutiš kaj patriotsko, ko slišiš slovensko himno?

R4: Mmmm, v bistvu tko bom rekla, ne, odkar pač mam fanta Nemca, sem ugotovila, da oni sploh ne znajo svoje himne, ne, zapet in pol sem tko malo začela... V bistvu besedilo mi je ful dobro naše himne, ne. Čist zarad tega. Ful nism patriot, ful nism človk ideologij pa tega, mi je pa besedilo samo... Včasih mi grejo kocine pokonc, k je res ful hudo besedilo. Sej pravm, k sem primerjala ne vem nemško himno, vsi pojejo, kok smo mi kul, pr nas pa je: bodmo vsi prjatli, a veš. Ena redkih takih himn, k ni tolk na narod namontirana, kokr je v bistvu na razumevanj vsazga in spoštovanje in mmm strponost do kogarkol drugačnga. Zato sm ponosna na našo himno, evo.

S: Glasba je za večino zabava...

R4: Pr men je tud delo, veš [se zasmeji]

S: ...kdaj najbolj uživaš v glasbi?

R4: Kadar plešem, definitivno, ja definitivno. Dober pa tud takrat ko poslušam komade, k so mi »top«, veš, moji, ne vem. Jes zlo uživam v glasbi in si zlo velikrat pač prvoščim te užitke. Uživam pa tud v plesu zlo, a ne, tko, da kadar dam vse to skupaj pol, je »top« užitek. Res, ni mi nič boljšga na svetu, kokr ta filing.

S: Kaj pa recimo uporabláš glasbo, če se učiš ali kaj drugega počneš?

R4: Ja, zmeri more bit glasba odzadi.

S: Te ne mot pr učenju?

R4: Ne, sploh ne. Veš, jes sem odrasla v zlo hrupni družini, precej na kupu, tok da me nič ne more zmotit. Ful odvisn, tud kaj delam, ker jaz ipak delam arhitekturo, ne. Tko da, več al man je to risanje in tko in pol valda definitivno mora bi muzka, ne. Tud odvisn, klasična muzka mi je, če se morm kaj piflat, pa to, ampak, če se morm pa res hitro kaj zapomnet pol je najboljša tišina. Sam tišino ful težko kje dosežeš in je pol boljš, da je nek monoton zvok odzadi.

S: Kdaj še imaš glasbo za ozadje?

R4: Ne vem, skor zmeri. Tud živim s totalnim frikom na glasbo.

S: A bol uživaš, če poslušáš sama, al če si na žuru al na koncertu?

R4: To ni čist noben faktor. Če sem, ne vem v družbi... Z mojo sestro ful dosti poslušava, pa se dereva na ves glas al pa kaj tazga, veš no.

S: Na koncerte hodiš?

R4: Zlo mal v bistvu. Mislem, grem, ampak mal, premal za moje pojme, jes bi šla več, ne.

S: Zakaj pa ne hodiš več?

R4: Ne maram gužve. Zato mi je tko, no. Ne maram na te masovne koncerte hodt, to pa res ne, raje doma poslušam.

S: Če bi morala glasbo primerjat z drugimi prostočasnimi dejavnostmi, kot je branje knjig, gledanje tv, na katerem mestu je pri tebi?

R4: Joj, nikol si ne vzamem ekstra časa sam za glasbo poslušat, a veš. Saj pravem skoz je zraven, razen, ko gledam televizjo al pa berem knjigo v postli. Ko sem na kolesu, v avtu, jes mam skoz muzko zraven, ne.

S: Pa ti je pomembnejša od televizije?

R4: Ja, definitivno, definitivno, ful.

S: Kaj pa od knjig?

R4: Ja, mmm, to je pa težko reč. Drugačn je ful. Mam zlo rada knjige, sam velik več poslušam, koker berem, no.

S: Če greva na bolj abstraktna vprašanja: glasba kot komuniciranje. Ljudje z glasbo komunicirajo, za ene pa je to bolj zasebno početje, ki ga ne delijo z nikomer, kako je to pri tebi?

R4: Ja, jes si stokrat v življenju želim, da bi lahk nekemu, k mu morm neki povedat, kr en komad poslala [se zasmeji] To bi blo super, a ne bi blo, ej.

S: Pa si že komu kdaj zavrtela kak komad, da bi mu kaj povedala?

R4: Ja.

S: Pa je razumel?

R4: Ne. Zato, ker morš itak komad parkrat poslušat, da razumeš vso besedilo, no. Pa saj ni blo nikol tako konkretno, a veš. Ampak definitivno pa se mi zdi to... Zdi se mi, da določenih stvari ne morš bolš povedat, koker na tak način, ne.

S: Katerih stvari?

R4: Saj več al manj pesmi sam o ljubezni pojejo, ne. [se zasmeji]

S: Ali se kdaj med poslušanjem vprašaš, kaj je hotel pevec povedat?

R4: Pa saj ponavad so ta sporočila kr jasna, no, a niso? Vsaj jes tko dojemam, no. Definitvno, če mi je kak komad všeč pa mi ni najbolj jasno, kaj je hotu povedat, itak, da se sprašujem, no, si pa lih ne razbijam ful glave s tem.

S: A s tem kakšno glasbo poslušaš, poveš kaj o sebi?

R4: Ja, definitivno.

S: Kako?

R4: Metalci, recimo... Mislem dober, saj to je površno, kar poveš o seb. Jes itak verjamem, da je vsak človk zase čist posebn, tko, da ne posplošujem nikol. Sam definitivno je razlika med enim metalce pa enim, k posluša sam klasično glasbo, no. Pač, mogoče se gre predvsem za to, kar ti glasba ponuja in na tak način lahko rečeš, da si to. Ne bi pa rekla, da uni, k zaj poslušajo to pa to, so taki pa taki, tega ne bi rekla.

S: Je glasba dostikrat tema pogovorov?

R4: Če se giblješ v krogih, v katerih se jest, prevečkrat [se zasmeje] Jest se družim s samimi didžeji in to je včasih prav za znort. Dejmo se že kaj drugga pogovarjat! Mislim, je fajn tema pogovorov, sam nekateri s tem res pretiravajo, no. A veš, če lih ne furaš tega in ne poznaš unih milijon gumbov na mešalkah, je mal dolgčas.

S: Se ti zdi, da glasba kdaj izraža kakšne abstraktne pojme?

R4: Definitivno, se mi zdi, da najbolj abstraktne izraža. Saj ravno zato je mogoče lih the best, k lahk včasih te abstraktne pojme velik bolj izraziš z glasbo, koker bi jih lahko z besedami, če recimo nisi dober v retoriki.

S: Kakšne predstave recimo vzbuja tebi?

R4: Od A do Ž. Sploh ti ne morm reč, karkol, sem mela vizije svoje arhitekture, ja, ja, ja. Pa sem takrat zmer pol dobila najboljše ocene, no, tko.

S: Pol se ti ob glasbi porodijo idej?

R4: Ja to se mi dostkrat zgodi. Takrat, veš, si tolk sproščen do neke mere, v bistvu, da odpreš neke kanale, k jih mogoč drugač blokiraš.

S: Se ti zdi, da majo določena glasbila bol žalostn zvok kot druga?

R4: Ja, valjda.

S: Ktera so žalostna?

R4: Violina al pa trobenta.

S: Pa vesela?

R4: Harmonka. Čeprav ne... Lahko vesele in žalostne melodije igraš. Pa tud, hm... Bolj je odvisno od melodije, ki jo igraš... Čeprav, no, mogoče violina, kokrkol jo igraš, ma vseeno mogoče bol en tak žalostn prizvok, kokr, ne vem, kakšni bobni.

S: Bi lahko za katero vrsto glasbe rekla, da je slaba in pokvarjena oziroma dobra sama po sebi?

R4: Ne. Za mene je pokvarjeno to, kar se dogaja v naši komercialni pa zabavni muzki, to mi je res čao. Se mi zdi, ne vem, da poneumlja ljudi in pač odvzema ljudem tisto, kar bi v resnici glasba morala dajat, a ne. Ampak je tolk plehka, tolk površna, groza, to ful ne maram in ful ne odobravam, zato, ker, to je ena taka psevdoumetnost, štanc in pol res tam... Se mi zdi, da bi moral vsak človek to glasbeno plat gojit.

S: Te glasba kdaj spominja na druge zvoke, kot recimo na naravo, šum potoka?

R4: Mogoče v klasični glasbi, no. Tam mogoče včasih. Ampak tud redko.

S: Kaj pa vizualno, da te na kakšno barvo spomni al pa kaj podobnega?

R4: Ne, ne morem tko reč. Mogoč, če mi zdaj neki predvaju pa bi na tak način pomislila, mogoče bi, ampak nisem še nikol tega tko.

S: Kakšne asociacije pa ti vzbujajo?

R4: Ne vem, to si me zdele dubu. Čist odvisn od komada, no.

S: Se ti zdi, da obstaja bol moška al pa bol ženska glasba?

R4: Ja, definitivno. Ja, ziher. Te baladice pa to so bol ženske, se mi zdi, no. Zdej bl mošk, kakšen metal, se mi zdi, tko bol na »hard«, ampak, ne vem če lahk tolk spet posplošuješ. Sam, ne vem, ful moških, če boš dal gor kake ljubavne, sentiše, no, bojo rekli, to je glasba za ženske. Vprašanje, no.

S: Če bi morala svojo osebnost opisat z zvokom določenega glasbila, katerega bi izbrala?

R4: Ne vem, kje pa. Ena zmešana, simfonični orkester [se zasmelj] To pa sploh ne bi mogla reč.

S: Če greva na fizično doživljanje glasbe. Se ti zdi, da jo kaj drugač doživljaš, k si plesalka?

R4: Ne vem, k se ne morm v druge na ta način vživet.

S: Kako pa sta glasba in ples pri tebi povezana?

R4: Ja stoprocentno, sej pravem. Ful, res, sploh, če mi je všeč komad. To tud, če bi kakga didžeja vprašal, moj fant zmer reče, ja takoj videm, če je ljudem muzka všeč, vsaj z nogo migajo, ne, tud če se pogovarjajo. To že pomen, da ti gre skoz telo, da si dovzeten do nje. Jes pa to ful povezujem, mislem, jes brez tega res neb mogla živet.

S: Lahk plešeš brez glasbe?

R4: Ja, kadar vadam na štetje, ampak to ni ta pravo, sploh ne.

S: Ko poslušáš bolj divjo glasbo, te recimo prime, da bi razbijala, poskakovala, kričala?

R4: Razbijala ne. Tko pa itak. Sej pravem, jes to ful dajem iz sebe ven tko. Itak, če je kak hud komad, se valda dereš na ves glas in skačeš, sploh, če si dobre volje. Sej to je ful odvins tud od trenutnga razpoloženja, ne. Zdej, če si nek živčen, je vseen, kak komad je, če si pa lih »the best«, se pripravlaš, da boš šou ven žurat, jes si to ful pogost nardim, ne vem, si dam kakšno res ful na »power« muzko, ej, mi je dobr.

S: Te glasba kdaj pomirja?

R4: Ja, definitivno. Prideš zmatran, si daš neki v izi gor in te pomiri.

S: Poslušáš kdaj glasbo, da te uspava?

R4: Ne uspava me. Ful težko zaspim, če je muzka. Ponavad raje berem knjige.

S: Te glasba lahko razjezi?

R4: Ja, če je zanič [se zasmеji]

S: Kaj te je za ples navdušilo?

R4: Ej, jes sem se rodila plesalka. Odkar hodim, sem vedno plesala.

S: Kak je blo pa to z glasbo povezano?

R4: Ja stoprocentno. Men sta starša pravla, da sta mela skoz žurke pa to, k sta bla mlada in jes sem mela zmer šou za njihove prijatle. Tko da, sej pravem, zmeri je bil komad povod za to, da sem šla plesat. Moram se premikat.

S: Se ti zdi kdaj, da ti glasba skuša z besedilom solit pamet al pa te učit? Sugerirat, kakšne norme prodajat?

R4: Kakšna ja, ampat take ne maram.

S: To dostokrat prepoznaš?

R4: Ne, zlo redko. Tud odvisn os sporočila, če je tako sporočilo, s kerim se strinjам, mi je to kul, no. Ne maram pa, da so kakšna taka sporočila, k... Take glasbe jes res ne poslušam, ker mi res ni všeč.

S: Sporočilo, ki ti ni všeč, ignoriraš, kljubuješ?

R4: Ne, pač ne poslušam, sej pravem.

S: Ti je všeč, če je glasba družbenokritična, če kritizira razmere v družbi?

R4: Ja, ja. Ful mi je dobr to. Ja, zato, ker je to en velk bolj dostopn način za nam povedat neki, sploh za ljudi, ki niso sami pr seb tolk družbeno kritični, ne. Ne vem, recimo rap pa to. To je vsaj pokazatelj, da se neki dogaja, da neka skupina ustvarja povezavo.

S: Se ti zdi, da je lahko glasba en ventil za izražanje nezadovoljstva?

R4: Ja, ja, definitivno, se mi zdi, da je to bolj kot kaj družga. Lih zadnič je blo ful dober, k sem poslušala en komad od hrvaških reperjev, sej pravem, in mi je blo ful dober, da so povedal ravn tist, vse zadeve, k te motijo, k se dogajajo. In vidiš, da so tud tam ljudje, k na tak način razmišljajo k ti in ti je to »the best«, a veš. Ker pač vidiš, da niso vsi ljudje zaplankani.

S: Bi lahk rekla, da te je glasba česa naučila?

R4: Mislim, mogoče, no, podzavestno, sam... Ne, težko odgovorim, mislim, da ne.

S: Opaziš kdaj v glasbi kakšne verske resnice?

R4: V verski glasbi ja, sam tega tud ne maram, res ne.

S: Kaj pa sicer, povežeš glasbo kdaj z iskanjem duhovnih resnic?

R4: Ja, no, sej, odvisn, kaj maš za duhovnost, ne. Zame je ful enih stvari. Ampak nisem nikol na tak način gledala, sej pravem nisem človek idealov.

S: Se ti zdi, da z glasbo kdaj kaj izveš o zgodovini ali pa kulturi?

R4: Ne, ne. Mogoče, če bi kake partizanske poslušala.

S: Kaj pa kdaj čuješ v komadu neko informacijo in te to zgrabi, da bi kaj več zvedla o oavtorju al pa komadu?

R4: Ne. Me sploh ne zanima na tak način muska. Mene zanima sam, kaj mi muska nardi, tam se pa konča, res. Včasih je tko, da naletim na kakšen intervju kakšnega avtorja, ne, pa mi mogoče prej ni bil všeč pol pa slišim njegov intervju, mogoče naslednič mal bol pozorno poslušam njegovo muzko pa probam bit bol sprejemljiva. Ja to se mi zgodi, da bi pa sama od sebe se šla to pozanimat, to pa ne, ker mam milijon drugih bol pametnih reči za počet, res.

S: Misliš, da poslušanje glasbe združuje ljudi?

R4: Ja, joj na milijon načinov, mogu bi videt parti, k smo ga meli čez vikend. Druženje, no to. Zabave, koncerti, predvsem to, predvsem ko greš z namenom poslušat glasbo, no. Al pa ob izvajanju glasbe tud združuje, ne.

S: Prej si rekla, da se ne omejuješ z zvrstmi, ampak a si kdaj bla oboževalec določene zvrsti al pa oboževalca?

R4: Ja, valjda, k smo bli v puberteti, čak, kva smo že takrat poslušal. Grunge ja, grunge je bil takrat popularn. Sam, to je blo bl tko, no,... Sej pravem jes ful nisem tak človk, da bi bla fen. To je blo zato, ker so ble prjatlice čist not, pa tko. Drgač pa res nism tak človk, da bi me to odpelalo, ker me res samo glasba zanima, ne izvajalc, ne vse ostalo. Saj mam svoje izvajalce, sam ne zato, ker so taki, ampak zarad muzke.

S: Si kdaj zavračala ljudi, ker niso poslušali iste glasbe kot ti?

R4: Ne, nikol.

S: Si jih po drugi strani bolj sprejemala, če so poslušali isto glasbo?

R4: Ma ne, se pa mogoč s takim človekom laže kaj zmeniš al pa ne vem se bol razumeš, ker maš skupen ta interes pa verjetn pol posledično tud druge, k pašejo na neko osebnost.

S: Se na koncertu čutiš povezane z drugimi poslušalci?

R4: Ma ja, recimo, ko smo bli na koncertu od Bijelog Dugmeta, mi je to bla ena najboljših izkušenj v življenju, dobri so bli, hudo, res. Blo je šestdeset tisoč ljudi in vsi so poznali vse komade in vsi so pel na ves glas. Že tista energija v zraku te čist zadene, ne. Če grem na koncert, sem pa ponavad bol v muzki in ne vidim ljudi. Ja, muzka združuje ljudi, ja je pogoj za druženje, sam kadar pa res padem v muzko, pa da mi kdo kej, mi gre res na živce, ker enostavno tok not padem, da enostavno ni nič okol mene.

S: Pol te glasba odtuji od drugih?

R4: Ja v takih primerih me, definitivno. Čist sem v svojem svetu.

S: Se ti zdi, da soroden glasben okus kaže na to, da je tud značaj podoben?

R4: Ja, saj to sem prej govorila. Mislím prav značaj ne, ker ipak maš tolk enga folka... Recimo metalci so po mojih izkušnjah ful mirolubni, ne. Mogoč, če bi sam skrajne privržence gledu, bi lahk reku, da so si podobni. Ampak takih je konc koncev ful malo.

S: Okej, prišla sva do konca. Zahvalu bi se ti za pogovor.

R4: Ja.